RADU TEODORESCU

BINELE LA ROMÂNI

Cugir 2021

CUPRINS

INTRODUCERE

Când se vorbeşte de un anumit popor există de obicei două extreme:

1. de a vedea numai calităţile acelui popor,
2. sau de a vedea numai defectele lui.

Acest lucru este valabil în mai toate situaţiile şi ceea ce trebuie să ştim este că este bine să fie evitate aceste două extreme. Aceasta fiindcă se poate spune că nici un popor nu este în totalitate fără de defecte. Toate popoarele au anumite calităţi dar la fel de bine şi defecte. Ceea ce este cel mai recomandat când vorbim de un popor este să vedem mai mult calităţile lui. Aceasta fiindcă numai aşa vom păstra o viziune bună şi obiectivă. Cartea pe care o punem în faţa cititorului este o carte despre poporul român. Teza centrală a acestui volum este că poporul român este un popor al binelui. Românii sunt oameni ai binelui şi ei au ajuns să exprime binele prin mai multe modalităţi. Aici în această carte ne vom referii în special la 5 sau 6 modalităţi de exprimare a binelui la români:

1. Binele mioritic sau mai bine spus binele ca sacrificiu hristic,
2. Binele ca omenie,
3. Binele ca şi cuminţenie,
4. Binele ca rânduială sau ordine,
5. Binele ca belşug,
6. Şi binele ca vitejie.

Toate aceste manifestări sunt unele care se poate spune că sunt tipice poporului român. Evident că orice popor se consideră pe sine ca fiind un popor al binelui. Prin urmare nu vom încerca în aceste rânduri să punem poporul român mai presus de alte popoare. Aceasta fiindcă indiferent că vorbim de greci, francezi, italieni sau ucraineni ceea ce trebuie să ştim este că cu toate aceste popoare sunt popoare ale binelui. Totuşi, aproape fiecare popor ajunge să îşi lase amprenta asupra modului de a înţelege şi a exprima binele.[1]

Binele este o stare amplă. Sunt mai multe caracteristici ale binelui şi este cât se poate de evident că ele trebuie să fie foarte bine exprimate. Totuşi ce înţelegem noi prin bine?

1. Un lucru care ne este prielnic,
2. Un lucru care ne este avantajos,
3. Un lucru care ne este util,
4. În concordanţă cu regulile eticii sociale,
5. În mod cuviincios,
6. Ceva frumos,
7. Ceva agreabil,
8. Ceva minunat etc.[2]

Toate aceste lucruri sunt unele care exprimă binele şi la fel de bine ne fac să ne gândim la bine ca la un lucru complex. Binele trebuie să ştim că este complex dar nu este complicat. Noi oamenii tindem să complicăm binele când ajungem să fim confuzi şi să nu mai fim siguri pe el.

Prin urmare în această carte vom explica de ce românii sunt un popor ale binelui. Vom face acest lucru în special prin trei metode care se referă la:

1. mentalitatea românilor,
2. morala românilor
3. şi spiritualitatea românilor.

---

[1]Este bine să ştim că binele este o noţiune care a ajuns să fie desemnată şi prin ştiinţă. În acest sens cuvântul grec agatologie (αγαθολογια) înseamnă ştiinţă a binelui. Totuşi se pare că în limba română acest cuvânt nu a ajuns să fie acceptat fiindcă nu se vorbeşte de o ştiinţă a binelui. Este adevărat că se vorbeşte mai mult de bine ca fiind o expresie a:
- moralei,
- teologiei,
- sau creştinismului ortodox

care sunt foarte proprii poporului român.

Realitatea este că binele a ajuns să îşi pună amprenta asupra poporului român şi iată de ce trebuie să ştim că binele este un lucru care trebuie să fie cât se poate de bine înţeles şi asimilat.

[2]După Dicţionarul explicativ.

Este bine să ştim că mai toate popoarele lumii sunt într-un anume fel de competiție. Acest lucru ajunge uneori să se manifeste chiar prin războaie. Este bine să ştim că războiul nu este o soluție la competiție inter-etnică. Aceasta fiindcă nimeni nu are de câştigat nici o viață în război. Scriind despre bine la români nu voim să îi prezentăm pe români mai buni ca alte popoare ci mai mult să evidențiem că românii sunt un popor care pe parcursul istoriei au ajuns să asimileze binele şi la fel de bine să îl exprime într-un fel propriu. Este bine să ştim că raportat la alte țări ale lumii românii sunt un popor mic. Totuşi trebuie să ştim că micimea sau mărimea unui popor nu sunt unele care ajung să fie:

- definitorii,
- finale
- şi singulare

cu privire la complexitatea unui popor. Aceasta fiindcă în cele din urmă nu cantitatea contează ci calitatea. Sunt mai multe mari popoare care deşi au auzit de Hristos nu vor să ştie de El. Ei bine românii au auzit de Hristos şi au ajuns să se identifice cu Biserica fondată de El: Biserica Creştin Ortodoxă.[3]

Cititorul trebuie să ştie din capul rândului că prin faptul că vorbim de bine la români nu susținem că românii sunt singurul popor al binelui. La un anumit nivel se poate spune că toate popoarele sunt popoare ale binelui. De ce? Fiindcă Dumnezeu Tatăl a lăsat o lege morală care este valabilă la mai toate popoarele lumii. Chiar şi popoarele primitive au o anumită înțelegere a binelui. Fiind parte a poporului român autorul simte că vrea să exprime binele la poporul din care face parte. Părintele Dumitru Stăniloae spunea destul de frumos: "român înseamnează o anumită structură spirituală, formată de-a lungul istoriei, în care structură spirituală există ca o parte integrantă sau esențială Ortodoxia, unul din factorii istorici care au plămădit sufletul românesc, aşa cum este el azi."[4]

Ceea ce vom vorbii în această carte este faptul că creştinismul ortodox este cel care a ajuns să fie religia românilor şi la fel de bine una dintre principalele forme de manifestare a binelui. Aceasta fiindcă la români ortodoxia este:

- fundamentală,
- definitorie,
- existențială,
- universală,
- şi esențială.

Aşa se face că în prezent este aproape imposibil să vorbim de poporul român ca fiind unul care este separat de ortodoxie și de creştinismul ortodox. Trebuie să ştim că deşi acest lucru nu este total veridic sunt mai multe popoare care au ajuns să fie definite de religia lor. În acest sens trebuie să ştim că:

- indienii sunt hinduşi,
- chinezii majoritar budişti,
- japonezii şintoişti,
- arabii musulmani,
- şi europenii creştini.

Prin urmare sunt mai multe popoare care au ajuns să facă din religie o formă de manifestare a etnicului lor. Acest lucru nu este valabil în cazul românilor. Românii fac parte din partea popoarelor creştin ortodoxe dimpreună cu: grecii, bulgarii, sârbii, ucrainenii sau estonienii. Prin urmare este bine să ştim că românii nu fac parte din categoria popoarelor pentru care religia este o metodă de

- separație
- şi diviziune

față de popoarele din jur.[5]

---

[3]Marcu Beza, *Urme româneşti în răsăritul ortodox* (Editura Lumea Credinței, 2012).

[4]Dumitru Stăniloae, *Ortodoxie și naționalism*, (Editura Supergraph, 2011), p. 12.

[5]Mai cu toții ştim că strămoşii românilor nu au fost un popor creştin. Dacii şi romanii care au fost strămoşii românilor au fost ambele popoare păgâne. Totuşi românii s-au încreştinat. Acest lucru în special în urma muncii a doi apostoli ai lui Hristos: Sfântul apostol Andrei şi Sfântul apostol Filip. Prin urmare creştinismul românesc este un creştinism apostolic (prin apostolic înțelegem că el a fost adus de apostolii lui Hristos). Sunt mai multe ipoteze cu privire la încreştinarea românilor dar ceea ce trebuie să ştim este că poporul român a ajuns să se încreştineze în paralel cu formarea lui. De ce? Fiindcă procesul de romanizare a coincis istoric cu propovăduirea apostolică a creştinismului. Sunt mulți care evident că ajung să conteste acest lucru fiindcă în zilele noastre sunt puțini români care sunt practicanți ai creştinismului ortodox. Din totalul de români care se declară creştin ortodocşi numai 15-20% sunt practicanți.

Este bine ca cititorul să ştie că pentru a evidenţia mai bine caracterul poporului român am ales în această carte 14 întâmplări din trecutul istoric român care ni se par că exprimă foarte bine spiritul şi mentalitatea românească. Aceasta fiindcă a emite teorii despre români este un lucru care poate să fie cât se poate de simplu. Ei bine aceste teorii pe care le evidenţiem în această carte au ajuns să fie trăite şi puse în practică de mai mulţi domnitori sau persoane ilustre pe care am ajuns să le cunoaştem din istoria românilor. Unii ar putea să spună că pentru a ajunge să cunoşti binele la români este destul să studiezi istoria României. Ei bine ceea ce trebuie să ştim este că binele este posibil să nu apară din studiul istoric al românilor. Aceasta fiindcă istoria nu este un lucru care ajunge să fie preocupată cu studiul binelui ci mai mult cu evenimente din trecut şi cu consecinţele lor asupra prezentului. Acest lucru nu înseamnă că studiul istoriei nu poate să ne facă să ajungem la o anumită înţelegere a mentalităţii şi a modului de a fi al binelui la români.[6]

De pe vremea domnitului român Vlad Ţepeş[7] avem o întâmplare care este cât se poate de sugestivă cu privire la mentalitatea binelui la români. Se spune că pe când domnea Vlad Ţepeş a venit în ţară un negustor. Acesta era cât se poate de zgârcit. El a făcut mult comerţ în Valahia şi a ajuns să adune 1000 de galbeni.[8]

- Ei da, asta îmi place. Aşa comerţ tot să faci, îşi spunea negustorul.

El se uita la bani şi se veselea. La un moment dat mergând pe drum a uitat de bani. Fără să îşi dea seama a pierdut preţioasa pungă. A ajuns acasă.

- Bine ai venit, i-a spus soţia.
- Bine te-am găsit, a răspuns el.
- Cum a fost comerţul?
- Nici nu îţi vine să crezi.
- Adică?
- Am reuşit să adun 1000 de galbeni.
- 1000 de galben?
- Da, draga mea.
- Mă bucur.
- Şi eu.

Negustorul a dar să ia punga cu galbenii dar ea nu mai era la locul ei.

- Vai nu se poate! A spus negustorul.
- Ce este? A întrebat soţia.
- Am pierdut punga cu galbenii.
- Vai cum aşa?
- Ei uite aşa.
- Mai caută poate o să îi găseşti.
- Am căutat.
- Nu se poate.
- Ce mă voi face acum?

Soţia a stat pe gânduri după care a spus:

- Ar fi un lucru pe care l-ai putea face.
- Ce? Fac orice numai să îmi recâştig aurul.
- De ce nu dai un anunţ prin ţinut pentru ca cine îţi va găsii aurul să vină să îl aducă înapoi?
- Aşa naivă eşti?
- Adică?
- Cine crezi că îmi va aduce aurul?

---

[6]Autorul trebuie să mărturisească faptul că aceasta nu este prima lucrare care o scrie despre poporul român. În anul 2002 am mai scris o lucrare despre modelul intelectualului în creştinismul ortodox românesc. Radu Teodorescu, *Modelul intelectualului în ortodoxia modernă de tip românesc* (Alba Iulia, 2002).

[7]Poate una dintre personalităţile cele mai contestate din istoria României este domnitorul Vlad Ţepeş. Vlad Ţepes a ajuns să fie cunoscut de lumea întreagă cu numele de Dracula vampirul fiindcă a fost mai drastic cu răufăcătorii din timpul lui pe care îi condamna la moarte prin tragerea în ţeapă. Acest lucru i-a făcut pe mai mulţi să considere că el a fost un domnitor sângeros şi tiranic. Totuşi, Vlad a fost departe de a fi un tiran. El a voit să îşi scoată ţara de sub jugul otoman cel mai mult şi a recurs în acest sens la mai multe măsuri extreme. Numele de Dracula al lui Vlad se leagă de faptul că el a făcut parte dintr-un ordin medieval al cărui simbol era dragonul. Se poate vedea aici cât de departe pot să ajungă speculaţiile în materie de istorie.

[8]Galbenul era o monedă din aur de mare preţ.

- Dacă spui că din 1000 de monezi de aur vei da recompensă 100 de monede singur vei găsii înțelegere.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă trăim într-o țară creștină.
- Poate ai dreptate.
- Ce ai de pierdut?
- Bine așa am să fac.

Negustorul a dat anunț prin ținut că cine va găsii punga cu 1000 de galbeni va primii 100 de galbeni din ea. Timpul a trecut și într-o zi la ușa comerciantului s-a prezentat un om simplu.

- Bună ziua, a spus negustorul.
- Bună ziua.
- Ce te aduce la mine?
- Cred că am o veste bună pentru tine.
- Ce veste?
- Am găsit punga ta cu 1000 de galbeni.
- Punga mea?
- Da.
- Nu se poate.
- Ba se poate.
- I-a să o văd.
- Uite-o aici, a spus omul simplu scoțând din traistă punga.
- Trebuie să o număr.
- Sunt toți banii acolo.

Negustorul s-a pus pe numărat banii. Pe cum număra a putut să își dea seama că sunt mai toți banii acolo. Un alt gând i-a venit:

- Cum să dau eu 100 de galbeni acestui netot? Nu îi voi da nimic.

După ce a numărat banii negustorul a început:

- Uite ce este cred că nu ai înțeles.
- Ce să înțeleg?
- Din pungă lipsesc 100 de galbeni.
- Dar nu se poate.
- Ba da, tu ai luat cei 100 de galbeni.
- Boierule nu se poate.
- Știu că minți. Se vede pe tine.
- Boierule eu am numărat banii și erau toți acolo.
- Minți, lipsesc 100 de galbeni. Acum pleacă până nu chem potera[9] pe tine.

Alungat omul nostru simplu nu a avut de ales decât să meargă să ceară ajutorul domnitorului Vlad Țepeș.

- Măria ta, un negustor a pierdut o pungă cu 1000 de galbeni. A dat anunț că cine găsește punga va primii 100 de galbeni recompensă.
- Așa și? A spus Vlad Țepeș.
- Când i-am adus punga el spune că din ea lipsesc 100 de galbeni.
- Și ce vrei să fac eu?
- Să îmi faceți dreptate.

Vlad Țepeș a stat puțin pe gânduri după care a spus:

- Bine, îți voi face dreptate.

A fost adus la curtea lui Vlad Țepeș negustorul hain. Domnitorul i-a spus:

- Ai fost adus aici fiindcă ai spus că ai pierdut o pungă cu 1000 de galbeni.
- Așa este.
- Ei bine punga pe care a găsit-o omul simplu nu este a ta.
- Ba este.

[9]Potera era numele românesc medieval pentru poliție.

- Nu are cum să fie a ta din moment ce în ea după cum spui tu sunt numai 900 de galbeni. Așa că punga este o celui care a găsit-o.

Se spune că negustorul s-a rușinat și a acceptat situația.[10]

Avem aici o întâmplare proverbială care îl are ca protagonist pe unul dintre cei mai contestați români din toate timpurile: domnitorul Vlad Țepeș. Putem să vedem aici înțelepciunea domnitorului care a știut să soluționeze o situație destul de dificilă. Găsim aici că Vlad Țepeș nu a fost monstrul vampir pe care îl portretizează mai multe mari producții de cinema internaționale. Aceasta fiindcă Vlad a fost un domnitor bun care în timpuri de excepție a ajuns să i-a măsuri extraordinare. Prin aceasta voim să spunem că nu trebuie să ajungem să judecăm poporul român numai din auzite. Sunt mai mulți care cred că știu tot ceea ce se poate știi despre români numai din:

- zvonurile
- și miturile

care circulă prin lume. Românii sunt un popor al binelui chiar dacă au și unele defecte. Este bine să privim în profunzime caracteristicile poporului român și să nu ajungem să îl judecăm pe nedrept. Aceasta fiindcă în istorie este bine să știm că poporul român a avut mult de suferit.[11]

CAPITOLUL 1

DIMENSIUNEA MIORITICĂ A BINELUI LA ROMÂNI SAU DE LA ZAMOLXE LA DOMNUL IISUS HRISTOS

După cum știe toată lumea românii sunt un popor mixt. Aceasta fiindcă în alcătuirea lui sunt două etnii:

1. romană
2. și dacă.

Știm că dacii au fost cuceriți la începutului secolului al II-lea de romani în timpul împăratului Traian al Romei. Prin urmare pe teritoriul actual al României a mai existat un popor: poporul dac. Am spus că dacii erau păgâni, adică se închinau la mai mulți zei. Care au fost principalii zei ai dacilor?

1. Primul mare zeu al dacilor și zeul suprem a fost Zamolxe care era un zeu al vieții de dincolo și al viilor și al morților,
2. Gebeleizis a fost zeul tunetului și al fulgerelor,
3. Derzelaz a fost zeul sănătății,
4. Bendis a fost o zeiță lunii, pădurilor și farmecelor,
5. Dyonisios a fost un zeu al vinului,[12]
6. Pleistoros era zeul războiului,
7. Kotys era zeița mamelor,
8. Palty era zeul frumuseții,
9. Ispir era zeul puterii.[13]

S-au spus mai multe lucruri despre daci dar una dintre cele mai elocvente voci despre trecerea dacilor de la păgânism la creștinism a avut-o Mircea Eliade în lucrarea lui De la Zamolxis la Gingis Han.[14]

Prin urmare cine a fost Zamolxe? Zamolxe a fost un dac care a voit să câștige o cale de iluminare. În acest sens după mai multe surse el a făcut o călătorie prin lumea pentru a se întâlnii cu mai multe religii. A fost în:

1. nordul Africii în Egipt,
2. în orientul mijlociu pe la persani (și după unii și la evrei unde după unii ar fi avut o întâlnire cu profetul Zaharia),
3. În cele din urmă el a ajuns în Grecia pe insula Samos unde a devenit ucenic al filosofului și matematicianului Pitagora.

Ei bine după ce a stat mai mult timp cu Pitagora, în cele din urmă s-a reîntors în Dacia. Sunt unele opinii care susțin că Zamolxe ar fi fost sclavul lui Pitagora. Acest lucru este puțin probabil fiindcă nu se poate crede că

---

[10] *Legende populare românești* (Editura Litera, 2011).
[11] Neagu Djuvara, *O scrută istorie a românilor povestită celor tineri* (București, 2012).
[12] Numele și atributele acestui zeu pot să fie întâlnite și la greci.
[13] A se vedea wikipedia la Panteonul geto-dacic.
[14] Mircea Eliade, *De la Zamolxis la Gingis Han* (București, 1995).

el avea nevoie de sclavi din moment ce a avut mai mulți ucenici și elevi. În cele din urmă reîntors în Dacia se poate vedea că bazat pe experiența din toate călătoriile sale Zamolxe a înființat o religie proprie. La fel de bine se mai știe despre el că l-a un moment dat s-a retras mai mult timp într-o încăpere subterană.[15] A făcut acest lucru pentru a medita și pentru a se ilumina religios. Ceea ce este specific lui Zamolxe a fost că el a ajuns să fie zeificat de daci și a ajuns să fie considerat cel mai mare zeu al panteonului dac. Acest proces de zeificare a lui Zamolxe trebuie să știm că a fost unul care era într-un anume fel tipic lumii antice. Să nu uităm că și Buda a fost într-un anume fel o persoană zeificată de orientali. Sunt mai mulți istorici ai religiilor care vorbesc despre faptul că se poate vedea într-un anume fel un fel de anticipare în zeificarea lui Zamolxe cu persoana Domnului Iisus Hristos care a fost Dumnezeu și om în același timp. Totuși, acest lucru nu trebuie să ne facă să confundăm creștinismul cu zamolxianismul.[16]

Istoricii religiilor au găsit mai multe lucruri care au fost cât se poate de proprii atât creștinismului cât și religiei lui Zamolxe:

1. Atât Zamolxe cât și creștinii au respins sclavagia,
2. Exista în religia lui Zamolxe o anumită tendință monoteistă în care se credea într-un singur Dumnezeu. Aceasta deși este bine să știm că nu se poate vorbii de monoteism în sens adevărat la daci după cum a fost cazul evreilor. Totuși, ceea ce trebuie să știm este că Zeul Suprem (Zamolxe) era un fel de stăpân și domnitor peste restul zeilor. Este evident că aici se poate vedea o anumită tendință spre monoteism,
3. Există într-un anume sens un fel de asemănare între mesianismul lui Zamolxe și mesianismul lui Iisus,
4. Zamolxe a avut ca scop să învingă moartea. Iată de ce el a stat mai mulți ani sub pământ și a revenit din nou între oameni. El considera că aceasta este o învingere generică a morții la fel cum a făcut și Iisus,
5. Dacii credeau în nemurirea sufletului la fel ca și creștinii,
6. Promovarea virtuților în religia dacilor cum sunt:
- blândețea,
- mila,
- abstinența,
- cumpătarea
- și smerenia.[17]
7. Legile belagine care au fost un cod moral religios la daci asemănător cu creștinismul,
8. Monahismul care era un lucru practicat de daci,
9. Faptul că la daci nu exista idolatrie.[18]

Este bine să știm că deși religia dacilor a fost în mare păgână totuși au existat mai multe elemente morale pe care am preferat să le evidențiem aici. Aceasta fiindcă trebuie să fim:
- obiectivi
- și corecți

și să ajungem să vedem lucrurile în totalitatea lor. Prin urmare deși dacii au fost păgâni se poate spune că în sânul lor a existat un el de nemulțumire cu preceptele păgânismului. În acest sens este clar că dacii au avut un cod moral care a corespuns cu ceea ce cunoaștem în zilele noastre ca fiind morala creștină.[19]

---

[15]"…Se făcu nevăzut din mijlocul tracilor, coborând în adâncul încăperilor subterane.(…) Tracii fură cuprinși de părere de rău după el și-l jeliră ca pe un mort. În al patrulea an se ivi însă iarăși în fața tracilor și așa făcu să creadă în toate spusele lui." (Herodot, *Istorii*).

[16]Dan Dana, *Zamolxis de la Herodot al Mircea Eliade: istorii despre un zeu al pretextului* (Iași, 2008).

[17]Iată ce spunea filosoful grec Platon despre Zamolxe: "Zalmoxis, regele nostru, care e și zeu, precum nu trebuie să încercăm a vindeca ochii fără să vindecăm întâi capul, ori capul fără trup, tot așa nu se poate să încercăm a vindeca trupul, fără să îngrijim și de suflet, și tocmai de aceea sunt multe boli la care nu se pricep medicii greci, fiindcă nu cunosc întregul de care ar trebui să se ocupe. Căci, dacă acesta merge rău, este cu neputință ca partea să meargă bine."

[18]A se vedea wikipedia la Zamolxis.

[19]"Sunt informat de către grecii care trăiesc pe malurile Hellespont-ului și Pontus-ului că acest Zamolxe a fost în realitate un om, că a locuit în Samos și că pe când era acolo fusese sclavul lui Pitagora, fiul lui Mnesarchus. După ce și-a obținut libertatea s-a îmbogățit, iar, plecând din Samos, s-a întors în țara sa. Tracii în acea vreme trăiau într-un mod mizerabil și erau o rasă săracă și ignorantă; Zamolxe, de aceea, care prin comerț cu grecii, și în special cu cel care nu era cel mai de disprețuit dintre filozofii lor, Pitagora, era familiarizat cu modul ionic de viață și cu maniere mai rafinate decât cele curente între compatrioții săi, și-a clădit o încăpere, în care din când în când îi primea și ospăta pe cei mai de seamă dintre traci, folosindu-se de ocazie pentru a-i învăța că nici el, nici ei, onorații oaspeți, nici vreunul dintre descendenții lor nu vor muri vreodată, dar că se vor duce toți într-un loc unde vor trăi pe veci bucurându-se de toate bunurile posibile. Făcând acestea, și ținând astfel de discursuri, el construia un apartament subteran, în care, când fusese gata, se ascunse, dispărând brusc dinaintea tracilor, care regretaseră mult pierderea lui și l-au plâns ca pe un mort. Între timp el trăise în secreta lui

Este adevărat că în ceea ce privește păgânismul avem mai mult o:

- pervertire,
- distorsionare,
- și o manipulare

a binelui. Aceasta fiindcă trebuie să știm că păgânii au fost unii care au fost cât se poate de îndoielnici în ceea ce privește raportarea lor la bine și la existența lui. Totuși, acest lucru nu ne face să credem că în păgânism nu a existat nici un fel de manifestare a binelui. Binele a existat în păgânism deși sub o formă atenuată. Știm că Sfântul psalmist David ne spunea că: toți idolii neamurilor sunt demoni. Este posibil ca mai mulți daci să fi fost sub stăpânirea demonilor de care vorbește Sfântul psalmist David. Totuși dacii s-au trezit din imoralitatea lor și au ajuns să se convertească.[20]

Știm că Sfântul Andrei însoțit de Sfântul apostol Filip a ajuns să propovăduiască pe Hristos în Dobrogea de azi, adică la Marea Neagră. Se pare că propovăduirea lor a avut destul de mult impact fiindcă mai mulți daci au ajuns să se convertească la creștinism. La fel de bine mai mulți ucenici ai Sfântului apostol Pavel și ei la rândul lor au propovăduit în rândul populației de la nordul Dunării. Acest proces a fost mai lung dar ceea ce știm este că prin secolul IV-lea se poate vorbii de o populație creștină în Dacia Felix cum îi spuneau românii la Dacia. Ceea ce putem să spunem cât se poate de evident este că procesul de creștinizare al românilor a fost unul:

- treptat,
- lent,
- progresiv
- dar sigur.

Faptul că Iisus a înviat din morți a fost un lucru ce nu putea să fie contestat. Apostolii au adus mărturie despre acest lucru. Există în acest sens o mare deosebire dintre daci și romani în ceea ce privește:

- receptarea,
- asimilarea
- și înțelegerea

creștinismului la daci raportat la romani. Dacii nu au fost persecutori ai creștinismului. Ei bine trebuie să știm că romanii au fost mari persecutori ai creștinismului. Prin toate metodele și mijloacele ei au încercat să împiedice răspândirea creștinismului în imperiul lor. Se poate spune că cele mai persecuții anticreștine au fost declanșate de romani. Istoricii consideră că au existat 10 mai etape ale persecuțiilor anticreștine care au început cu:

- Nero
- și s-au sfârșit cu Maximianus Daia.

Ceea ce trebuie să știm și ceea ce este foarte important să știm este că:

1. Binele păgân era un bine parțial,
2. Binele creștin ortodox este un bine integral și deplin.

Nu trebuie să uităm că după cum ne spunea Sfântul apostol Pavel: "păgânii care nu au lege din fire fac ale legii." Nu trebuie să uităm că în lumea antică au existat mai mulți care au căutat:

- binele,
- moralitatea,
- dreptatea,
- frumosul
- și adevărul.

Acesta este unul dintre motivele pentru care mai mulți filosofi greci de exemplu au fost considerați ca fiind precursori ai lui Hristos. Dintre cei mai cunoscuți sunt:

1. Socrate,
2. Platon
3. Și Aristotel.[21]

---

cameră trei ani, după care a ieșit din ascunzătoare și s-a arătat din nou compatrioților, care astfel au fost făcuți să creadă ceea ce i-a învățat. Aceasta este relatarea grecilor." (Herodot, Istorii).

[20]Dan Oltean, *Religia dacilor* (Editura Seculum, 2002).

[21]Pe zidurile externe la mai multe mănăstiri din nordul Moldovei din România pot să fie văzuți pictați acești filosofi fiind denumiți ca unii care au fost precursorii lui Hristos. Filosofia greacă a fost una care a fost larg cunoscută în lumea antică. În acest sens am spus că până și Zamolxe a fost unul care era familiar cu filosofia greacă fiindcă el a fost unul care a fost:
- ucenicul,

Faptul că dacii romanizați au ajuns să se convertească la creștinism se poate spune că este indiscutabil una dintre cele mai profunde orientări ale lor în spre bine. De ce? Fiindcă Hristos fiind Fiul lui Dumnezeu este:

- întruparea
- și întruchiparea

binelui deplin și desăvârșit.

Binele este în creștinism o realitate personală pe care omul o deprinde prin faptele lui bune. Prin urmare ceea ce se poate vedea prin convertirea dacilor este o trecere de la crezul

- într-un bine impersonal,
- într-un bine personal.

Binele era într-un anume fel impersonal pentru daci. Zamolxe era zeul suprem dar el nu era în persoană binele. Probabil că dacii au voit să afle mai mult și mai concret despre:

- originea,
- sursa
- și sensul final

al binelui.[22]

Despre domnitorul român Alexandru Ioan Cuza se spune că avea un obicei mai aparte. El de mai multe ori se spune că se îmbrăca în simplu om și mergea prin diferite părți ale țării.

- Măria ta poate să fie periculos ce faci, i-a spus un sfetnic al lui Cuza.
- De ce?
- Fiindcă poate să vă recunoască cineva.
- Nu are cum.
- De ce?
- Fiindcă eu știu să mă ascund bine.
- Eu doar spuneam să fi-ți precaut maria ta.
- Îți mulțumesc pentru atenție.
- Eu doar îmi fac datoria de sfetnic măria ta.
- Și eu pe cea de domn.
- Înțeleg.
- Tu știi că eu am dat o lege cu privire la negustori.
- Care măria ta?
- Am spus că comercianții trebuie să folosească doar ocaua[23] cea mare atunci când vând.
- A da, acea lege.
- Nu cred că este respectată.
- De ce?
- Așa îmi spune intuiția.
- Vreți să mă duc să verific?
- Nu.
- Atunci ce să fac?
- Nu trebuie să faci nimic fiindcă o să verific eu.
- Cum?
- Cum am făcut-o de mai multe ori.
- O să mergeți iar printre popor?
- Da.
- Dar poate fi periculos.
- De ce?
- Fiindcă oamenii o să vă recunoască.

- discipolul
- și după unii sclavul

lui Pitagora care era filosof dar și matematician. Prin urmare se poate vedea în cazul lui Zamolxe o căutare după:

- înțelepciune
- și adevăr.

Nu trebuie să uităm acest lucru.

[22]Radu Teodorescu, *Binele în religia comparată* (Cugir, 2013).

[23]Ocaua era o veche unitate de măsură pentru greutăți de un litru și un sfert.

- Lasă asta în seama mea.
- Sunteți sigur?
- Cum să nu.
- Nu știu ce să zic.
- Zic să ai încredere în mine.
- Bine majestate.
- Și mai este ceva.
- Ce anume măria ta?
- Poți să îmi aduci un suman și o căciulă țărănească?
- Da măria ta.
- Bine adu-le cât mai repede.

Sfetnicul a venit cu sumanul și căciula țărănească.

- Acum voi merge la piață în Galați.
- Drum bun măria ta.

Ei bine se spune că domnitorul Alexandru Ioan Cuza a ajuns la Galați unde s-a îndreptat spre piață. Fiindcă era îmbrăcat în haine simple nimeni nu l-a recunoscut. A auzit din vorbă în vorbă de un băcan care nu era prea corect.

- Băcanul acesta este un mișel, spuneau oamenii.
- Cum așa?
- Nu este corect.
- Chiar așa?
- Da.
- Bine, poate cineva îi va venii de hac.

Ei bine acea zi a venit. Domnitorul Cuza l-a ales pentru a îi da o lecție. A luat niște lapte acru și s-a dus la băcan.

- Buna ziua, a spus domnitorul.
- Bună ziua, răspuns băcanul.
- Aș vrea să vând niște lapte acru.
- Bine.
- Dar vreau să fac o înțelegere cu tine.
- Ce înțelegere?
- Nu vreau bani pe laptele acru.
- Dar ce?
- La fiecare șase ocale de lapte vreau să îmi dai o oca de ulei.
- Bine așa vom face.

Băcanul se gândea cum să îl înșele pe țăran. A luat de pe tejghea ocaua cea mare, "Ocaua lui Cuza" și a măsurat laptele acru: 24 de ocale.

- Caută să îmi măsori drept cu acea oca a spus domnitorul deghizat.
- Nu se poate.
- De ce?
- Fiindcă este murdară de lapte. Îți voi măsura cu asta, a spus vicleanul băcan și a scos o altă oca mai mică de sub tejghea.
- Dar ocaua acea este mai mică, a spus domnitorul deghizat.
- Ce știi tu țărănoiule? Ocaua este ocauă și gata.

Atunci se spune că domnitorul Cuza și-a dat la o parte sumanul și căciula țărănească. Sub ea avea uniforma domnească.

- Nu se poate, a mai apucat să spună băcanul.
- Ba uite că se poate. Te-am prins cu mâța în sac băcane.
- Milă măria ta, milă vă rog.

Imediat domnitorul Cuza a chemat pe doi polițiști la care le-a spus:

- Legați-i cele două ocale de gât și să îl duceți pe toate străzile orașului ca să afle lumea că i-a înșelat. Aici nu are să mai vândă niciodată. Băcanul fost plimbat pe străzile Galațiului și pus să spună:
- Cu asta nu! În timp ce ținea ocaua mică.

- Cu asta da! În timp ce ținea ocaua mare.

De atunci se spune că a devenit un băcan cinstit.[24]

Avem aici o povestire din viața domnitorului român Alexandru Ioan Cuza, ce este destul de contestat în zilele noastre, care ne spune că în mare domnitorii români din toate timpurile au fost interesați de dreptatea și bunăstarea poporului. Acest lucru trebuie să ştim că nu a fost valabil numai în cazul domnitorilor români ci la fel de bine și a domnitorilor daci. Știm de exemplu de regele da Burebista că a putut observa că dacii au devenit bețivi și consumau foarte mult vin. Acest lucru l-a făcut pe Burebista să ajungă să dea un ordin ca mai toate viile dacilor să fie distruse. Aceasta a fost o încercare disperată a lui Burebista de a stopa beția care se răspândea cu viteză mare în rândul populației. Iată că și domnitorii daci deși erau păgâni au fost unii care au fost interesați de:

- bine,
- dreptate,
- adevăr
- și bunăstarea

populației.

La fel cum și în zilele noastre se poate vedea că sunt mulți creştini ortodocşi români numai cu numele trebuie să ştim că și pe vremea dacilor au fost mai mulți daci care erau păgâni numai cu numele fiindcă în realitate ei nu prea erau interesați de religie. Indiferentismul religios trebuie să ştim că este prezent din cele mai vechi zile ale umanității. Ne folosim de aceste rânduri pentru a atrage atenția la cât mai mulți români din zilele noastre să se întoarcă cât mai repede spre Hristos și spre Biserica lui. De ce? Fiindcă nu au nimic de pierdut ci numai de câştigat.[25]

În titlul acestui capitol am vorbit despre o dimensiune mioritică a binelui la români. Ce voim să spunem cu acest lucru? Mai toți românii ştiu de poemul popular Miorița care este un poem anonim creat de înțelepciunea populară. Miorița ne spune povestea la mai mulți păstori care ajung să comploteze împotriva unuia dintre ei fiindcă avea o turmă mai frumoasă. Așa se face că cei care complotează decid că îl ucidă pe cel care avea oi mai frumoase. Care este reacția victimei? El pur și simplu nu opune rezistență ci:

- acceptă,
- se împacă,
- se identifică
- și se supune

sorții sale. Au fost mai mulți comentatori literari care au văzut în comportamentul păstorului din Miorița:

- lașitate,
- dezinteres,
- lipsă de atenție
- lipsă de acțiune.

Poemul popular Miorița credem că este într-un anume sens unul care îi reprezintă pe români. De ce? Fiindcă sunt foarte puțini cei care știu că Miorița este inspirată din Noul Testament. La fel cum Hristos și-a acceptat moartea și a mers de bună voia la răstignire la fel de bine și păstorul din Miorița este unul care:

- acceptă
- și nu se revoltă

contra morții și a celor care i-o plănuiesc. Prin urmare chipul păstorului nevinovat din Miorița este unul hristic. Hristos a acceptat să meargă la patimă:

- de bună voie,
- nesilit de nimeni,
- și din propria voință.

Este evident că avem o similaritate a poemului popular Miorița cu viața lui Hristos. Faptul că păstorul nu se pune cu violență împotriva dușmanilor săi ne spune că poporul român este unul care și-a impropriat foarte profund conștiința creștin ortodoxă.[26]

---

[24]*Legende populare românești* (Editura Litera, 2011).

[25]Simion Mehedinți, *Creştinismul românesc* (Bucureşti, 1995).

[26]A fost gânditorul român Simion Mehedinți care spune că: un popor atâta valorează cât a înțeles din Evanghelie. Înțelegem că poporul român prin mai multe creații ale sale demonstrează că a înțeles multe lucruri din evanghelie. Este bine să ne dăm seama că în acest sens poporul român este un popor superior. Aceasta fiindcă el se identifică în mare cu:
- Evanghelia,

Dacă este să privim retrospectiv cei 2000 de ani de istorie românească vom vedea că poporul român a trecut prin mai multe situații în care a trebuit să își dovedească caracterul hristic. Ce voim să spunem prin caracterul hristic? Voim să spunem că poporul român a avut:

- de suferit,
- de pătimit,
- de îndurat,
- a fost nedreptățit,
- a fost desconsiderat.

Putem să dăm mai multe exemple în acest sens? Evident că da. Știm de mai multe imperii și popoare care au venit peste români:

- popoarele migratoare au venit peste români (huni, vizigoți, goți etc),
- imperiul otoman,
- imperiul habsburgic,
- armatele fasciste ale lui Hitler,
- armatele sovietice care au luat României Basarabia.

Este evident că România de mai multe ori a avut de suferit în istorie. Totuşi se poate spune că contrar la mai multe popoare care au avut o istorie similară, românii nu au ajuns să se înrăiască. În asemenea momente vitrege ale istoriei românii s-au întors spre:

- Biserica Creştin Ortodoxă,
- spre rugăciune,
- spre sfaturile călugărilor ortodocşi
- şi spre credință.

Cu ajutorul lui Dumnezeu Tatăl românii au ajuns să scape din cele mai crunte vitregii ale istoriei. Este un merit al românilor pe care nu îl putem trece cu vederea. Se poate spune că în sine românul este un mioritic. Acest lucru a ajuns de mai multe ori să îl situeze la marginea Europei şi a lumii. Aceasta fiindcă după cum am spus este la modă în țările lumii să existe un fel de:

- luptă de suprematie,
- dominație a celui mai puternic,
- stăpânia celui care are cel mai numeros popor
- şi lupta pentru putere.

Ei bine spre deosebire de alte țări cum este Rusia, Franța, Spania sau Anglia se poate vedea că la români nu a existat nici un fel de dorință de a domina fără de remuşcare. Mai toate marile popoare europene începând cu Alexandru Macedon al Greciei și sfârşind în zilele noastre cu sovieticii lui Stalin au fost popoare care au avut:

- setea de conduce,
- setea de putere,
- dorința de extindere
- lipsa de remuşcări față de frații lor europeni.[27]

Este de remarcat în acest destin mioritic al românilor că ei nu au voit să stăpânească alte popoare ci mai mult au voit să trăiască în:

- pace,
- înțelegere,
- armonie
- şi iubire

în granițele lor. Acest lucru ne spune despre superioritatea românilor. Marii cuceritori ai lumii sunt unii care adună mari armate și lasă în urma lor mii și sute de mii de victime. Ei sunt unii care se mint pe sine şi spune că "marile realizări necesită mult efort." În acest fel ei își justifică setea de a vărsa mult sânge. Ei bine aceste

- mesajul,
şi învățăturile
lui Hristos. Sunt multe popoare care ar trebuii să creadă în creştinismul ortodox şi în puterea lui mântuitoare dar nu o fac fiindcă mândria lor națională este mult prea mare. Mândria la fel de bine poate să fie un obstacol în drumul spre creştinismul ortodox.

[27]Elias Canetti, *Masele și puterea* (Editura Nemira, 2009).

tendințe nu au fost prezente la români. Aceasta fiindcă românii din cele mai vechi vremuri au fost un popor pașnic.[28]

Este evident că și între români au fost mai mulți care au visat la:
- glorie lumească,
- mari cuceriri,
- mari stăpâniri
- și la un mare imperiu.

Fiindcă aceste lucruri nu au existat în sânul Românei au fost mai mulți care au ajuns să disprețuiască România. Nihilistul româno-francez Emil Cioran avea să spună că: "a fi român este o rușine." Aceasta fiindcă el se simțea rușinat de etnia lui și a căutat mai toată viața să se debaraseze de ea. Ei bine adevărul este că nu avem nici un motiv să fim rușinați că suntem români. Avem toate motivele să fim unii care să ne mândrim și să fim bucuroși de originea noastră de români. Poetul basarabean Grigore Vieru spunea cât se poate de frumos: "iubiți-vă țara și nu vă învrăjbiți, nu vă dușmăniți. Pentru că această minune a lui Dumnezeu, care este Romania, ar putea fi distrusă. Nu din afară, de dușmanii din afară, ci din interior." Este adevărat că România are mai mulți dușmani din interiorul ei. Aceasta fiindcă sunt mulți care sunt:
- leneși,
- răi,
- plini de ură,
- răzbunători
- și nerecunoscători

față de țara lor.[29]

Prin urmare este bine să știm că nu toți cei care se identifică că numele de român sunt și prietenii Românei. Au fost mai mulți în istorie care:
- au trădat,
- au sabotat,
- au calomniat
- și au înșelat

România. La fel ca păstorul din Miorița românii nu au voit răzbunare ci dreptate. Dreptul la dreptate este unul care este constituțional oricărui popor. Aceasta fiindcă toate popoarele sunt unele care vor dreptate. În acest sens nu este destul numai să fi un popor care să te numești pe sine creștin sau creștin ortodox ci la fel de bine trebuie să și acționezi în sens creștin ortodox. Poporul rus este un astfel de popor. Rușii se cheamă pe sine ortodocși dar se poate vedea că de mai multe ori în istorie lor acest lucru a fost numai un simplu nume extern fără să ajung să influențeze substanța internă. De mai multe ori rușii au râvnit la teritoriile celor din jur. Mai recent știm de cazul Peninsulei Crimea din Marea Neagră pe care rușii au luat-o Ucrainei și au anexat-o lor. Putem să vedem aici că sunt și popoare care numai formal profesează creștinismul ortodox fiindcă în spate aceste popoare sunt:
- lacome,
- dominate de setea de putere,
- mincinoase,
- duplicitate
- și viclene.

[28]Putem să vedem că românii au fost unii care au trecut prin mai multe stăpânii dintre care stăpânirea otomană și cea sovietică au fost printre cele mai crunte și nu și-au pierdut forma și idealurile naționale. Românii au fost unii care și-au dat seama că țara lor este definită de formele geografice și au ajuns să își facă un aliat din natură. Se știe că atunci când trupele otomane invadau țara românii fiindcă erau inferiori numeric lăsau toate și se ascundeau în munți. Vedem aici că românii au fost unii care au știut că pericolul nu trebuie întotdeauna înfruntat în față ci se poate ca el să fie și:
- ocolit,
- evitat
- și neutralizat.

Toate aceste lucruri ne spune că românii au în ei o dimensiune mioritică pe care au ajuns să o trăiască atunci când împrejurările vitrege ale istoriei au făcut-o.

[29]Dumitru Stăniloae, *Reflecții despre spiritualitatea poporului român* (București, 2018 reeditare).

Poetul și scriitorul român Alexandru Vlahuță spunea foarte inspirat: „într-o țară așa de frumoasă, cu un trecut așa de glorios, în mijlocul unui popor atât de deștept, cum să nu fie o adevărată religie iubirea de patrie și cum să nu-ți ridici fruntea, ca falnicii strămoși de odinioară, mândru că poți spune: Sunt român!”[30]

În perspectiva profeților biblici, înțelepții românilor și-au dat seama că stăpâniile stărine au fost mai mult pedespse pentru păcatele poporului și au acceptat să treacă cu râbdare prin aceste încercări. Iată de ce nu trebuie:

- să subestimăm,
- să desconsiderăm,
- să trecem cu vederea
- și să nu luăm

aminte la poporul român. Poporul român este un popor greu încercat de vitregiile istoriei și este cumva uimitor că totuși a reușit să își păstreze identitatea creștin ortodoxă. Creștinismul ortodox a fost cumva un fel de alinare a românului în momentele istorice grele pentru:

- țară
- pentru omul simplu
- și pentru popor în ansamblu.

Iată de ce se poate spune că Miorița este o creație a inconștientului colectiv românesc care a ajuns să vadă toate urgiile istoriei ca o nuntă (păstorul din Miorița merge la moarte ca la nuntă). La fel cum Hristos s-a dus de bună voie la patima Sa, la fel și românii și-au acceptat crucea și au mers înainte în acest marș istoric al lumii întregi.[31]

De pe vremea domnitorului român Alexandru Ioan Cuza avem încă o întâmplare care ne face mai bine cunoscut caracterul românesc. Se spune că Cuza a auzit că judecătorii din țara lui erau unii corupți.

- Este adevărat ce aud? A întrebat Cuza pe un consilier de al lui.
- Ce anume?
- Că judecătorii sunt corupți și dau decizii în funcție de cine dă mai mulți bani?
- Asta așa este.
- Ar trebuii să luăm niște măsuri.
- Ce măsuri.
- Știu eu ceva.
- Ce anume?
- Vei auzii în câteva zile.

Se spune că Cuza și-a luat mai multe haine vechi țărănești și a plecat în oraș. Aici a intrat într-o crâșmă. S-a pus la o masă și a cerut să bea ceva. După ce a băut a dat să plece. Când a plecat cu marginea hainei a atins sticlele de pe masa unor oameni ș le-a vărsat.

- Hei tu? Au spus cei de la masă.
- Ce este?
- Ești orb?
- Nu.
- Și atunci cum îți permiți să ne dobori sticlele de pe masă?
- Uite așa.
- Mă pe tine nu te-a bătut nimeni?
- Ai de grijă de vorbești.
- Auzi mă la el.

Cuza s-a dus și i-a dat o palmă celui care vorbise care nu a fost capabil să facă nimic fiindcă era cam băut. De față era și un sergent de poliție care a văzut incidentul.

- Hei, hei, opriți-vă, a spus sergentul.
- Ce este?
- Nu așa se rezolvă problemele.
- Dar cum?
- Problemele se rezolvă la tribunal.
- La tribunal?

---

[30]Alexandru Vlahuță a și scris o carte despre România: *România pitorească* (Editura Soceacu, 1901).
[31]Constantin Coman, *Ortodoxia sub presiunea istoriei* (București, 1995).

- Da.
- Cum așa?
- Dacă vreți dreptate pentru paguba făcută de acest țărănoi să mergeți la judecător.
- Bună idee.
- Păi vedeți.
- Țărănoiul este de vină.
- Am văzut și eu.
- El a trecut pe lângă noi și ne-a doborât sticlele de pe masă.
- Așa este.
- Apoi mie mi-a tras o palmă.
- Lăsați pe judecător să decidă pentru el.
- Bine domnule sergent.

Mai înainte de a începe procesul Cuza a cerut să se întâlnească cu judecătorul.
- Bună ziua domnule judecător, a spus Cuza.
- Bună ziua.
- Domnule judecător aș cere o mică favoare.
- Ce favoare?
- Vedeți acești galbeni? A spus Cuza scoțând niște monezi de aur.
- Da, ce este cu ei? A spus judecătorul cu ochii sclipind.
- Vă rog să îi luați.
- A, o ofertă așa de generoasă nu pot să o refuz.
- Vă rog să dați o decizie în favoarea mea.
- Evident, cum să nu.

Judecătorul a luat banii și a intrat în sala de judecată. Acolo erau oamenii cu sergentul de poliție.
- Domnule judecător vreau să mi se facă dreptate, a început unul din țărani.
- Te asigur că se va face dreptate.
- Uitați ce s-a întâmplat.
- Vă ascult.
- Noi stăteam la masă în cârciumă și beam când dintr-o dată el a trecut pe lângă noi, a spus țăranul arătând spre Cuza.
- Așa și?
- Când a trecut cu mâna și hainele sale a doborât toate sticlele noastre de pe masă.
- Doar atât.
- Nu domnule judecător.
- Continuă.
- Eu i-am cerut socoteală pentru ce a făcut și ca răsplată el mi-a dat o palmă.
- Doar atât?
- Poate că mă și bătea dacă nu era acolo domn sergent.
- Doar atât?
- Da domnule judecător.
- Astea nu sunt motive să dai în judecată.
- Dar domnule judecător eu nu i-am făcut nimic.
- Poate nu îți aduci tu aminte.
- Ba îmi aduc aminte foarte bine.
- Prostii.
- Domnule judecător vrem departe.
- Inculpatul este nevinovat.
- Dar domnule judecător m-a lovit.
- Tu să taci din gură că te închid, a spus judecătorul.

Atunci dintr-o dată Cuza și-a dat jos hainele de țăran și a rămas cu costumul de domnitor.
- Nu se poate, a spus judecătorul.
- Ba se poate! A răspuns Cuza.
- Tu ești domnul Cuza?

- În carne și oase.
- Nu pot să cred, a spus judecătorul după care a leșinat.
- Măria ta, a spus țăranul, îmi pare rău.
- Să nu îți pară. Nu pe tine te-am vizat ci pe acest judecător mcorupt. Ia banii aceștia și iartă-mă fiindcă te-am lovit.[32]

Avem aici o întâmplare din trecutul istoric al românilor care ne spune că din cele mai vechi timpul românii au fost unii care au pedepsit răul. De mai multe ori este mai greu să depistăm răul dar acest lucru nu este imposibil. Vedem cu câtă înțelepciune domnitorul Cuza a reușit să ajungă să demaște un judecător corupt.[33]

Corupția este o problemă pe care mai toate popoarele o au dar trebuie să știm că sunt popoare la care corupția este în floare. În ultimii ani ai României se poate vedea că există o mare problemă cu corupția. Mai mulți mari demnitari în loc să ajungă:
- să respecte legea,
- să facă dreptate,
- și să își iubească țara

au ajuns să fure și să delapideze mari sume de bani din fondul statului pentru scopuri proprii. După revoluția din decembrie 1989 ei bine mai mulți mari demnitari români au ajuns să înțeleagă libertatea și democrația la posibilitatea de a fura și a frauda cât mai multe fonduri naționale. Trebuie să știm că acest lucru are loc fiindcă acești mari demnitari pur și simplu nu își iubesc țara. Dacă marii demnitari și-ar iubii țara după cum spun ei că o fac fără doar și poate că nu ar fi corupți.

Miorița este o creație populară care ne spune multe despre români. Se spune despre:
- bunătatea
- și spiritul de sacrificiu al românilor.

Mai ales în mediul rural din zilele noastre se poate vedea foarte bine acest spirit mioritic.[34]

CAPITOLUL 2

OMENIA CA EXPRESIE A BINELUI LA ROMÂNI

Cuvântul omenire este un cuvânt unic românesc care nu mai există în nici o altă limbă a lumii. Originea cuvântului provine din latinescul humus care înseamnă pământ. Din cuvântul humus, adică pământ latinii au creat cuvântul homo care înseamnă om. Cum se explică acest lucru? Se explică prin faptul că termenul de om în latină se referă la originea omului: omul a fost creat de Dumnezeu din pământ și la fel de bine după moarte trupul omului se va întoarce în pământ. Prin urmare mentalitatea latină a fost una care a fost apropiată de materia originală din care a fost făcut omul: pământul. Din termenul latin care se înrudește cu românescul omenie este humanitas. Humanitas în latină înseamnă umanitate. Totuși, humanitas nu este un cuvânt care exprimă românescul omenie. Prin urmare ce înseamnă omenie? Etimologic termenul ar trebuii să însemne sentimentul de uitate cu întreaga umanitate. Ei bine acesta este și unul dintre sensurile omeniei. Când spunem că *este un om de omenie* spunem că este un om al binelui însă acest bine trebuie să fie înțeles în sens românesc. Cu toții suntem oameni și este mult mai avantajos să ne comportăm ca frații unii cu ceilalți decât să ne comportăm ca dușmani. Prin urmare ce este omenia după cum o înțeleg românii?

1. Complex de sentimente alese,
2. Purtare înțelegătoare,
3. Purtare blândă,
4. Atitudine cuviincioasă și respectuoasă,
5. Un om bun,
6. Un om cumsecade,
7. Ospitalitate,
8. Un om cinstit,
9. Un om binevoitor,
10. Un om afabil și cuviincios,

---

[32] *Legende populare românești* (Editura Litera, 2011).
[33] Constantin C. Pavel, *Problema răului la fericitul Augustin* (București, 1996).
[34] Valeriu Anania, *Miorița* (Editura pentru literatură, 1966).

11. Un om cu o reputație bună.[35]

Avem aici numai 11 dintre înțelesurile esențiale ale omeniei. Omenia este un lucru pe care numai românii dintre toate popoarele lumii știu să o arate. Cel mai bine omenia poate să fie văzută din două lucruri:

- căldura românilor
- și ospitalitatea românilor.

Trebuie să știm că raportat la popoarele occidentale românii sunt un popor cald. Ce voim să spunem cu faptul că românii sunt un popor cald?

1. Sunt un popor care stabilește prietenii repede,
2. Un popor care nu știe să țină dușmănie mult,
3. Un popor prietenos
4. Și la fel de bine un popor iertător.

Trebuie să știm că sunt și popoare creștin ortodoxe care nu sunt prea iertătoare. De exemplu rușii sunt un astfel de popor. Știm că pe când Basarabia era sub stăpânie turcească rușii au râvnit la Basarabia. Cunoscând poftele rușilor sultanii de la Istanbul au dat în secolul al XIX-lea Basarabia Rusiei. Rușii au încercat o rusificare forțată a Basarabiei dar fără prea mari rezultate. Ei bine a venit și anul 1918 anul în care s-a încheiat primul război mondial și în care Basarabia a fost dată de aliați României. Rușii nu au uitat acest lucru și l-au considerat o înfrângere. Așa se face că în anul 1941 trupele sovietice au năvălit în Basarabia și au ocupat-o. În anul 1947 Basarabia a fost anexată Uniunii Sovietice. Imaginea de mai sus ne face imaginea rusului ca un om al răzbunării și care nu știe să ierte.[36]

Deși nu este bine să ne lăudăm trebuie să spunem că românii sunt un popor:

- omenos
- și ospitalier.

Când un străin vine în țara noastră trebuie să știm că el este primit cu toată căldura și este tratat cât se poate de bine. Realitatea este că de mai multe ori românii mai ales în zilele noastre când granițele țării sunt deschise sunt tratați ca fiind:

- inferiori,
- de rang jos,
- ca un popor migrator,
- ca niște parveniți.

Cum se face că dacă românii sunt un popor atât de primitor și omenos nu întâlnesc aceleași sentimente de la popoarele străine mai ales de la popoarele din Occident? Ei bine trebuie să știm că deși occidentul nu o spune realitatea este că este gelos pe români. Este gelos pe:

- bunătatea românească,
- creștinismul românesc care a dat atât de mulți sfinți,
- hărnicia românească
- ospitalitatea românească
- și nu în cele din urmă omenia românească.

Nu este de mirare că mai multe popoare din Occident și-au pierdut omenia. Aceste popoare au făcut din țelul existenței lor:

- setea de putere,
- dorința de dominare,
- dorința de bogății,
- iubirea de plăceri voluptoase.

Toate aceste lucruri sunt prezente și printre români dar nu într-un asemenea grad că i-a făcut să își vândă sufletele și trupurile cum este în Occident. Nu voim să demonizăm Occidentul dar trebuie să ne aducem aminte că acest Occident este ceea ce este azi prin aportul popoarelor orientale deci și al românilor.[37]

---

[35]După Dicționarul explicativ.

[36]Valeriu Dulgheru, *Basarabie răstignită* (Chișinău, 2017).

[37]Ospitalitatea românilor a tras cu sine în special două popoare: ungurii și țiganii. Aceasta fiindcă ei au simțit bunătatea românilor. Este adevărat că țiganii nu sunt asimilat deplin cu modul de viețuire românesc creștin ortodox. Totuși, nu trebuie să uităm că în timp ce în Evul Mediu în Germania exista o lege care condamna la spânzurătoare pe țiganii care se găseau pe teritoriul german, țiganii au fost și sunt tolerați în România. Este adevărat că într-un anume sens românii au avut mai multe probleme cu popoarele migratoare dar ei au reușit să își păstreze identitatea în ciuda la mai multe greutăți.

Omenia românilor i-a făcut pe mai mulți să considere că românii sunt un popor naiv. Aceasta fiindcă fiind omenoși au fost mai mulți care au considerat că România este o țară ușoară și ușor de cucerit.

1. Turcii,
2. Habsburgii,
3. Rușii
4. Sau germanii

cu toții au invadat și au cucerit România pentru intervale mai lungi sau mai scurte de timp. Totuși, ei nu au reușit niciodată să pătrundă în esența românească sau dacă ne este permis să o spunem:

- în plămada
- și în sufletul românesc.

Sufletul românesc de la Sfântul apostol Andrei și de la Sfântul apostol Filip este unul hristic sau mai bine spus hristificat. Românii în identitatea lor se identifică cu Hristos și știu că în această istorie zbuciumată și prăpăstioasă a lumii ei trebuie să își poarte crucea și mai ales să o poarte:

- cu demnitate,
- fără resemnare,
- cu credință
- și cu tărie.

Marele om de știință român Spiru Haret spunea cât se poate de frumos: „patria o face limba și istoria, religia și tradițiile. A da cu piciorul în toate acestea este a se lepăda cineva de patria sa.” Deși era de origine armeană trebuie să știm că Spiru Haret avea multă dreptate. Ce ne-am face noi românii fără:

- limba noastră,
- istoria noastră,
- religia noastră creștin ortodoxă
- și tradițiile noastre?

Ele sunt definitorii pentru noi. La fel de bine este sunt parte din identitatea noastră.[38]

Iată ce spunea gânditorul român Dumitru Cristian Amzăr despre omenia românească: “în nici o limbă, cuvântul corespunzător omeniei nu este atât de popular, ca în românește. Departe de a fi un pleonasm,expresia *om de omenie* constituie pentru Român criteriul suverande apreciere morală. În comparație cu alte expresii analoage,*omenia* oferă maximum de precizie. *Uman* sau *inuman* reprezintă,în toate limbile europene, un neologism, care aparține exclusivlimbii culte și indică un grad de *mare* înălțime sau decădere morală.La noi, dimpotrivă, nu trebuie să lipsească cuiva prea mult pentrua fi considerat *neomenos*. Este destul, spre exemplu, să cadă cinevapradă lăcomiei, pentru a-și pierde omenia; și tot așa, este de-ajunssă arate cineva o cât de mică bunăvoință și să întindă o mână deajutor, spre a-l putea caracteriza ca *omenos*. *A omeni* – adică a trata pe cineva ca om – este așa de curent la țăranul român, încâta devenit sinonim cu „a primi bine”, „a fi ospitalier” – o virtute pecare Românul a practicat-o în toate timpurile, nu numai față de rude și prieteni, dar și în contactul lui cu cei străini de lor țară și țară.”[39]

Omenia nu este numai:

- o invenție,
- o creație,
- un produs
- sau un brand de țară

ci la fel de bine am putea spune ca un fel de caracteristică a ființei românești. Este adevărat că în ultimii ani mai ales de când cu occidentalizarea de după 1989 românii au devenit mai reci, dar totuși trebuie să știm că legăturile:

- sociale,
- interumane,
- de vecinătate
- și de prietenie

sunt destul de puternice la români. Deși nu au spațiu geografic mare cum este al țărilor din vest (să nu uităm că în America de Nord sunt aproape numai două țări: Statele Unite și Canada) România este un spațiu mic în care sinteza dintre:

---

[38]Nichifor Crainic, *Ortodoxia și etnocrație* (Editura Albatros, București, 1997).

[39]Dumitru Cristian Amzăr, *Rânduiala ființei românești* (Editura Eikon, 2014).

- creştinismul ortodox
- şi latinitate

au dovedit că pot să existe chiar şi după marea schismă creştină de la anul 1054.

Prin urmare trebuie să clarificăm un lucru: ştim că latinitatea este un lucru care aparţine Occidentului. Dacă latinitatea aparţine occidentului cum se face că România nu este o ţară occidentală? România nu este o ţară occidentală în esenţa ei dar a învăţat să admire şi:

- calităţile,
- descoperirile
- şi realizările occidentale.

Aşa se face că etnia română este latină dar credinţa este creştin ortodoxă. Să nu uităm că începând de la anul 313 - anul edictului de la Milano prin care Sfântul Constantin cel Mare a declarat creştinismul ortodox ca religie de stat în noul Imperiu Bizantin - şi până la anul 1054 anul marii schisme creştine, ei bine tot Occidentul a fost ortodox sau mai bine spus creştin ortodox (ca să evităm orice confuzie). Prin urmare românii au rămas loiali vechii credinţe creştin ortodoxe de la care Occidentul a apostaziat. Este evident că trebuie să fim unii care să vedem lucrurile în profunzimea lor şi să ne dăm seama că deşi latin sufletul şi inima românilor este una orientală. Papii de la Roma de mai multe ori ne-au vrut catolici dar noi românii am rămas în matca noastră creştin ortodoxă.[40]

Se spune că trei tineri Oana, Andrei şi Dorina au făcut o vizită la Muzeul de Istorie.

- Nici nu ştiţi cât mă bucur că am venit aici, a spus Oana.
- De ce?
- De mai multă vreme am voit să văd acest muzeu.
- Şi noi, a răspuns Dorina.
- Este una dintre cele mai bune metode de a ne cunoaşte trecutul.

Au început să se plimbe printre exponatele de la muzeu dar la un moment dat le-a atras atenţia o statuie a unui om înalt, cu barbă scurtă, cu faţa aspră, brăzdată de multe zbârcituri, cu umerii laţi, cu braţe vânjoase, cu pantaloni strânşi pe picior, cu centură lată.

- Această statuie este a unui bărbat care are o căciuliţă cu moţul aplecat înainte, a spus Andrei.
- Da şi parcă poartă opinci, a răspuns Oana.
- Cine o fi? A întrebat Dorina.
- Nu ştiu, a răspuns Andrei.
- Hai să întrebăm un ghid, a zis Oana.
- Bună idee.

Cei trei tineri au găsit un ghid.

- Domnule ghid am avea nevoie de ajutorul dumneavoastră.
- Orice. De acea sunt plătit aici la muzeu.
- Cine este acest bărbat din această statuie?
- El?
- Da.
- Numele lui este Decebal.
- Decebal regele dacilor?
- Da.
- Am auzit de el la orele de istorie dar destul de vag.
- A fost un rege foarte viteaz.
- Da?
- Da. Evident.
- Cum aşa?
- El a fost al doilea rege ca importanţă al dacilor după Burebista. A fost cel care a construit mai multe cetăţi pentru daci şi cel care a întărit armata.
- Nu ştiam, a spus Oana.
- Ei bine ştiţi acum.
- Şi de unde ştiţi că Decebal a fost un rege viteaz?

[40]Valeriu Anania, *Pro memoria: acţiunea catolicismului în România interbelică* (Bucureşti, 1992).

- Sunt mai multe mărturii istorice.
- Cum ar fi?
- Sunt prea multe să le înșir aici.
- Dar ne puteți spune un o întâmplare cu totul inedită din viața viteazului rege Decebal?
- Ar fi una de care mai puțină lume știe.
- Care?
- Se leagă de războiul pe care Decebal l-a purtat cu romanii.
- Am învățat la școală despre acest război.
- Ei bine se spune că romanii au trimis multă armată să cucerească Dacia. Ei bine ce a făcut Decebal?
- Ce? A întrebat Andrei.
- A trimis o solie la generalul roman care să îi spună că mai bine s-ar întoarce înapoi la Roma fiindcă Italia este o țară bogată și ei nu au nevoie să năvălească peste oamenii care vor să trăiască liberi.
- Și ce a răspuns generalul? A întrebat Dorina.
- Generalul a respins propunerea.
- Vai. Așa că s-a ajuns la război.
- Da. Acest general roman se pare că era foarte trufaș și încrezut.
- De ce?
- Fiindcă a câștigat toate războaiele de până atunci și nu a știut ce este înfrângerea.
- Continuați povestea, a spus Oana.
- Ei bine Decebal știa că este inferior armatei romane și și-a dat seama că pentru a cucerii are nevoie de multă istețime.
- Da puterea minții este importantă, a spus Andrei.
- Așa este. Așa că ce a făcut Decebal?
- Ce?
- S-a retras cu armata în munți și l-a lăsat pe generalul roman cu armata lui să vină în sus pe Olt. Când au ajuns la un loc îngust Decebal cu dacii lui au năvălit peste armata romană.
- Bine gândit acest plan.
- Da. A luat mulți prizonieri.
- Așa se face la război, a spus Oana.
- Da. Ei bine generalul roman și-a dat seama că armata lui este în primejdie.
- Cum să nu.
- Și ce credeți că a făcut?
- Ce?
- A cerut să se lupte corp la corp cu Decebal.
- Și ce a făcut Decebal?
- Decebal i-a trimis vorbă că nu se luptă cu el fiindcă el este doar general și el este rege și nu se cuvine ca un rege să se lupte cu un om de grad inferior.
- De ce?
- Decebal i-a spus că dacă vine împăratul Romei se va lupta cu el.
- Și ce s-a întâmplat?
- Totuși Decebal i-a spus generalului roman că îi va trimite pe un general de al său pe nume Duras și dacă va reușii să îl învingă este liber să se întoarcă la Roma cu toată armata lui.
- A acceptat generalul roman?
- Nu. Se spune că i-a strigat lui Decebal:
- Eu sunt general roman și nu mă bat cu orice general.
- Vai cât orgoliu.
- Ei bine ce a spus Decebal?
- Ce?
- Decât să pierd mulți soldați în bătălie, mai bine îmi calc pe inimă şi mă lupt eu, deşi sunt rege şi el general.
- Și cine a câștigat?
- A câștigat Decebal dat atenție nu l-a ucis pe general deși putea să o facă.
- De ce?
- I-a spus generalului roman că îi lasă viața dacă se retrage din Dacia.

- Și generalul s-a retras?

- Da. Armatele romane au părăsit Dacia. Ceea ce este mai trist este că odată ajuns la Roma împăratul a dat ordin ca acest general să fie condamnat la moarte fiindcă a pierdut bătălia.[41]

Sunt mai mulți români din zilele noastre care au cumva cu un complex de inferioritate față de italienii de azi. Aceasta fiindcă ei se consideră ca fiind un fel de slugi ale italienilor. Realitatea este că şi în zilele noastre italienii au un complex de superioritate față de români. Povestea de mai sus ne spune că nu trebuie să avem nici un complex de inferioritate față de italieni. Italienii sunt egalii noştri chiar dacă trăiesc într-o țară mai mare ca România. La fel de bine ei sunt catolici și noi românii ortodocşi.[42]

Românii sunt un popor omenos care au primit cu brațele deschise pe toți cei care au voit să îi viziteze. Totuși, ei nu au impus cu forța omenia lor. Omenia românească nu se impune cu forța dar este de așteptat ca mai multe popoare ale lumii să adere la ea. Să ne aducem aminte de cuvintele lui Mihai Viteazul: "o viață avem, români! Și-o cinste! Deșteptați-vă că am dormit destul!" Este de amintit aici că la nivel internațional omenia românească nu este cunoscută. Mai toată lumea nu ştie de ea fiindcă ceea ce nu are corespondent în limba engleză în zilele noastre este cumva considerat ca fiind inexistent. Omenia românească este un lucru care s-a sedimentat în inima acestui popor prin mai multele vitregii care s-au abătut peste poporul român:

- războaie,
- sclavagism,
- stăpâniri străine,
- haraci și pașalâc turcesc,
- sau dictate internaționale.

Fiindcă omenia românească este înrădăcinată în mistica și spiritualitatea creştin ortodoxă ea nu va dispare niciodată. Eventual ea se va metamorfoza în altceva în cadrul unor popoare viitoare dar ea nu va dispare. Nu va dispare fiindcă ea vine de la Hristos şi ceea ce vine de la Hristos nu dispare.[43]

Un termen apropiat de omenie este în chineză termenul de jen dar nu este un termen care să aibă atât de multe semnificații cum este omenia în limba română. Dacă românii ar da lumii omenia aşa cum este cunoscută azi fără doar şi poate că viața românilor nu ar fi fără de sens. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că lumea de azi are nevoie mai mult decât orice de omenie. Acest lucru la mai multe nivele:

- social,
- moral,
- spiritual,
- economic,
- cultural
- sau artistic.

Omenia este un dar pe care românii ar putea să îl facă oricând lumii de azi. De ce să nu spunem că am ajuns să trăim într-o lume fără de omenie. Acest lucru poate să fie văzut din modul în care lucrează și operează lumea de azi. În lumea de azi oamenii nu mai ştiu să fie omenoşi şi nu mai vor să pună omenia în practică fiindcă se poate vedea că simțul solidarității umane a dispărut. Tindem să îi vedem pe semenii noştri nu egalii și frații noştri ci mai mult vasalii și slujitorii noştri. Fără nici o îndoială că Iisus a fost cel mai mare predicator al omeniei. Concepția românească a omeniei vine de la Hristos. A fost Hristos cel care a spus că dacă cineva vrea să fie cineva mai mare între voi să fie slujitorul tuturor. Nu este acesta un îndemn la omenie? Evident că da. Omenia nu poate avea loc în zilele noastre din cauza:

- conflictelor,
- războaielor,
- războaielor economice,
- neînțelegerilor dintre popoare,
- urii
- și a exploatării omului de către om.[44]

---

[41] Dumitru Almaș, *Povestiri istorice* (București, 1982).

[42] Dumitru Stăniloae, *Uniatismul din Transilvania încercare de dezbinare a poporului român* (Bucureşti, 1973).

[43] *Creştinizarea Daciei* (curs universitar disponibil pe internet).

[44] După cum am spus în rândurile de mai sus una dintre marile probleme ale României de azi este depopularea. România a pierdut în ultimii 30 de ani aproape 5 milioane de suflete. Cei mai mulți au preferat să ia calea străinătății odată ce granițele țării s-au deschis spre Occident după anul 1989. Este bine să ştim că acest exod spre vest nu este un lucru prea benefic României. Aceasta fiindcă românii

Istoricul român Gheorghe Barițiu spunea foarte inspirat: „naționalitatea și limba sunt mai scumpe decât libertatea, căci libertatea pierdută se poate recâștiga, dar naționalitatea niciodată.” La fel cum popoarele occidentale țin la naționalitatea lor și prin Războiul Rece purtat în secolul al XX-lea au voit să își impună naționalitatea lor popoarelor din est trebuie să știm și românii au o naționalitate care nu este mai prejos decât popoarele din vest. Românii au valori la care se pot raporta și pe care le pot aprofunda. Putem să dăm niște nume de astfel de valori? Fără doar și poate că da:

- Mihai Eminescu,
- Nicolae Grigorescu,
- Aurel Vlaicu,
- Traian Vuia,
- Nicolae Iorga,
- Ștefan cel Mare,
- Mircea Eliade,
- sau Henri Coandă

sunt numai câteva nume la care românii se pot raporta și care eventual le pot lua ca reper în căutarea identității proprii.[45]

Omenia românilor se poate spune că este un lucru care i-a făcut pe strămoșii noștri să își găsească și să țină o identitate a lor. Aceasta fiindcă ei nu putut să vadă mai multe popoare barbare care nu au ținut cont de multe ori de cele mai elementare reguli ale bunului simț. Este cu adevărat un mare lucru să ajungi să fi un om de omenie într-o lume:

- hapsână,
- vicleană,
- plină de ură,
- hedonistă
- și grosieră.

“Imperativul omeniei cere omului să-și împlinească ființa însensul unei întregiri, care nu mai lasă nimic de dorit. Aceastăîmplinire nu implică neapărat *sfințenia*, dar nici n-o exclude. Pecalea omeniei, creștinul care ascultă de poruncile credinței luipoate deveni *omul lui Dumnezeu*, în timp ce *omul dracului* calcănu numai poruncile divine, ci și imperativul omeniei. Racoveanuare deci dreptate, când spune că omenia „nu este sfințenie”, daratunci nu mai poate afirma că omenia „este rezultatul trăiriiromânești a adevărului *Evangheliei*.”[46]Suntem oamenii de omenie fiindcă așa au fost strămoșii noștri și voim să extindem această omenie. Să fie omenia la români numai o teorie? În nici un caz. România este una dintre țările care nu a dus război cu nici una dintre țările vecine. Știm că suntem o picătură de latinitate între mare de slavi. Cel mai mult ne învecinăm cu popoare slave: sârbi, bulgari și ucraineni. La fel de bine ne învecinăm cu un popor catolic care sunt ungurii. Cu toate acest popoare românii au știu să fie:

- omenoși,
- prietenoși,
- îngăduitori
- și iubitori.

Este de amintit aici că este cumva un paradox că o țară atât de mică cum este România a fost capabilă

- să creeze
- și să inventeze

o virtute atât de frumoasă cum este omenia. Cum se face că marile popoare și imperii ale lumii nu au creat omenia? Aceasta fiindcă:

- ambițiile,

---

ajung să creadă că țara lor este una inferioară și au ajuns să își dea seama că niciodată nu se vor ridica la condițiile de trai din Occident. La fel de bine mulți dintre românii care pleacă să muncească în Occident uită de credința lor creștin ortodoxă. De mai multe ori ei se căsătoresc cu persoane străine și își schimbă confesiunea creștină și uneori chiar religia. Trebuie să știm că la fel cum occidentalii țin la credința lor la fel de bine și noi românii trebuie să ținem la credința noastră creștin ortodoxă. Nu este nici o rușine în a fi creștin ortodox ci este mai mult o rușine să ajungi să îți părăsești credința și să trecu de la creștinismul ortodox la cine știe ce confesiune surogat occidentală.

[45]Nicolae Papadima, *O viziune românească a lumii* (București, 1995).

[46]Dumitru Cristian Amzăr, *Rânduiala ființei românești* (Editura Eikon, 2014) p. 304.

- dorința de averi
- și setea de putere

au fost mult prea mari și i-a făcut să uite unul dintre lucrurile cele mai elementare pe care trebuie să aibă un popor: omenia. Omenia este dimensiunea filosofică a existenței poporului român. Fără de omenie poporul român ar fi mult prea sărac spiritual. Din cauza omeniei, românii au avut mult de suferit în istorie.[47]

Fondul dezvoltării omeniei la români a fost Biserica Creştin Ortodoxă. Este de neconceput la români ca de Paşti și de Crăciun masa să fie goală și să ştie că alții sunt în lipsă. Legea iubirii creştin poate să fie văzută din omenia poporului român. Omenia este într-un anume fel un creştinism ortodox trăit sau mai bine spus un creştinism ortodox practic. Suntem cu toții solidari în:

- umanitatea noastră,
- în nevoile noastre,
- în dorința noastră de a progresa,
- încercările spirituale și materiale pe care el avem
- sau în dorințele noastre.

Pentru cei tineri este bine să ştim că omenia românească este un lucru care nu spune multe. Nu spune multe fiindcă tinerii de azi sunt seduși mult de Occident și nu mai știu să aprecieze autenticitatea românească. Le spunem tinerilor că sunt multe lucruri bune și în România și nu numai în Occident. Noi românii am fost întotdeauna deschiși spre Occident dar nu ne-am uitat identitatea noastră națională și etnică. Aceasta fiindcă ne-am dat seama că în nici un fel nu suntem mai prejos de Occident.

"Omenia cuprinde in nuce drepturile omului. Ea nu e – ca Evanghelia lui Hristos – produsul ordinei divine și nici al celeijuridice. Omenia a luat naştere în cadrul ordinii naturale,în continuarea tradiției de gândire greco-romane. Forma deexprimare pe care această gândire a luat-o la noi, românii, omîntreg, om și jumătate, om în toată firea, om de omenie, vine însă mai de departe: de la geto-daci. Toate aceste expresii, alături de multe altele – amintesc numai pe cele mai cunoscute: dor, urâtși jale – sunt intraductibile, limba română putând concura înaceastă privință cu greaca veche. Românismele sunt, ca toateexpresiile idiomatice,produsul geniului autohton, indiferent de haina lingvistică pe care o îmbracă."[48] Este adevărat că oamenia este o manifestare a binelui la români. Aceasta fiindcă românii din cele mai vechi timpuri au voit să fie solidari. Dacă este să facem o comparație între români și alte popoare vom vedea că la români există

- un simț al solidarității,
- o dorință a unire,
- o aspirație la reîntregire
- și un simț al unei umanități comune.

Toate aceste lucruri sunt expresii ale omeniei și a binelui în cele din urmă. Se poate spune că prin omenie românii și-au pus amprenta asupra binelui. Nu în sensul că binele a fost românizat ci mai mult că binele a găsit o modalitate de:

- exprimare
- manifestare
- și aplicabilitate

plenară. Sunt persoane care avem nevoie de un fel de viață care să ne facă conştienți de omenie. Trebuie să ştim că mai nou binele a devenit și un slogan politic. Au fost preşedinți români care au promis o viață bună românilor. Totuși este bine să ştim că binele nu este un slogan politic. La fel de bine nici omenia românească nu trebuie să fie exploatată. Au fost mai mulți parveniți mai ales în politica românească care au profitat de omenia românească. Ei au promis marea cu sarea pentru a ajunge să obțină:

- funcții
- poziții
- ranguri

---

[47]Deși turcii ne-au asuprit mai bine de 400 de ani trebuie să ştim că omenia în sens clasic este o virtute străină de poporul turc. Nu în sensul că turcii nu ar fi:
- ospitalieri
- sau prietenoși
ci mai mult faptul că ei nu ştiu care este lumina virtuților. Ei au ajung să își piardă lumina duhovnicească a creştinismului ortodox și pentru aceasta aderarea lor la islam a devenit o simplă formalitate.

[48]Dumitru Cristian Amzăr, *Rânduiala ființei româneşti* (Editura Eikon, 2014) p. 305.

mari.[49]

“Ca produs al ordinei naturale, omenia se poate împăca cu orice ordine morală, cu condiția ca aceasta să nu aibă pretențiide valoare absolută, dat fiind că orice absolutism – moral, politic,economic – reprezintă o ordine abuzivă, care răpește ființei umanelibertatea de gândire și acțiune, făcându-i imposibilă răspunderea personală și, prin aceasta, omenia însăși drept *conditio sine qua non* a oricărei împliniri a ființei proprii, a oricărei întregiri de sine.”[50] Ființa românească este una care în nici un fel nu este împlinită fără de omenie. Aceasta fiindcă ajungem să fim unii care să ne dăm seama că sunt mai multe lucruri care ne fac români. Sunt lucruri pe care unii consideră că sunt cât se poate de definitorii pentru identitatea românească: a avea o carte de identitate românească este pentru unii singurul fapt care te face român. Ei bine este bine să ştim că aceste persoane nu sunt române în adevăratul sens al cuvântului. Românitatea implică mult mai mult decât a avea o carte de identitate românească. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că trebuie să fim unii care să vedem lucrurile în profunzime şi nu la suprafaţă. Românitatea este un lucru care se manifestă foarte mult în trăsăturile sufleteşti pe care le are cineva. Omenia este una dintre ele.[51]

Se spune că într-o școală din România profesorul de istorie a intrat la oră.

- Bună ziua elevi.
- Bună ziua domnule profesor.
- Bine ați venit la lecția de istorie.
- Bine v-am găsit.
- Despre cine credeți că vom vorbii azi?
- Despre cine?
- Vom vorbii de un voievod român bătrân care purta o căciulă de catifea cu pană și o piatră prețioasă în mijloc.
- Cine este?
- Nu v-ați dat seama?
- Nu.
- Este Matei Basarab.
- Nu am auzit de el.
- Ei bine auziți azi.
- Ce trebuie să știm despre el?
- Matei Basarab a fost unul dintre cei mai harnici și mai pricepuți în treburile conducerii.
- Frumos.
- Da. Pe vremea lui curtea domnească la țării era la Târgoviște. El a înfrumusețat această cetatea.
- Și Bucureștiul?
- Ei bine el a înfrumusețat și Bucureștiul cu mai multe clădiri frumoase.
- Este bine de știut.
- Totodată, Matei Basarab s-a străduit, din toate puterile sale, ca în ţară să fie pace, oamenii să trăiască în bună înţelegere şi să aibă de toate. S-a îngrijit ca toţi să muncească şi să nu se înşele unii pe alţii, adică să trăiască în cinste şi cu dreptate.E adevărat ca şi românii îl ascultau şi făceau aşa fel ca treburile să meargă tot mai bine. Când se mai afla unul nemernic ori necinstit, înşela ori lua mită, îl dojenea aspru şi căuta a-l pune pe calea cea bună.
- Este bine să știm domnule profesor toate aceste lucruri...
- Dar?
- Poate ar trebuii să ne spuneți un lucru memorabil din viața domnitorului Matei Basarab.
- De ce?
- Ne-ar ajuta să îl fixăm mai bine în memorie.

[49]Este bine să ştim că omenia românească nu înseamnă naivitate. Faptul că alegem fim omenoşi nu trebuie să fie un lucru care să ne facă naivi şi creduli. Aceasta fiindcă evident că vor fi mai mulţi care vor profita de noi. După cum spunea părintele Nicolae Steinhardt Dumnezeu nu ne-a cerut niciodată să fim proşti. Prin urmare trebuie să ne folosim mintea să ne dăm seama dacă cineva vrea să profite de pe urma noastră. Aceasta fiindcă după cum am spus omenia nu este în nici un fel naivitate şi prostie. Suntem omenoşi mai ales cu cei care ştim că merită omenia noastră. Iată de ce se poate spune că omenia este şi o expresie a deşteptăciunii. De ce să fi duşmani cu semenii tăi pe când ai putea să fi fraţi cu ei?

[50]Dumitru Cristian Amzăr, *Rânduiala ființei românești* (Editura Eikon, 2014) p. 305.

[51]Marius Mircu, *Oameni de omenie în vremuri de neomenie* (Editura Hasefer, 1996).

Profesorul de istorie a stat puțin pe gânduri după care a spus:
- Ar fi un lucru memorabil din viața lui Matei Basarab.
- Care?
- Voi știți că la curtea domnească din vechime nu putea intra orice?
- Da.
- Ei bine, la curtea lui Matei Basarab era un căpitan de strajă corupt.
- Cum adică corupt?
- Nu lăsa pe nimeni să intre la voievod, cu vreo plângere sau cu vreo treabă, dacă nu-i plătea şi lui ceva, ca un fel de bir. Sau, dacă omul acela, fie boier ori slujitor, primea vreun dar de la voievod, căpitanul necinstit cerea să împartă cu dânsul. Mulți credeau că are poruncă de la voievod să se poarte aşa.
- Vai dar ce urât.
- Da. La curțile domnești se întâmplau și astfel de lucruri.
- Și ce s-a întâmplat.
- Ei bine într-o zi la curtea lui Matei Basarab a venit odată un tânăr dregător pentru sfat.
- Adică voia să se sfătuiască cu domnitorul.
- Da.
- Continuați, că ascultăm cu atenție.
- Ei bine capitan de strajă corupt l-a văzut pe acest tânăr dregător.
- Bună ziua, a spus căpitanul.
- Bună ziua a răspuns tânărul dregător.
- Vreți să intrați la măria sa?
- Da.
- Se poate doar cu o condiție.
- Ce condiție?
- Îți vi da voie să intri numai dacă vei împărții în jumătate din ceea ce vrei primii de la domnitor.
- Vai ce josnic, au spus elevii.
- Da. Căpitanul corupt credea că dregătorul va primii ceva scump de la domnitor.
- Și ce a urmat?
- Dregătorul a stat puțin pe gânduri după care a spus:
- Dacă așa îi obiceiul și altcumva nu se poate vom împărții.
- Știam eu că ești un om cu care se poate vorbii, a spus căpitanul corupt.
- Pot să intru acum la măria sa?
- Da.
- Dregătorul a intrat înăuntru. Acolo s-a sfătuit cu domnitorul. După ce sfătuirea s-a încheiat dregătorul i-a spus lui Matei Basarab.
- Măria ta, vreau să îmi dai patru palme dar așa zdravene.
- Ce ți-a venit omule?
- Nu pot să vă sun dar este foarte important.
- Omule nu știu ce ți-a venit dar nu te pot pălmuii.
- Trebuie măria ta.
- Bine. Îți voi da numai două palme.
- Patru nu se poate?
- Nu.
- Bine primesc și așa.
Matei Basarab i-a dat două palme dregătorului. El și-a dat seama că ceva nu este în regulă și s-a dus la fereastră să vadă ce se va întâmpla când dregătorul va ieșii afară. Ei bine a putut să vadă că dregătorul a ieșit din curtea domnească unde îl aștepta căpitanul corupt:
- Indiferent ce ai primit împărțim în două, a spus căpitanul.
- Cu mare plăcere, a răspuns dregătorul.
El i-a dat o palmă de la lipit pe căpitan de perete.
- Eu am primit două, dacă primeam una îți mai dădeam una, dar măria sa s-a răzgândit.
A pălmui un căpitan din gardă era un lucru foarte grav. De aceea, s-a făcut zarvă mare între străjeri. Mulţi au sărit să-şi apere căpitanul.

A coborât repede şi voievodul şi a întrebat cu supărare:
– Cum îţi îngădui, dregătorule, să-mi pălmuieşti căpitanul străjii?
– Măria ta, a răspuns acela, ca să-mi îngăduie intrarea în curte, dumnealui, căpitanul, mi-a cerut să împart cu dânsul jumătate din ceea ce voi primi de la măria ta. Am primit două palme. Una i-am dat-o lui; împărţeală dreaptă, cum ne-am învoit.
Auzind, voievodul s-a luminat la faţă şi a zis, râzând:
– Ei, dacă-i vorba de învoială şi împărţeală… dreaptă, nu mă amestec. Dar căpitan ca acesta nu-i vrednic a sta strajă de încredere la poarta curţii mele domneşti. Locul lui este în ştreang. Că tot înşelând, s-ar putea să-i vină în minte a-l vinde şi pe voievod duşmanilor.
Și uite aşa s-a descotorosit Matei Basarab de un slujitor setos de îmbogăţire pe căi necinstite."[52]
Avem aici o întâmplare din trecutul istoric al românilor care ne spune că trebuie să fim unii care să ne folosim mintea pentru a lupta împotriva corupției și a răutății. După cum am spus mai sus adevărul este că românii nu sunt un popor fără de corupție. Mai nou lupta anticorupție se pare că a luat amploare. Trebuie să știm că este necesar să ne dăm seama că vom ajunge să combatem corupția numai prin a ne folosii mintea și a ajunge să fim mai duri cu cei care calcă pe lângă lege. Aceasta fiindcă trebuie să știm că numai așa vom ajunge să fim unii care să ne facem o țară frumoasă. În acest peisaj al frumuseții românești trebuie să știm că omenia ocupă un loc:
- de frunte,
- de cinste
- și de întâietate.
Trebuie să apărăm omenia românească ce era una ce în vechime îi făcea pe agricultori ca la amiază să lase o porție de mâncare la poartă sau la fântâna satului pentru călători sau pentru săraci. Acesta a fost un obicei vechi românesc care nu mai există în zilele noastre. Totuși omenia românească există și azi. Ea este una dintre cele mai definitorii virtuți pentru sufletul românesc.[53]

CAPITOLUL 3

CUMINȚENIA ROMÂNEASCĂ CA EXPRESIE A BINELUI

Gânditorul român Costel Zăgan spunea foarte frumos: "nu mi-e frică să fiu român: România este fiica lui Dumnezeu." Este adevărat că pentru români Dumnezeu nu este numai Dumnezeu ci la fel de bine și Tatăl nostru. Fiindcă Dumnezeu s-a descoperit prin persoana Fiului Săi ca fiind Tatăl nostru trebuie să știm că și noi românii avem șansa să devenim fii lui Dumnezeu Tatăl. Acest lucru ne face pe noi fii lui Dumnezeu. Acest lucru nu înseamnă că suntem copii lui Dumnezeu ca niște bebeluși ci că îl recunoaștem pe Dumnezeu Tatăl ca fiind:
- mai mare,
- peste noi,
- deasupra noastră,
- cu autoritate
asupra noastră.
Ei bine ca fiind fii lui Dumnezeu Tatăl trebuie să știm că trebuie să dăm dovadă de cumințenie. Cumințenia este un alt cuvânt care este aproape imposibil de tradus în alte limbi ale lumii. Etimologic cumințenia este un termen origine latină care derivă din cuvântul mens, mentes care înseamnă minte. Prin urmare etimologic cumințenia înseamnă: a fi cu minte. Totuși în limba română cumințenia este un lucru mult mai amplu și mult mai profund. Ce înseamnă cumințenia la români:
1. Purtare bună,
2. Seriozitate,
3. Înțelepciune,
4. Deșteptăciune,
5. Judecată dreaptă,
6. Prudență,
7. Chibzuială,

---

[52]Dumitru Almaş, *Povestiri istorice*(Bucureşti, 1982).
[53]Mihai Dan Chițoiu, Savu Totu, *Filosofie și religie în spațiul românesc* (București, 2015).

8. Ascultare și supunere,
9. Cumpătare și măsură,
10. Continență și temperație,
11. Și temperanță.[54]

Avem aici mai mult de 11 sensuri ale termenului de cuminţenie. Se poate spune că toţi aceşti termeni sunt unii care cuprind şi la fel de bine sunt unii care la fel de bine sunt transcenşi de cuminţenie. De ce? Fiindcă după cum putem să ne dăm seama există două nivele ale cuminţeniei:

1. unul obiectiv care adună în sine toate caracteristice adjectivale ale cuminţeniei pe care le-am spus mai sus
2. Și unul subiectiv care implică cu sine modul în care fiecare dintre români ajunge să trăiască cuminţenia.

Cuminţenia este prin urmare un lucru care ne face să fim cât se poate de deschişi spre o anumită linişte şi pace sufletească de care cu toţii avem nevoie. Când spunem despre un copil că este cuminte, în sens creştin ortodox trebuie să ştim că ne referim la acel copil că este:

- liniştit,
- împăcat,
- calm,
- echilibrat
- şi mulţumit.

Ei bine sunt şi români pentru care cuminţenia înseamnă numai o stare care este proprie copiilor. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că sunt şi români care nu pun preţ pe cuminţenie. Am ajuns să vorbim în acest rânduri despre *o cuminţenie românească*. Nu înseamnă că trebuie să fim puerili, adică asemenea copiilor pentru a ajunge să fim cuminţi. Cuminţenia are de obicei două căi de a intra în sufletul românului:

1. un plan secular, adică prin lumea din jur,
2. un plan religios, adică prin Biserica Creştin Ortodoxă.

Planul secular este şi el un plan moral de multe ori fiindcă românul învaţă de mic că trebuie să fie:

- decent,
- cinstit,
- onorabil,
- bun
- şi omenos.

Planul religios este cel care iasă din propovăduirea Bisericii Creştin Ortodoxe. Există o lungă istorie a Bisericii Creştin Ortodoxe care generaţie de generaţie i-a cuminţit pe români.[55]

Unii ar putea obiecta că până acum am vorbit numai în teorie despre cuminţenie, dar totuşi nu am putut să vedem cum s-a manifestat cuminţenia în sens practic la români. Ei bine trebuie să ştim că există mai multe lucruri practice care ne spun că cuminţenia este un lucru efectiv la români. Care sunt ele?

1. Poporul român nu a cotropit nici un alt popor,
2. Poporul român nu a dus războaie de cucerire,
3. Poporul român a căutat pacea cu vecinii lui,
4. Poporul român a fost un apărător al tradiţiei creştin ortodoxe,
5. Poporul român mai de vreme sau mai târziu s-a identificat cu aspiraţiile Bisercii Creştin Ortodoxe.

Iată ce spunea în acest sens gânditorul român Gheorghe Ionescu: “eu nu pot lua ca exemplu decât neamul nostru. De la daci, "cei mai viteji dintre traci", la daco-romani şi vlahi e ceva vreme, iar de la aceştia la români există toate popoarele migratoare şi invadatoare, până a se ajunge la munteni, moldoveni şi ardeleni, finalizându-se după sute de ani într-un popor român şi o ţară, România.” Realitatea este că românii au fost unii care au ajuns la un fel de datorie de generaţie în generaţie de a apăra şi a promova cuminţenia românească. Este această cuminţenie care a ajuns să facă parte din:

- identitatea
- şi istoria

[54]După Dicţionarul explicativ.
[55]Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române: manual pentru seminariile teologice liceale* (Bucureşti, 2006).

românească. Nu trebuie să uităm că o parte din planul nostru de a fi români se leagă și de cuminţenie. Trebuie să fim cuminţi ca popor și ca persoane române independente. Nu trebuie să aşteptăm ca această cuminţenia românească să fie trăită numai de cei din jur fără ca noi să ne aducem aportul la propăşirea ei.[56]

Deşi la un anumit nivel spunând cele care vor urma ne vom asemăna puţin cu fariseul din pilda vameşului şi a fariseului spusă de Domnul Hristos, totuşi trebuie să ştim că românii:

- nu au declanşat nici un război de cucerire,
- nu au declanşat nici un război mondial,
- nu au iniţiat comunismul bolşevic,
- nu au dorit să cucerească alte popoare,
- nu au lansat nici o ideologie globalistă insipidă,
- şi nici nu au emis pretenţii de dominaţie mondială.

Toate aceste lucruri sunt fără doar şi poate manifestări ale cuminţeniei la români. Este cu adevărat un mare lucru să ajungi să fi un popor cuminte. Sunt multe popoare care nu vor să ştie de cuminţenie. De ce? Fiindcă a fi cuminte înseamnă să mergi pe calea lui Hristos. Românii au ales să meargă pe calea cuminţeniei lui Hristos chiar dacă acest lucru implică cu sine:

- crucea,
- calvarul,
- patima
- şi Golgota.

Aceasta fiindcă românii ştiu că după toate aceste rele va venii şi învierea. Nu greşim dacă spunem că românii sunt un popor care au ajuns să crească şi să se definitiveze la lumina învierii lui Hristos. După cum Eminescu a ajuns să sintetizeze geniul român la el de bine trebuie să ştim că cuminţenia este un lucru care ajunge să fie definitorie pentru români. În nici o limbă a lumii cuminţenia nu sună mai dulce ca în limba română. Mircea Eliade avea dreptate când spunea că: "dacă poporul român dispare şi rămâne o carte a lui Mihai Eminescu, lumea va şti cine au fost românii." Prin urmare la fel de bine cuminţenia spune foarte bine despre cine sunt românii.[57]

Prin urmare am spus că cuminţenia se poate manifesta la două nivele:

1. Personal, în funcţie de fiecare persoană
2. Naţional sau etnic în funcţie de fiecare popor.

Este bine să ştim că sunt mai multe alte popoare care şi ele sunt cuminţi. Fie că vorbim de greci, sârbi, bulgari sau ucraineni ei bine toate aceste popoare se poate spune că sunt cuminţi fiindcă ele sunt formate din plămada creştin ortodoxă. Totuşi la nivel personal se poate spune că la români este loc pentru mai multă cuminţenie. Iată ce spunea filosoful român Petre Ţuţea: "eu, dacă mă bate un român, mă consider maghiar sau evreu. Nu pot ofensa neamul meu în niciun individ. Pentru mine, toţi românii sunt egali români. Nu ştiu dacă sunt înţeles: românii n-au niciun viciu după mine şi sunt egali." Este bine să ştim că tărim vremuri în care trebuie:

- să avansăm,
- să lărgim,
- să mărim
- să desăvârşim

mai mult acest mare dar pe care l-a făcut Dumnezeu oamenilor: cuminţenia. De ce? Fiindcă vom avea numai de câştigat de pe urma lui. Sunt mulţi români care consideră că:

- banii,
- averile,
- nivelul de trai,

[56]A fi un om cuminte la fel de bine în sens românesc poate să însemne să fi un om moral. Cuminţenia este parte din moralitatea creştin ortodoxă. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că omul cuminte este un om care ştie că trebuie să fie moral. La fel de bine omul cuminte ştie un lucru fundamental: că trebuie să evite viciile şi să lucreze virtuţile. Este evident că trebuie să fim unii care să ne dăm seama că ajungem să fim cuminţi dacă suntem oameni care să vedem lucrurile în sensul lor final. A ajunge să vezi lucrurile cum le vede Dumnezeu este un criteriu finla al cuminţeniei. Aceasta fiindcă numai prin ochii lui Dumnezeu Tatăl ne dăm seama de care este sensul final al lucrurilor şi al lumii din jurul nostru. Cuminţenia este morală şi mai mult decât atât: este împroprierea moralei şi a sensului ei de a fi.

[57]Radu Paraschivescu, *România în 7 gesturi* (Bucureşti, 2015).

- puterea politică,
- și forța armată

sunt adevăratele virtuți ale unui popor. Cum rămâne atunci cu cuminţenia? Mai poate să fie ea o virtute românească? Cu siguranţă că da. Numai netoţii şi neghiobii ar putea să spună că românii nu au nevoie de cuminţenie. Fără cuminţenie România s-ar îndrepta spre o conducere de tip taliban.[58]

Poetul de dincolo de Prut Grigore Vieru spunea cât se poate de frumos: "mărturisesc că românul care nu aude căderea lacrimii altui român nu mă interesează fie el şi cel mai bogat om din lume." Iată prin urmare că este bine să ştim că avem şanse să vedem cuminţenia prin filatropia creştin ortodoxă. Noi românii am uitat că suntem români şi trebuie:

- să ne ajutăm
- şi să ne iubim

unii pe alţii.[59]

Cuminţenia nu trebuie să rămână o simplă teorie fiindcă dacă se face aşa ea nu mai este în nici un fel un lucru care să e ajute ci mai mult ne trage înapoi în sens duhovnicesc. Cuminţenia este regula de aur a bunului simţ românesc care ne spune că trebuie să fim unii care să fim iubitori unii cu alţii. Trebuie să ne dăm seama că iubirea este:

- activă,
- eficace,
- lucrătoare,
- şi dinamică.

Iată că lucrurile sunt cât se poate de clare şi de evidente şi de ce trebuie să ne dăm seama că trebuie să fim unii care să ajungem să punem în practică cuminţenia cu tot ceea ce ne pune ea în faţă. Să nu credem că cuminţenia este o problemă de instinct fiindcă nu este. Faptul că suntem români ne oferă o anumită veleitate a cuminţeniei dar nu trebuie să uităm că a fi cuminte este un lucru care se câştigă cu nevoinţă şi efort. Aşa se face că primul contact pe care cineva îl are cu cuminţenia creştin ortodoxă este bunul simţ românesc.[60]

Se spune că un bunic stătea liniştit pe fotoliul lui şi citea o carte.

- Ce citeşti acolo bunicule? A întrebat nepoata.
- O carte de istorie.
- Cine a scris-o?
- Miron Costin.
- Miron Costin?
- Da.
- Cine este el?
- O este o poveste lungă.
- Dar mie îmi plac poveştile.
- Şi vrei să ştii cine a fost Miron Costin?
- Da bunicule.
- Bine îţi voi spune dacă stai cuminte.
- Aşa am să fac.
- Ceea ce trebuie să ştii despre Miron Costin este că el a fost un om foarte înţelept.
- Înţelept?
- Da.
- Cum aşa?
- El a sfătuit pe mai mulţi domnitori de ţară.
- Pentru ce?
- Ca să cârmuiască, să înfrumuseţeze şi să apere ţara de duşmani.
- Asta nu ştiam.
- El a ştiut să lupte şi cu sabia şi cu pana.

---

[58]Mircea Gheorghe Abrudan, *Ortodoxie românească în istorie și contemporaneitate* (Cluj Napoca, 2019).

[59]Ligia Livadă-Cadeschi, *De la milă la filantropie. Instituţii de asistare a săracilor din Ţara Românească şi Moldova în secolul al XVIII-lea*, (Bucureşti, Nemira, 2001).

[60]Alexandru Paleologu, *Bunul simţ ca paradox* (Editura Cartea românească, 2005).

- Adică cum să lupte cu pana?
- Să își folosească pana pentru a apăra țara prin scrisul său înțelept.
- A da, acum înțeleg.
- Uite că să îți dai seama cine a fost Miron Costin o să îți spun o întâmplare din viața lui.
- Te ascult bunicule.
- Pe vremea ocupației turcilor se spune că un mare vizir turc trecea cu armata lui prin România ca să meargă să cucerească o cetate de la hotare.
- Ce este acela un vizir turc?
- Vizir înseamnă în turcă un general.
- Așa și? Continuă.
- Ei bine fiindcă trecea cu armata sa mare prin România vizirul s-a gândit că ar fi bine să se sfătuiască cu cineva și a cerut domnitorului român un dregător mai de seamă cu care să se sfătuiască. Domnitorul român a adunat pe toți dregătorii lui.
- V-am adunat pe toți aici fiindcă avem o problemă.
- Ce problemă?
- Știți că armatele turcești sunt pe teritoriul nostru?
- Da.
- Ei bine am primit o cerere de la vizir.
- Ce cerere?
- Vrea să se sfătuiască cu unul dintre voi.
- De ce?
- Despre ce să facă cu armatele lui.
- Această situație poate să fie periculoasă pentru țară.
- De ce?
- Dacă vizirul va voi să întărească stăpânia turcă peste țara noastră?
- Este posibil.
- Pe cine să trimitem măria ta?
- Eu m-am gândit la tine Miron Costin?
- La mine
- Da.
- Nu ştiu ce să spun măria ta.
- Știu că poate să fie periculos dar nu avem de ales.

În cele din urmă Miron Costin a acceptat să meargă să vorbească cu vizirul turc. Miron Costin s-a dus la cortul vizirului. În cortul lui, vizirul sta turceşte pe nişte perne moi, cu feţe de mătase roşie, galbenă şi verde. Pe jos, covoare moi şi înflorate. De stâlpul cortului, într-un cârlig, atârna iataganul vizirului, cu teaca numai diamante şi rubine strălucitoare de-ţi lua ochii. Pe cap, vizirul avea turban mare, din mătase albă şi verde. Straiul, lung şi larg, cusut cu flori mari din fir de aur şi argint.Miron Costin încălţase ciubote din piele de căprioară şi îmbrăcase o tunică scurtă, vişinie, fără înflorituri ori podoabe. Pe cap avea o căciulă din piele de veveriță, cu o pană sură de cocor, în partea stângă.

La început, pasei nu i-a plăcut înfăţişarea dregătorului român. L-a întrebat, totuşi, zâmbind:
- Bine ai venit ghaurule (om care nu era musulman).
- Bine te-am găsit.
- Tu ești demnitarul trimis de domn?
- Da.
- Ai auzit că am mai cucerit o cetate?
- Da.
- Și ce spun românii?
- Îmi este teamă să spun.
- De ce? Nu îți fie teamă. Suntem doar între noi.
- Românii se bucură că Înalta Poartă a mai cucerit o cetate dar nu se bucură că stăpânia turcă se întinde și asupra țării noastre.

Vizirul a simțit cum îi crește presiunea în sânge și a dat să scoată sabia din teacă. Totuși în ultimul moment s-a oprit fiindcă și-a adus aminte că a promit să fie pașnic.
- Uite mai este o problemă care vreau să o discut cu tine.

- Ce anume?
- Ce ai zice ca armata mea să ierneze aici?
- Nu cred că este bine.
- De ce?
- Mărite vizir, eu sunt de părere că orice armată este mai bine să stea în țara ei de origine.
- Hmm...așa zici tu?
- Da.
- De ce?
- Aceasta fiindcă țara noastră este mică și nu poate să hrănească o armată așa de mare.
- Și ce s-ar întâmpla dacă aș lăsa-o cu de-a sila?
- Ar fi rău, fiindcă soldații măriei tale ar murii de foame. Pentru noi la fel de bine acest lucru ar fi greu fiindcă am îndura mai multe greutăți și poporul va ajunge să urască armata turcă.
- Bine ai grăit, ca un înțelept.

Se spune că după aceasta vizirul și-a luat armata și a plecat din Țările Române.[61]

Avem aici un exemplu de diplomație pe care înțeleptul român Miron Costin a știu să îl poarte cu puterea turcă asupritoare. Este bine să știm că turcii au asuprit mai toate popoarele balcanice și mai ales pe greci. Totuși a fost cumințenia românilor care a reușit să păstreze spiritul românesc în drumul său prin istorie.[62]

Cumințenia creștin ortodoxă este una care ne învață că sunt valori mult mai mari și mai importante pe această lume decât banii și puterea politică. Iată de ce trebuie să știm că avem mai mult de investigat noi românii în:

- ființa,
- psihologia
- și dinamica

cumințeniei. Această carte este mai mult un fel de introducere în problematica cumințeniei la români dar este bine să știm că tema este una care nu este epuizată exhaustiv de aceste rânduri. Așteptăm ca pe viitor mai mulți cercetători români să ajungă să studieze și să analizeze mai profund care este tematica și implicațiile cumințeniei în creștinismul ortodox românesc. Aceasta fiindcă este evident că trebuie să fim unii care să știm și să fim profund ancorați în tematica cumințeniei românești. Cumințenia românească este de multe ori privită cu nedumerire de restul popoarelor lumii. Aceasta fiindcă aceste popoare nu pot înțelege de ce românii aleg să meargă pe calea ei. Ei înțeleg acest lucru fiindcă aceste popoare nu sunt creștin ortodoxe și nici nu vor să știe de creștinismul ortodox. Este creștinismul ortodox cel care a cultivat și care cultivă în continuare generație după generație cumințenia românească. Trebuie să fim cât se poate de realiști cu cumințenia. Aceasta fiindcă ea este un lucru:

- practic,
- concret,
- evident
- și realist.

Nu emitem teorii frumoase despre cumințenie ci mai mult ajungem să facem din cumințenie o realitate activă în lumea din jur.[63]

Cumințenia românească este o valoare pe care poporul român a ajuns să o învețe în vitregiile istoriei. Se poate spune că la o împărțire generică sunt popoare care:

1. știu ceea ce este cumințenia
2. și popoare care nu vor să știe de cumințenie.

Aceasta fiindcă sunt multe popoare care nu vor să se rezume numai la sine ci voiesc să îți extindă aria de influență cât mai mult. Mai ales noile generații de români trebuie să ajungă să învețe cumințenia și să se raporteze la ea. Iată ce spunea istoricul religiilor Mircea Eliade: "Tinerii s-au săturat până în gât de destinul acesta de a fi și a rămâne român. Și caută prin orice fel de argumentare (istorică, filosofică, literară) să demonstreze că românii sunt o rasă incapabilă de gândire, incapabilă de eroism, de probleme filosofice, de creație artistică, și așa mai departe. Unul dintre ei se îndoiește atât de mult de realitatea unui neam românesc războinic, încât își propune să

[61]Dumitru Almaş, *Povestiri istorice* (Bucureşti, 1982).
[62]Alexander Schmemann, *O istorie a Bisericii de răsărit* (Bucureşti, 2014).
[63]Vintilă Mihăilescu, *Despre cumințenie în vremuri de restriște: cercetări și perplexități rurale* (Napoca Star, 2018).

citească Istoria Imperiului Otoman a lui Hammer, ca să verifice dacă într-adevăr s-au luptat vreodată românii cu turcii, și i-au învins! Altul crede că orice creier care contează în istoria și cultura "românească" nu e de origine română: Cantemir, Kogălniceanu, Eminescu, Haşdeu, Conta, Maiorescu, Iorga, Pârvan etc. etc. – toți, dar absolut toți sunt străini."

Afirmația de mai sus a lui Eliade vine să ne spună că sunt mulți tineri din noua generație care au un fel de:

- rușine,
- sentiment de inferioritate
- și nemulțumire

cu faptul de a fi român. Ei speră ca România să vie o țară mare și puternică cum sunt marile supraputeri ale lumii. Ei bine dacă este să ne uităm la modul cum au evoluat marile supraputeri ale lumii trebuie să știm că și România ar avea o posibilitatea de a devenii o supraputere. Aceasta în funcție de cetățeni.[64]

Prin urmare este vital ca noile generații să învețe cumințenia românească. Aceasta fiindcă au existat timpuri în istorie când cumințenia românească a fost uitată. Putem să dăm exemple de momente în care cumințenia creștin ortodoxă a fost uitată vom da numai două exemple aici.

1. Istoria modernă a României cunoaște cazul legionarilor care au fost o mișcare inițial religioasă inspirată din creștinismul ortodox. Legionarii care au fost conduși de Corneliu Zelea Codreanu pretindeau că ei sunt legiunea Sfântului Arhanghel Mihail pe pământ. Ei bine ceea ce trebuie să știm este că legionarii au făcut un amalgam dintre:

- mistică,
- naționalism,
- patriotism
- și politică.

Acesta fiindcă deși apărută inițial care o mișcare religioasă ei bine legionarii au decăzut ajungând să devină o mișcare de extremă dreaptă înrudită cu nazismul german. Ei au fost cei care l-au asasinat pe Nicolae Iorga. Avem aici fără doar și poate o lipsă profundă de cumințenie din partea românilor care au creat o mișcare politică pe baze religioase.[65]

1. La fel de bine trebuie să știm că regimul comunist deși a fost impus din exterior (Rusia) nu ar fi reușit să se instaleze în România dacă nu ar fi avut adepți în interior. Comunismul trebuie să știm că din mai multe puncte de vedere impunea o lume utopică:

- o lume fără credință,
- o lume în care toți erau egali și identici,
- o lume în care muncitorul avea prerogative preoțești,
- și în cele din urmă o lume fără Dumnezeu.

Este evident că trebuie să ne dăm seama că sunt mult mai multe cazurile istorice în care românii nu au dat dovadă de cumințenie. Totuși în ansamblu românii trebuie să știm că sunt un popor:

- cuminte,
- așezat,
- omenos,
- iubitor
- și prietenos.

Când am ales să vorbim despre bine la români am fost conștienți că vor fi mai mulți care vor considera că această carte este profund impregnată de politică. Trebuie să știm că a vorbii despre români în nici un fel nu este un lucru politic. Aceasta fiindcă este bine să știm că această carte nu are nici un scop politic. Ea este o care vrea să vadă formele prin care binele:

---

[64]Avem toate motivele să credem că România ar putea să devină o supraputere dacă este să ne gândim că România a ajuns să creeze o civilizație românească. Prin urmare sunt mai multe posibilități care vin să ne facă să fim unii care să ne dăm seama că sunt mai multe șanse pentru viitor. Totuşi raportat la alte țări ale lumii este bine să fim conștienți că România este o țară mică. Avem datoria de a face din această țară cea mai bună versiune a ei. Pentru a realiza acest lucru trebuie să depunem:

- efort,
- sacrificiu,
- dăruire,
- și iubire.

[65]Tatiana Niculescu, *Mistica rugăciunii și a revolverului: Viața lui Corneliu Zelea Codreanu* (București, 2017).

- se manifestă,
- este trăit,
- este experimentat,
- și este împropriat de poporul român.

Ceea ce se poate observa este că mai toate popoarele sunt unele care au o anumită calitate (sau mai multe) care au ajuns să se impună în lume:

- germanii au ordinea și disciplina,
- englezii spiritul de inovație,
- americanii au spiritul organizatoric,
- chinezii au solidaritatea etc.

Ei bine această carte vine să vorbească de virtuțile care sunt proprii românilor.[66]

A studia istoria românilor este un lucru care evident că ne duce spre cumințenie. De ce? Fiindcă trebuie să știm că istoria are menirea de a îl înțelepții pe om fie că el este:

- copil
- sau adult.

Este bine să știm care este cumințenia la români și modul cum ea se manifestă fiindcă ea a dat rezultate în trecut. Acest lucru fiindcă istoria ne face să fim unii care să fim realiști cu privire la potențialitățile românești. După cum am spus trebuie să evităm extremele:

1. de a îi supra-estima pe români,
2. de a îi subestima pe români.[67]

Prin urmare este bine să știm că nu este nici o rușine și nici o slăbiciune în a ajunge să trăiești cumințenia românească. Este această cumințenia românească care cel mai mult s-a manifestat prin evitarea războiului și căutarea păcii. În acest sens este bine să știm că românii sunt prin natura lor un popor pașnic. Nu se știe de nici un război pe care românii au ajuns să îl inițieze. Este bine să știm că a existat un precedent al cumințeniei românești în filosofia greacă. Este vorbe de conceptul filosofic de σοφροσινη (sofronsini) care înseamnă un

- caracter integru,
- moderație,
- prudență,
- puritate
- și control de sine.

Prin urmare și grecii deși au fost păgâni trebuie să știm că au fost unii care au ajuns la un fel de ideal al cumințeniei. Acest ideal a fost unul prin excelență filosofic dar reflectat și în literatura timpului.[68]

Iată ce spunea filosoful Heraclit despre cumințenie: "cumințenia este cea mai mare virtute și virtute și acțiune a adevărului fiindcă este o virtute care ține cont de natura lucrurilor." Prin urmare după Heraclit trebuie să fim conștienți că este în:

- firea,
- natura,
- ordinea
- și esența

lucrurilor și a oamenilor să fie cuminți. Aceasta fiindcă dincolo de toate și de orice trebuie să știm că cumințenia este un lucru care ajunge să ne să facă să ne simțim:

- familiari
- și firesc.[69]

---

[66]Pentru unii poate părea puțin deplasat să ajungem să vorbim despre românism și despre virtuțile românilor într-o perioadă în care suntem în plin proces de americanizare. Trebuie să știm că românii există cu mult înainte de americani. Prin urmare în ceea ce îi privește pe americani trebuie să știm că românii au întâietate. În ultimii 30 de ani s-au făcut mai multe încercări de a lărgii prietenia româno-americană. Ei bine în mare această prietenie trebuie să știm că:
- a reușit,
- a dat rezultate,
- și a avut consecințe.
Aceasta fiindcă în anul 2002 România a aderat la organizația militară trans-atlantică NATO ce este în mare patronată de americani.
[67]Carmen Cozma, *În deschisul filosofării morale românești* (București, 2008).
[68]Helen North, *Sophrosyne: self-knowledge and self-restraint in Greek-literature* (Cornell University, 1966).
[69]Radu Teodorescu, *Firescul în religia creștin ortodoxă* (Cugir, 2014).

Sunt multe valori româneşti care sunt expresie a cuminţeniei dar una dintre cele mai importate trebuie să ştim că este limba noastră. Gânditorul Vlad Chirinciuc spunea cât se poate de inspirat: "limba română este piatra de temelie şi cea dintâi nestemată care străluceşte în cununa identităţii româneşti: în spaţiul carpato-dunărean, prin nemuritoarele valori istorice, creştine şi culturale ale românilor." Prin urmare limba română ca expresie a cuminţeniei româneşti se manifestă prin valori:

- istorice,
- culturale
- și istorice.

Toate acestea sunt unele care îl duc pe român la cuminţenie. Pentru filosoful Platon cuminţenia este o virtute care este înrudită cu inocenţa (nevinovăţia). Aceasta fiindcă este această stare care ajunge să ne facă să fim unii care să nu voim:

- să complotăm,
- să bârfim,
- să vedem numai răul
- și să fim nemulţumiţi de tot și de toate.

Toate aceste lucruri fiindcă este bine să ştim că avem numai de câştigat de pe urma cuminţeniei româneşti. Cuminţenia românească este una care ne face să fim cât se poate de aşezaţi şi oameni cu scaun la cap. Tot filosoful Platon ne spunea în cartea lui Cratylus că mai presus de orice cuminţenia (sofrosini) înseamnă "sănătate morală." Trebuie să fim unii care să ne dăm seama că viciul este o boală a sufletul. După cum trupul ajunge să se îmbolnăvească ei bine la fel de şi sufletul ajunge să se îmbolnăvească. Sunt unii care evident că ar găsii aceste rânduri ca fiind greu de acceptat. Cum să se îmbolnăvească sufletul? Sufletul nu are boli fizice ci boli spirituale. Un om care este:

- orientat,
- pornit,
- centrat
- și deprins

numai cu răul trebuie să ştim că este un om bolnav. El are nevoie de vindecare. Această vindecare poate să vină mai uşor sau mai greu în funcţie de greutatea păcatelor săvârșite.[70]

Se spune că doi români discutau despre România.

- Tu ai auzit vreodată de Baba Novac?
- Nu.
- Nu ştii ce ai pierdut.
- De ce?
- Baba Novac a fost unul dintre cei mai bravi căpitani ai lui Mihai Viteazul.
- De Mihai Viteazul al auzit.
- Cred și eu.
- Și ce știi despre aceste Baba Novac?
- Viața lui a fost cuprinsă în următoarele versuri:

Fost-a cică un Novac,
Un Novac, Baba Novac,
Un viteaz de-al lui Mihai
Ce sărea pe şapte cai
De striga Stambulul, vai!

- Interesant.
- Da. Baba Novac împlinise 60 de ani dar era unul dintre cei mai aprigi luptători împotriva turcilor.
- Da?
- Evident.
- Poți să îmi spui un caz în care Baba Novac și-a arătat vitejia?
- Da. La bătălia de la Șelimbăr Baba Novac a putut să vadă că oştirea română a început să se clatine în fața celei turce. Fără să mai stea pe gânduri a intrat în luptă. Deși a fost rănit la umăr s-a comportat ca și când nu a pățit nimic. Văzându-l românii au prins curaj și i-au învins pe turci.
- Nu ştiam.

[70]Adriaan Rodemaker, *Sophrosyne And The Rhetoric Of Self-Restraint: Polysemy & Persuasive Use Of An Ancient Greek Value Term*(Brill, 2005).

- Se spune că Baba Novac avea un fiu pe nume Gruia lui Novac.
- Ce este cu el?
- Gruia vorbea bine tucește și era și viteaz. A fost avansat la Mihai Viteazul la gradul de căpitan. Fiindcă știa bine turcește Mihai Viteazul l-a trimit de mai multe ori la Istambul ca iscoadă (spion).
- Se practica și pe vremea lui Mihai Viteazul spionajul?
- Da. Este evident din povestire.
- Și care era misiune lui Gruia la Istambul?
- Să vadă dacă nu cumva turcii vor să pornească război împotriva românilor.
- Și nu a fost prins Gruia niciodată?
- A fost prins la un moment dat după mai multe misiuni care le-a făcut cu succes.
- Și ce s-a întâmplat cu el?
- Fiindcă a fost prins Gruia a fost băgat în cea mai cumplită închisoare turcă, închisoarea numită: Șapte Turnuri.
- Vai ce păcat.
- Da. Aici Gruia a început să simtă dorul de țară și suferea foarte mult. Baba Novac era foarte îngrijorat:
- De mai multe luni fiul meu nu a mai venit acasă, îți spunea Baba Novac.
- Și-a dat seama și el că a fost prins de turci.
- Mai rău.
- Ce?
- Baba Novac a crezut că fiul lui Gruia a fost ucis.
- Mi se pare normal.
- Totuși un lucru uimitor a avut loc.
- Ce anume?
- Într-o zi un corb mare s-a oprit la fereastra lui Gruia.
- Ce căuta acolo?
- Îți spun acum.
- Gruia a văzut corbul și a spus:
- Poate mă va ajuta acest corb.
- Cum?
- A luat inelul lui și l-a dat corbului.
- De ce?
- Să îl ducă în Țara Românească.
- De ce?
- Ca să dea semn că este încă viață.
- Năzdrăvan corb.
- Da. Sunt și corbi foarte inteligenți.
- Acesta era unul dintre ei.
- Și ce a făcut corbul?
- Nici nu o să îți vină să crezi.
- Ce?
- Corbul a zburat cu inelul până la curțile lui Baba Novac.
- Și?
- A lăsat să cadă inelul chiar sub nucul unde dormea Baba Novac.
- Nu se poate.
- Ba da.
- Continuă. Te ascult.
- Când Baba Novac a văzut inelul a spus:
- Ei da. Fiul meu trăiește. Trebuie să îl salvez.
- Și ce a făcut?
- S-a îmbrăcat în călugăr și a mers la Istanbul unde s-a interesat unde este închis Gruia nu înainte de a îi da o bucată mare de carne corbului.
- Nu a uitat de corb?
- Nu. Ei bine ajuns la Istanbul plin de pungi cu aur s-a dus la închisoare și a spus:

- Plătesc cu aur eliberarea fiului meu.
- Ce au făcut turcii?
- Baba Novac știa că turcii sunt lacomi și a aruncat tot aurul pe jos. Turcii s-au apucat să îl adune. Cum turcii adunau aurul Baba Novac a scos un buzdugan și cu el a spart încuietorile ușii. L-a eliberat pe Gruia și i-a dat o sabie după care i-a spus:
- La luptă fiul meu.
- Au reușit să scape?
- Da.
- Au ajuns înapoi acasă?
- Au venit cu caii din Istanbul până în Țara Românească.
- Frumoasă poveste.
- Da. Acum știi cine a fost Baba Novac și fiu său Gruia.[71]

Povestea de mi sus ne spune despre destoinicia românilor în luptele lor contra turcilor otomani. Așa se face că trebuie să știm că românii au fost unii care nu s-au temut de turci chiar dacă au fost în inferioritate numerică față de ei. Unii ar putea spune că poveste de mai sus este una mult prea războinică și nu se potrivește cu cumințenia românească. Ceea ce trebuie să știm este că turcii au fost cu adevărat o mare amenințare care trebuie să fie într-un fel sau altul:
- neutralizată,
- amortizată
- și soluționată.

Aceasta fiindcă scopul turcilor nu era numai stăpânirea teritorială ci convertirea tuturor vasalilor în musulmani. Ei bine românii nu au voit să renunțe la credința lor creștin ortodoxă și pentru aceasta de mai multe ori au suferit persecuție. Cel mai celebru caz este cel al domnitorului și sfântului Constantin Brâncoveanu și cei 4 fii ai săi dimpreună cu sfetnicul Ianache care au fost decapitați la Istanbul fiindcă nu au voit să se convertească la islam. În fața imperiului otoman este de amintit aici:
- curajul,
- eroismul
- și vitejia

românilor în fața turcilor. Cazul lui Baba Novac și a fiului său Gruia este cât se poate de tipic în acest sens. Este de amintit că românii de la vremea lui Mihai Viteazul au preferat mai bine să moară în luptă decât să își schimbe credința creștin ortodoxă.[72]

CAPITOLUL 4

RÂNDUIALA CA EXPRESIE A BINELUI LA ROMÂNI

Trebuie să spunem că acest capitol nu ar fi fost introdus în această carte dacă nu ar fi existat filosoful român Dumitru Cristian Amzăr. Ele este cel care a scris o carte despre ființa românească în care a spus că una dintre trăsăturile esențiale ale poporului român este rânduiala. Rânduia la Amzăr are mai multe sensuri sau mai bine spus este polisemantică:
- ordine,
- organizare,
- disciplină,
- tehnică,
- concentrare,
- armonie
- sau plenitudine.

Prin urmare care sunt valențele rânduieli la români după Amzăr?

“I. *Ideea de rânduială în societatea noastră* (ce-nseamnă*rânduiala:* în *rânduială* nu se poate vorbi decât înlăuntrul unui *întreg*, în care fiecare parte are o funcțiune, un *rost):*

1) la *țăranul român;*

[71]Dumitru Almaș, *Povestiri istorice*(București, 1982).
[72]Keith Hitchins, *Scurtă istorie a României* (Iași, 2015).

a) rânduiala lui Dumnezeu și a soartei;

b) rânduiala omului: ploconul, temeneaua; muncește cât îi trebuie.

Caracterele acestor idei și explicația lor social-istorică; rolul*politicei demagogice* și al istoriei vitrege;

2) la *orășean:* negustorul, funcționarul se bazează penoroc și pe „sfinți": „dacă ai oameni, faci!". Toată muncasocială se distribuie pe calea nepotismului și a tocmelii,a ploconului;

3) la *intelectual*, cărturar: se ridică în slujbe pe aceeași cale;muncește nedisciplinat; nu știe ce să facă, cu ce să înceapă; de aceea, se ia după străini;

4) la *oamenii politici:* arbitrarul, interesul personal și de partid.Iată tabloul! Lipsesc disciplina, conștiința interesului general;primează cel personal, conștiința istorică și metafizică.

II. *Restabilirea ideii de rânduială în adevăratul ei înțeles:*

1) *ierarhia metafizică:* integrarea omului în cosmos, în lume principiul ei e Rânduiala, *Dumnezeu;*

2) *ierarhia istorică:* integrarea omului în istorie, în lumea oamenilor principiul ei: *Țara și Neamul;*

3) *ierarhia socială:* integrarea omului în lumea societățiidin care face parte principiul ei: *Iubirea,* nu munca, profesiunea, libera concurență. Un *principiu spiritual,* numaterial. Între celelalte neamuri, la fel. Statul va veghea.

III. *Condițiile și legile noii rânduieli:*

1) primatul muncii și al disciplinei proprii;

2) primatul caracterului și al demnității personale și naționale."[73]

Sunt mai mulți care sunt de părere că ceea ce îi lipsește orientului românesc este ordinea sau în termeni românești rânduiala.[74] Sunt foarte mulți care consideră că din contră românii sunt un popor:

- dezorganizat,
- împrăștiat,
- fără simțul măsurii,
- mult prea extrovertit,
- și fără să știe ce este ordinea.

Ni se spune de mai mulți că acest lucru se poate vedea din modul în care românii ajung să își parceleze pământul agricol: în timp ce în Occident se preferă formele pătrate și dreptunghiulare ei bine în România se preferă cerul și rotundul. Aceasta este o concluzie nefondată. Aceasta fiindcă românii sunt unii care știu să trăiască în armonie cu natura. Iată de ce este bine să știm că rânduiala este un lucru care ajunge să înlocuiască în mentalitatea românească soarta. Ei bine sunt mulți care cred că soarta este:

1. Fie implacabilă, adică nu poate să fie evitată,
2. Fie total sub control, adică omul o poate stăpânii deplin.

Concepția românească a rânduielii este un lucru care trebuie să știm că este mai mult decât o simplă soartă.[75]

Este bine să știm că pentru români rânduiala are mai multe planuri:

"1) reîntronarea conștiinței întregului cosmic: rânduialadumnezeiască;

2) ierarhia națională: întregul istoric și social al neamului,integrarea în ritmul lui; o nouă școală națională;

3) ierarhia socială: încrederea unora în alții, a diferitelorcategorii sociale, cu funcțiuni sociale deosebite; o nouă școală cetățenească;

4) disciplina în muncă și încrederea în *munca proprie*; o nouășcoală a muncii."[76]

Românii fiindcă sunt un popor creștin ortodox știu că există două ordini:

1. O rânduiala dumnezeiască sau mai bine spus rânduiala proniei
2. Și o rânduială omenească.

---

[73]Dumitru Cristian Amzăr, *Rânduiala ființei românești* (Editura Eikon, 2014) p. 33.

[74]Cuvântul rânduiala evident că vine de al cuvântul rând care înseamnă o succesiune logică și firească de evenimente. Aceasta fiindcă trebuie să știm că există fără doar și poate o succesiune în ordine. Totuși, termenul de rânduială se poate spune că este mult mai complex decât cuvântul simplu ordine. Aceasta fiindcă rânduiala exprimă și un anume așezământ al firii românești sau mai bine spus un fel de ființare a românilor. Omul cu rânduială la români este un om de bine. Acest lucru fără doar și poate. Oamenii răi sunt în mentalitatea populară românească oameni fără ordine. Este evident că rânduiala este un lucru mult mai bogat în sensul decât termenul de ordine pe care îl găsim în mai multe limbi de circulație internațională:
- order în engleză,
- ordnung în germană,
- ordre în franceză
- sau orden în spaniolă.

[75]Albert cel Mare, *Despre destin* (București, 2001).

[76]Dumitru Cristian Amzăr, *Rânduiala ființei românești* (Editura Eikon, 2014) p. 35.

Ceea ce trebuie să ştim este că rânduiala omenească poate sau nu poate să corespundă cu rânduiala dumnezeiască. Aceasta fiindcă este bine să ştim că rânduiala este un lucru care trebuie să fie permanent conştientizată. De mai multe ori românul ajunge să îşi facă un proces al conştiinţei în care încearcă să îşi dea seama dacă merge după rânduiala lui Dumnezeu sau a ajunge să meargă singur. În acest sens pentru român rânduiala este un lucru care ajunge să fie o:

- reintegrare,
- o adaptare,
- şi o orientare

a omului după Dumnezeu.

Care sunt aceste faze ale acestei integrări a românului în ordinea lui Dumnezeu?

1) Reîntronarea rânduielii divine (rânduiala lui Dumnezeu);integrarea în cosmos, ierarhia metafizică;
2) integrarea în naţiune; ierarhia istorică;
3) restabilirea ierarhiei sociale:
a) primatul disciplinei;
b) primatul muncii proprii;
c) primatul caracterului;
4) întronarea disciplinei în muncă şi în viaţa de toate zilele, rânduiala omului;
5) încrederea în *munca proprie* (individualismul metodic);
6) spiritul de iniţiativă; înfrânarea interesului personal şi egoist nelimitat; încurajarea.[77]

Este evident prin urmare că românii sunt unii care privesc viaţa ca un fel de rânduială în sine. Rânduiala vieţii este cuprinsă în câteva mari etape:

1. Rânduiala naşterii (care este urmată de botez),
2. Rânduiala căsătoriei (urmată de slujba cununiei de la biserică),
3. Rânduiala morţii (care este urmată de slujba de înmormântare).

Aceste aspecte ale vieţii omului se poate vedea că pentru români sunt sacre şi sunt parte dintr-un plan mult mai mare: rânduiala lui Dumnezeu:

- pentru om
- şi pentru lume.[78]

Românul a fost unul care a trebuit să îşi adapteze concepţia lui de rânduială a vieţii în funcţie de mai multe elemente externe:

- climă,
- geografie,
- evenimente istorice
- sau aspiraţii naţionale.

Toate aceste lucruri sunt unele care trebuie să ştim că sunt definitorii pentru modul în care este concepută rânduiala românească. Se poate vorbii de o rânduială românească:

- a vieţii,
- a fiinţei,
- a gândirii.[79]

Prin urmare cei care trăiesc în spaţiul geografic românesc sunt unii care trebuie să ajungă să se integreze acestei rânduieli a fiinţei româneşti. Iată ce spunea poetul Grigore Vieru: "câtă limbă română a rămas în Basarabia, ar putea s-o înveţe şi rusul. Fac parte din elită prin faptul că vorbesc, gândesc şi simt româneşte." După cum am amintit în rândurile de mai sus trebuie să ştim că ruşii au încercat aproape 100 de ani rusificarea Basarabiei (şi dacă a fost posibil a întregii românii. Nu este de mirare în acest sens că în secolul XX Braşovul a ajuns să se numească oraşul Stalin). Ei bine "experimentul" rusificării nu a reuşit. Nu a reuşit fiindcă în cele din urmă românii şi-au dat seama că rusificarea nu este un lucru care:

- corespunde,
- se integrează,
- se mulează

pe rânduiala fiinţei româneşti.

[77]Idem p. 35.
[78]Daniel Klein, *Every time I find the meaning of life they change it* (Penguin Books, 2017).
[79]Constantin Noica, *Sentimentul românesc la fiinţei* (Bucureşti, 1996).

Este această rânduială românească a ființei care ajunge să fie una care să urmeze pe toți românii din toate timpurile chiar dacă ei de mai multe ori ajung să părăsească țara lor, România. Iată ce spunea în acest sens scriitorul Liviu Rebreanu: "a trebuit să înțeleg, ca scriitor român, că- nu voi putea fi cât timp voi fi obligat să trăiesc într-un mediu străin, să vorbesc şi să gândesc în limbi străine... Peste două treimi din studii l-am petrecut în şcoli străine. Lecturile mele obişnuite le făceam în limbi străine. Cărţi româneşti îmi cădeau în mână numai întâmplător şi mai întotdeauna de calitate inferioară. Încercările literare, deşi cu suflet românesc, le meditam în limbă străină, fie pe nemţeşte, fie ungureşte, înainte de a le scrie româneşte. În sfârşit, a trebuit să-mi dau seama că, dacă vreau să realizez ceva, trebuie să nimicesc în prealabil, în sufletul meu şi în mintea mea, tot ce mi-au imprimat atâția ani de mediu străin, tocmai la vârsta cea mai accesibilă tuturor influienţelor şi că aceasta nu se poate împlini cu adevărat decât acolo unde voi respira o atmosferă românească absolut pură şi ferită de miasmele de până ieri, adică în Ţară şi mai ales în Bucureşti."

România a dat o rânduială fiecărui român care se naște în această țară: românismul. Trebuie să știm că românismul este perfectibil, adică el se poate perfecționa.[80] În zilele noastre acest lucru trebuie să fim din ce în ce mai mult studiat și analizat fiindcă trebuie să știm că sunt din ce în ce mai mulți români care uită de naționalitatea lor și preferă să ia calea migrației. Este destul de reprobabil că un român care pleacă în altă țară are șanse de realizare dacă nu a ajuns să se realizeze cel puțin parțial în propria țară. Știm că 40 de ani în timpul regimului comunist granițele țării au fost închise. Acum românii au libertatea de a păsării propria lor țară și a se stabilii în țări străine. Cei mai mulți îi justifică sărăcia și lipsa lor de realizare datorită faptului că regimul comunist nu le-a permis acest lucru.[81]

La ora de istorie un profesor din România a început să le vorbească elevilor.

- Dragi elevi voi ați auzit de Târgoviște?
- Da.
- Ce este Târgoviște?
- Un oraș din România.
- Foarte bine. Ei bine la Târgoviște există un turn înalt și frumos care se numește Turnul Chindiei.
- Și ce este cu acest turn?
- Acest turn a fost construit pe vremea lui Vlad Țepeș.
- Știm cine este Vlad.
- Da. A fost un domnitor al României.
- Ei bine după Mihai Vitează tătarii (mongolii) au atacat Târgoviște.
- Și ce s-a întâmplat?
- Ca să scape de invadatori două romănce: Sima, soția lui Stroe Buzescu (mare căpitan în armata lui Mihai Viteazul) și Maria din Butoieni s-au refugiat în acest Turn al Chindiei.
- Și au scăpat?
- Da. Mai mult ele au reușit să salveze și Curtea Domnească.
- Cum?

---

[80]Trebuie să ajungem să perfecționăm românismul fiindcă el este unul care ajunge să ne definească și să ne facă să fim unii care să ajungem să ne dăm seama că suntem oameni care avem o obligație morală față de binele țării în care ne-am născut. În zilele noastre este bine să știm că românismul este un lucru care ajunge:
- să evolueze
- sau involueze

aceasta în funcție de alegerea fiecăruia dintre noi.

[81]Știm că regimul comunist a fost condus dictatorial și a avut doi mari lideri:
1. Gheorghe Gheorghiu Dej
2. și Nicolae Ceaușescu.

Este bine să știm că Nicolae Ceaușescu a devenit un mit pentru români și nu numai. Mitul lui Ceaușescu este unul care de multe ori contestă că el a fost un dictator. Este bine să știm că în final Ceaușescu a fost un dictator chiar dacă în zilele noastre sunt mai mulți care sunt nostalgici după regimul comunist. Regimul Ceaușescu s-a bazat pe:
- frică,
- foame,
- suprimarea libertății,
- și teroare.

Aceasta ca să nu mai vorbim de cultul personalității și megalomania lui Ceaușescu.

- Tătarii au voit să arunce foc ca să aprindă palatul domnesc, dar cele două romănce au tras cu arcul și au ucis pe incendiatori mai înainte să își ducă la îndeplinire fapta lor.
- Și ce au făcut tătarii?
- S-au retras.
- Vai ce bine.
- Dar nu a durat mult retragerea lor.
- De ce?
- Fiindcă i-a ajuns căpitanul Stroe Buzescu care i-a spulberat ca niște frunze în vânt cu armata lui de viteji.
- Pare că era neînfricat acest căpitan Stroe Buzescu.
- A fost. Acesta a fost și motivul pentru care el s-a alăturat armatei domnitorului de atunci Șerban Basarab.
- Acest domnitor și el se lupta cu tătarii?
- Da. Tătarii au revenit din nou în țară după incidentul de la Turnul Chindiei.
- Și ce a urmat?
- A urmat o mare bătălie dintre români și tătari.
- Cât a durat bătălia?
- Trei zile și trei nopți.
- Așa de mult?
- Da. Totuși domnitorul Șerban Basarab era destul de bucuros fiindcă în armata lui îl avea pe căpitanul Stroe Buzescu ce luptase și cu Mihai Viteazu.
- Avea experiență.
- Da. Și în război experiența este vitală.
- Și ce s-a întâmplat mai apoi?
- Ei bine dacă a văzut că în trei zile nu a reușit să îi înfrângă pe români hanul (împăratul) tătarilor a trimit un sol la români.
- Hanul nostru vă spune că este gata să ajungă la un compromis cu voi românii.
- Ce compromis?
- Hanul vă spune să vă alegeți pe cel mai voinic soldat și el îl va trimite pe nepotul său. Aceștia se vor bate și cel care va câștiga lupta acela va câștiga și bătălia.
Se spune că domnitorul Șerban Basarab a stat puțin pe gânduri după care a spus:
- Bine primesc.
- Ei bine acum dragi elevi a venit un moment greu.
- De ce?
- Domnitorul trebuia să alege pe un bun luptător cu care să fie sigur că va câștiga.
Căpitanul Radu Buzescu a spus că:
- M-aș duce eu dar mă tem să nu pierd și astfel să am pe conștiință o întreagă țară.
- Mai vrea cineva să se ofere? A întrebat domnitorul.
- Merg eu! A spus Stroe Buzescu.
- Tu?
- Da.
Domnitorul a stat puțin pe gânduri după care spus:
- Bine, mergi și apără-ne.
Ei bine tătarii au trimis pe un Goliat tătărăsc. Românilor nici nu le-a venit să creadă că vor avea șanse împotriva lui.
- Deci românii au amuțit nu?
- Da. Ośteanul tătar era imens și înalt.
- ȘI ce au făcut tătarii?
- Văzând că românii au amuțit au început să îi ocărască pe români.
- Ca să îl intimideze pe căpitanul Stroe Buzescu?
- Da.
- Și cum a decurs lupta?
- Prima dată s-au luptat cu buzduganele.
- Și apoi?
- Cu scuturile.

- Și mai apoi?
- Cu săbiile.
- Cumplită luptă.
- Părea că românul pierde și tătarii urlau ca apucații.
- Ne dăm seama.
- La un moment dat tătarul a atins cu vârful sabiei obrazul lui Stroe și sângele a început să curgă din tăietură.
- Bietul Stroe.
- Dar inevitabilul s-a produs: când părea că totul este pierdut dintr-o dată Stroe s-a întors și a înfipt sabia în trupul tătarului. Bătălia a fost câștigată. Românii au început să chiuie de bucurie.
- Și au plecat tătarii?
- Da. Hanul lor s-a ținut cuvântul și s-a retras. Doar că după luptă Stroe a început să se simtă rău. Ce se întâmplase?
- Ce?
- Tătarul nu a luptat drept. Își înmuiase vârful sabiei în venit de viperă. Tăiat cu acest vârf Stroe a murit a doua zi.[82]

Această întâmplare ne spune cât de crude au fost reporturile dintre români și tătari și cum cu mari eforturi românii au reușit să își apere țara. Este în rânduiala românească faptul de a ține la țara noastră. Acest lucru evident că nu îl fac numai românii ci mai toate popoarele. Trebuie să știm că nu avem cum să ajungem să iubim această țară dacă nu ajungem să îi cunoaștem rânduiala ei și la fel de bine bioritmul românesc. După cum spune proverbul: "românul tace și face." Înțelegem că nu este destul să spunem că suntem patrioți români ci la fel de bine trebuie să și demonstrăm și să arătăm acest lucru prin faptele noastre. Faptele sunt cele care trebuie să vorbească pentru noi. Prin urmare trebuie:
- să muncim,
- să apărăm
- să construim
- și să iubim
România. Aceasta fiindcă numai așa vom ajunge să fim unii care să ne dăm seama de ceea ce înseamnă o viață frumoasă și o viață după rânduiala românească.[83]

Este evident că în mentalitatea românească se poate vorbii de un om cu rânduială. Omul cu rânduială este un om care este cunoscut cu mai multe denumiri sau epitete:
- om cu scaun la cap,
- om integru,
- om serios,
- un om de cuvânt,
- un om de cinste etc.

Avem aici numai câteva dintre formele sub care este cunoscut omul cu rânduială. Se vorbește din ce în ce mai puțin în zilele noastre despre rânduială fiindcă trebuie să știm că oamenii de azi sunt mult mai superficiali decât cei din trecut. Românul din vechime era un om care iubea rânduiala. El era un om pe care le făcea pe toate:
- cu rânduială
- și după rânduială.

Azi trebuie să știm că viața românilor mai ales din marile metropole de multe ori este haotică. Oamenii au uitat că viața după rânduială este o viață:
- tihnită,
- liniștită,
- sănătoasă
- și eficientă.

Unul dintre factorii care au dus la pierderea rânduielii între români a fost în mare urbanizarea care a început în secolul al XX-lea de comuniști. Comuniștii doreau să facă din român un om al muncii la modul absolut. Așa se face că ei au ajuns să considere mai multe rânduieli ale vieții agrare ca fiind:
- învechite,
- perimate,

[82]Dumitru Almaș, *Povestiri istorice*(București, 1982).
[83]Lucian Boia, *De ce este România altfel?* (București, 2012).

- fără rost
- și fără folos.

Iată cum încet, încet rânduiala a ajuns să fie dezrădăcinată din inima și mintea celor din mediul rural. Se cunosc mai multe rânduieli ale românilor din mediul rural:

- șezătoarea,
- jocul din duminici și sărbători,
- călușarii,
- sau mersul cu colinda.

Toate aceste lucruri au fost tradiții care erau dincolo de toate o expresie a rânduielii sufletului românesc care s-a născut la sat.[84]

Ceea ce voim să îl facem conștient pe cititor este că rânduiala este o parte a sufletului și ființei românești. Trebuie să ținem cont de acest lucru și să îl analizăm mai mult fiindcă dacă nu suntem conștienți de rânduială evident că nu suntem conștienți de o parte integrantă a sufletului și simțirii românești. Mai toți marii români au fost oameni ai rânduielii, adică au fost:

- organizați,
- disciplinați,
- respectoși
- și mai presus de orice morali.

Omul cu rânduială este întotdeauna un om moral la români. De ce? Fiindcă rânduiala înseamnă și moralitate. Nu poți să fi un om moral dacă nu ai viața pusă în rânduială. Acesta este unul dintre marile postulate ale românilor. Acolo unde există rânduială nu poate exista răul fiindcă răul nu poate suporta rânduiala. Trebuie să știm că răul și rânduiala sunt două lucruri diametral opuse în conștiința și mentalitatea românilor. Rânduiala este un lucru care în zilele noastre are mult de pierdut. Aceasta fiindcă românii de azi sun emancipați și consideră că a venit vremea să renunțe la tradițiile trecutului și să vină cu lucruri noi. Ei bine trebuie să știm că rânduiala nu evită noul, ci ai mult caută să îl încorporeze tradiției.[85]

“Când era vorba de viața omenească, rânduiala lua – în gura țăranului din părțile Argeșului– acel înțeles de *soartă* – pe cât de nemiloasă, pe atât de dreaptă –,care, pentru gândirea profund creștină a omului din popor, ehotărâtă în ultimă instanță tot de înțelepciunea dumnezeiască.Cu alte cuvinte, *răul* și *suferința* din viața individuală și din lume,al căror sens și rost pe plan local și individual deseori ne scapă, își aveau pentru țăranul român tâlcul și rostul lor global, atunci cândsunt privite în cadrul economiei generale a lumii, adică în lumina.”[86]

Din aceste lucruri trebuie să înțelegem că rânduiala are două aspecte:

1. Unul personal cu fiecare om din lume
2. Și unul universal care este planul proniei lui Dumnezeu cu lumea.

În acest sens este bine să știm că românul creștinizat nu a crezut în soartă sau în destin ca o forță:

- oarbă
- și implacabilă.

Rânduiala lui Dumnezeu este deasupra destinului și a sorții. Este evident că trebuie să știm că trebuie să avem mai multă înțelegere cu privire la sensul și înțelesul rânduielii la români care cel mai bine poate să fie definită ca o înțelegere a ordinii. “Iată de ce rânduiala mi s-a impus ca unul din cuvintele-cheieale limbii române, alături de expresii ca dor și jale, care reprezintănu mai puțin adevărate sonde de explorare a sufletului românesc. Dar, spre deosebire de aceste stări sufletești care definesc în primulrând sensibilitatea, rânduiala satisface direct

[84]Sunt mulți care spun că satul românesc de mai înainte de comuniști era unul arhaic. Așa se face că el a trebuit să fie scos din vechimea lui și adus la zi. Așa se face că satele au fost comunizate sau mai bine spus făcute comuniste de cele mai multe ori cu forța. Iată de ce trebuie să știm că viața de la sat nu este o viață arhaică (adică a haosului) ci mai mult este o viață care:
- urmează,
- se bazează
- și menține
o rânduiala strămoșească. Este de amintit că există o frumusețe în rânduielile sătești care sunt cel mai bine exprimate de cuvântul tradiție. La sat și nu numai rânduiala este tradiție. Cine nu respectă rânduiala nu respectă tradiția.

[85]Constantin Noica, *Schiță lui Cum e cu putință ceva nou* (București, 1995).

[86]Dumitru Cristian Amzăr, *Rânduiala ființei românești* (Editura Eikon, 2014), p. 282.

nevoia de explicațiemetafizică, prin aceea că recurge la puterea sau ființa supremă(summun ens), care rânduiește fiecărui lucru și fiecărei ființe loculși rostul, adică soarta, în lume.”[87]

Este bine să știm că sunt mai multe sensuri ale rânduielii la mai multe popoare ale lumii. Aceasta fiindcă trebuie să știm că sunt mai multe culturi ale lumii care au vorbit și care au în tradițiile lor mai mulți termeni care sunt cât se poate de înrudiți cu rânduiala. Aceasta fiindcă mai toate popoarele au un anumit sentiment al ordinii și al disciplinei. “Ce-au înțeles romanii prin *fatum* și *fortuna? Fatum* a însemnatla început „spusa” (adică: sentința), mai târziu, „scrisa”, în sensul de *soarta* sau *partea* fiecărui om în viață și în lume. Se credea că această sentință e pronunțată la naștere de una din cele trei *ursitoare*, numite, precum se știe, *parcae. Fortuna* însemna *norocul* sau *nenorocul* omului în viață: *fortuna bona, fortuna mala, fortunadubia, stabilis, menens, domestica* etc. Romanii au cunoscut și o *Fortuna populi romani*, precum și o *fortuna redux*, care ajutasoldaților și funcționarilor să se întoarcă acasă din provinciileîndepărtate în care erau trimiși să-și facă serviciul.Se înțelege că, în epocile de formare a mitologiilor greacă și latină, aceste puteri au fost și ele personificate. Precum se știe,romanii le-au identificat cu corespondentele lor grecești: *moira*și *tyche.* Aceasta reiese, spre exemplu, și dintr-o inscripție din Dacia, din prima jumătate a secolului al III-lea, care identifică zeițaromană *Fortuna* cu zeița grecilor.”[88]

Este adevărat că și păgânii (grecii și romanii) au avut mai multe înțelegeru ale sensului de rânduială dar ceea ce le-a lispit lor este un mediu creștin de înțelegere a rânduielii. Pentru ei rânduiala a fost mai mult un lucru care nu putea să fie evitat și în nici un fel să fie depășit. Rânduila păgână, fie că a fost fatum-ul roman șau moira grecească era una fatalistă după cum ne spune și filosoul român Dumitru Cristian Amzăr.

“Diferențierea între *destinul* prestabilit, imuabil și implacabil,de o parte, și *norocul* întâmplător și capricios, pe de alta, a avut loc în epoca de formare a religiilor universale, dintre anii 800 și200 î. Hr. – epocă numită de Karl Jaspers *axială* („Achsenzeit”)– și a însemnat un progres în gândirea omenească, în sensul căaceasta era acum în stare să distingă între două aspecte opuse, daresențiale, ale lumii și vieții: lucruri, ființe șiîntâmplări *necesare*,pe de o parte; lucruri, ființe și întâmplări *contingente*, pe de alta.Înainte de epoca axială însă,aceste puteri elementare ale lumii auconstituit una și aceeași putere: în Persia, *asha*, în India, *rita*, în China, *tao*, în Egipt, *maat.* Toate aceste denumiri n-au însemnat,fiecare în limba și cultura respectivă, nimic altceva decât *ordineadivină a lumii*, a cărei păstrare și respectare cădeau în sarcina zeului suprem și a locțiitorului său pe pământ, regele; la perși,*Ahura Mazda*, în India, *Varuna*, la greci, *Uranos,* la egipteni,*Atum, Re, Amon* (după dinastia de la putere).”[89]

Avem aici denumită rânduiala cum era ea trăită în mai multe religii antice ale lumii din epoca axială a lui Jaspers. Este bine să știm că rânduiala (ordinea) nu este numai un element care este propriu tradiției religioase românești ci mai multe religii din vechime au vorbit despre ea și au adaptat-o propriilor lor crezuri și idei. Acest lucru nu înseamnă că rânduiala privită așa este și cea autentică, adică creștin ortodoxă.

“În vechiul Iran avestic, *asha* însemna *dreptatea* care stă latemelia lumii; *ordinea* care domnește în lume. În zaratustrism, *asha* a devenit „geniul focului”, unul din duhurile care stau înserviciul lui *Ahura Mazda*, Dumnezeul Binelui. Rostul acestui geniu era să se îngrijească de ordinea *perfectă* a lumii, ordinebazată pe dreptatea dumnezeiască, pe care o realizează în ultimă instanță focul ordalic.”[90]

Iranul este o țară și un mod de viață islamic. Prin urmare ei au o rânduială de viață islaimcă. Amzăr se referă aici la vechea Persie care era situată în teritorul de azi al Iranului. Era Ahuramazda, sau mai bine spus Dumnezeul binelui cei care avea de grijă de rânduiala din lume iar Ahriman, Dumnezeu răului era unul care distrugea această rânduială.

“Noțiunea corespunzătoare din India *Vedelor* este *rita*, careînsemnează *adevărul*, dar nu adevărul descoperit de om, ci adevărulînscris oarecum în firea lucrurilor; nu adevărul local, ci adevărulglobal și absolut. Acest adevăr constituie legea fundamentală și imuabilă a lumii. Respectarea ei e supravegheată de zeii supremi,*Varuna* și *Mitra*, dar cel care a instituit-o este *Vishnu.* Cultulreligios, în special jertfa, nu e decât imitația simbolică a ordinei divine. În mod absolut, această ordine domnește numai în „țara dedincolo de veac”, țara lui Yama, în care totul este așa cum trebuiesă fie: rânduială perfectă.”[91]

Religia Indiei și ea are o concepție despre o anumită ordine sau rânduială a lumii dar ea este una decadentă fiindcă în puzderia de zeități și de divinități indiene de mai multe ori este cât se poate de greu să ne dăm seama

---

[87]Idem p. 282.
[88]Ibidem p. 285.
[89]Dumitru Cristian Amzăr, *Rânduiala ființei românești* (Editura Eikon, 2014) pp. 285-296.
[90]Idem p. 286.
[91]Ibidem. 286.

de o ordine sau o rânduială a ființei. Prin urmare se poate spune că rânduiala indiană este mai mult o pseudorânduială

"La originea noțiunii de *tao* stă reprezentarea concretă de *cale*,indicând drumul *cosmic*, calea pe care pășește lumea în întregul eiși pe care trebuie să meargă și omul, ca parte integrantă a acesteilumi. Într-una din cele cinci „biblii" ale *confucianismului*, și anumeîn cea mai veche, numită *Cartea metamorfozelor* („Yi-king"), sevorbește de trei feluri de căi: calea cerului, calea pământului șicalea omului. La început însă, a existat un singur *tao*, care s-a scindat apoi în două direcții opuse: *Yang* și *Yin*. Aceste direcții auun caracter categorial, putând însemna, concret, orice opoziție posibilă: sus și jos, cer și pământ, bărbat și femeie, focul și apa,lumină și întuneric, Răsărit și Apus, dreapta și stânga, cald și rece, mișcare și starea de nemișcare etc. Din colaborareacerului cupământul au rezultat regnul vegetal și cel animal.

O cooperare similară se impune între om și cer, în sensul căpurtările omului trebuie să stea în perfectă armonie cu căile cerești.*A fi în rând cu lumea* – cu lumea în mare (macrocosmosul) și lumeaîn mic (microcosmosul) e suprema *etichetă* pentru tradiția chinezăclasică. Lumea reprezintă un sistem organic de corespondențe, care se condiționează și se influențează reciproc și în toate direcțiile, chiar reversibil. Hotărâtoare pentru soarta omenirii și a lumiiîntregi sunt căile pe care umblă acel om, unic în felul lui, care este împăratul – împăratul Chinei, bineînțeles: *wang-tao*. Conformareaomului la ordinea firească reprezintă adevăratul ideal de cultură. Pentru noțiunile de *om* și *omenie*, chinezii n-au decât un cuvânt:*jen*. Om adevărat e omul care umblă pe căile firii, care respectăfelul de a fi al lumii, care trăiește conform adevărului firesc. Cinese abate de la mersul firesc al lumii nu mai e om (de omenie), ci devine neom.

Tao rânduiește totul în lume, dar nu creează nimic. Lumeaînsăși e necreată: a fost și va fi, fără început și fără sfârșit."[92]

Din cele spuse mai sus înțelegem că la fel ca Iranul și rânduiala sau conceptul de ordine la chinezi este unul dualist. El este compus din unitatea lui ying și yang care sunt reprezentante ale valroilor pozitive și negative care sunt determinate de sensul ultim al existenței. Ei bine nu există nimic similar cu cocepția de tao chineză la români fiindcă trebuie să știm că rânduiala la români nu are nimic dualist în ea.

"Dintre toate aceste noțiuni primordiale ale spiritului omenesc, cea mai veche – și totodată cea mai complexă – este aceea de*maat,* a egiptenilor. La început, *maat* a însemnat, concret, *temelia*tronului faraonic, a cărei primă calitate era să fie perfect orizontalăși netedă, având deci o poziție „dreaptă", nu strâmbă. Între *maat* șirege exista o legătură indisolubilă, după cum rezultă, între altele, din biografia unui vizir, în care se găsește sfatul următor: „Împliniți regelui voia lui *maat,* căci *maat* este ceea ce iubește regele. Spuneți regelui voia lui *maat,* căci nimic altceva nu iubește regele afarăde *maat*!". *Maat* datează de la facerea lumii, ea fiind tot una cuordinea introdusă de creatorul lumii, Atum („cel care nu e") înlocul dezordinei care domnea înainte.

De aici rezultă datoria faraonului, în calitatea lui de Dumnezeu,de fiu al lui Dumnezeu sau de locțiitor al lui pe pământ, de arestabili ordinea divină ori de câte ori aceasta e deranjată. Acestaa fost, spre exemplu, cazul lui Amenemhet al II-lea (dinastia XII, imperiul de mijloc, la începutul mileniului al II-lea), care, XII, imperiul de mijloc, la începutul mileniului al II-lea), care, restabilind ordinea, a apărut ca Atum însuși."[93]

Avem aici un fel de trecere în revistă a rânduielii principalele religii ale lumii (în citatul de mai sus cu precădere la egipteni) fiindcă trebuie să știm că rânduiala este un lucru care are mai multe implicații în istoria religiilor. Aproate toate religiile au venit cu o înțelegere proprie a rânduielii și a modului în care ea se manfestă în viața omului.[94] Prin urmare este bine să știm că există mai multe religii care vorbesc într-un fel sau altul de rânduiala lui Dumnezeu (sau a zeilor) cu privire la om și la lume. Lumea nu este un lucru care ajunge să meargă singură și fără de fie mai multe predeterminări din partea lui Dumnezeu. Aceste predeterminări creștinismul ortodox le cunoaște sub numele de pronia a lui Dumnezeu care este rânduiala lui Dumnezeu față de lume. Aceasta fiindcă este bine să știm că în înțelegerea românească nu există nici urmă de deism. Prin aceasta spunem că Dumnezeu Tatăl nu stă separat de viața fiilor ci prin rânduiala Sa bine determinată intervine atunci când crede de cuviință.[95]

[92]Ibidem. pp. 286-287
[93]Ibidem pp. 287-288.
[94]Huston Smith.
[95]Ierotheos Vlachos, *Pedagogia lui Dumnezeu. Taina călăuzirii omului* (București, 2021).

O întâmplare din istoria românilor se leagă de domnitorul Mircea cel Bătrân. Știm că el a trăit pe vremea când turcii otomai au atacat Țara Românească. Ei bine Sultanul Baiazid care era numit și Fulgerul fiindcă năvălea repede cu armatele lui a ajuns la granițele Țării Românești.

- Ce ne vom face acum măria ta? L-au întrebat curtenii pe Mircea.
- Știți cu toții ce vom face.
- Ne vom opune?
- Evident.
- Dar avem vreo șansă împotriva turcilor?
- Cum să nu.
- Dar au o armată de 10 ori mai numeroasă ca a noastră.
- De acea trebuie să chemăm poporul la luptă.
- Cum?
- Ve-ți merge și ve-ți spune poporului să se pregătească de luptă.
- Cu ce?
- Arcuri, topoare sau sulițe sunt lucruri pe care le pot face și ei.
- Bine măria ta.

A fost dată vorbă în toată Țara Românească să se pregătească de luptă. Românii au făcut mai multe arme dar în special săgeți de arc. Mircea cel Bătrân a adevenit îngrijorat.

- Oare va fi poporul capabil să îi învingăî pe turci? Se întreba el.

Ce și-a spus Mircea?

- Ce ar fi dacă voi merge să văd cum se pregătește poporul?

Mircea și-a luat haine de om simplu și a început să umple din sat în sat să vadă cum se pregătesc românii. Cu toții își făceau arme de luptă. L-a văzut pe un băiețandu care făcea săgeți.

- Bună băiatule.
- Bună ziua străine.
- Ce faci tu aici?
- Ce fac?
- Da.
- Fac condeie.
- Mie îmi par acestea săgeți.
- Nu sunt săgeți ci condeie.
- Noi le spunem condeiele lui Vodă.
- De ce?
- Fiindcă eu ele vom scrie pe spatele dușmanilor dorința noastră de libertate.
- Bine băiețanre.
- Acum înțelegeți?
- Da.
- Bine.
- Dar cerneală aveți?
- Avem.
- Și care este ea?
- Dragostea de țară care izvorăște din călimara inimii noastre.
- Măi, tu ești un mare român și patriot.
- Încerc să fiu.
- Cum te cheamă?
- Mă cheamă Stroe.
- Dar pe tine cum te cheamă străine?
- Vei afla când vom începe lupta.

Mircea a luat cuțitul și pe o săgeată a încrustat o litera S iar pe o alta a scris litera M.

- Pe acestea să le folosești numai în caz de primejdie, a spus Mircea.
- Așa voi face străine.
- Bine. La revedere.
- La revedere.

Mircea a plecat. A venit și ziua războiului. Mircea l-a așteptat pe Baiazid la Rovine în câmpii, în preajma unor mlaștini. La luptă a luat parte și băiețandrul Stroe. Când l-a văzut pe Mircea l-a recunoscut.

- În cunosc pe domn. Este străinul care m-a vizitat.

Stroe nu știa cum să tragă mai bine cu săgețile.

- Știu ce voi face, și-a spus el. Mă voi suii într-un pom și de acolo voi țintii mai bine.

Stroe a găsit un pom înalt și a început să tragă săgeată după săgeată. În mare nimerea pe dușman. Lupta a fost grea. Cerul a început să se întunece de săgeți și pământul de sânge. Mircea era în fruntea românilor:

- După mine! striga Mircea.

Românii îl urmau și uitându-se la domn simțeau că prind curaj. Turcii au început să se retragă.

- Se retrag turcii.

Stroe a ajuns să aibă numai cele două săgeți cu literele M și S.

- Ce voi face acum?

Nu mai avea săgeți.

- De aici nu mai pot să fac mare lucru, și-a spus el.

Pe câmpul de luptă mai erau numai grupuri răzlețe de turci care băteau în retragere.

- Și ce voi face acum? Mă voi da jos din pom sau voi mai sta aici?

Întâmplarea a făcut ca însuși Mircea să vină sub acel pom pentru a se odihnii. De-o dată un lucru i-a atras atenția: un turc a luat o suliță și se pregătea să o bage în spatele lui Mircea. Store a luat o săgeată din cele scrise și l-a ucis pe turc. Un alt truc s-a ridicat în genunchi și vroia să tragă o săgeată în Mircea.

- Atenție măria ta, a strigat Stroe.

Storie a tras cu ultima săgeată și l-a răpus pe turc.

- Cine ești acolo în pom? A întrebat Mircea.

- Sunt eu Stroe, a răspuns băiețandrul coborând

- Stai așa.

- Ce este?

- Eu te cunosc pe tine.

- Nu tu ești cel care ai numit săgețile condeiele lui vodă?

- Ba da.

- Și ce ai făcut cu săgețile pe care ți le-am dat?

- Te-am apărat pe măria ta.

- Îți mulțumesc mult.

- Mă bucur că am putut să fiu de ajutor.

- Chiar că ai fost.

- Dar măria ta, nu înțeleg de ce m-ai pus să scriu pe o săgeată litera M și pe alta litera S?

- M vine de la Mircea numele meu și S vine de la Stroie numele tău.

- Adică au fost ca două săgeți pecetluite?

- Da Stroe.

- Înțeleg măria ta.

- Stroe pentru vitejia ta am să te iau cu mine.

- Da?

- Da. De aici înainte nu vei mai fi numai Stroe ci căpitanul Stroe.

- Vă mulțumesc măria ta.

- O meriți pe deplin.[96]

Avem aici o întâmplare din trecutul istoric românesc care ne spune că de multe ori evenimentele au fost unul care au ajuns să îi favorizeze pe români. Să fi fost faptul că Stroie a ajuns să îl salveze pe domnitorul Mircea cel Bătrân de la moarte o simplă coincidență? Credem că a fost mai mult decât o coincidență. De multe ori evenimentele lumii sunt unele care merg după rânduiala lui Dumnezeu fără ca oamenii:

- să își dea seama,
- să realizeze
- și să conștientizeze

---

[96]Dumitru Almaş, *Povestiri istorice* (Bucureşti, 1982).

acest lucru. Faptul că românii au reuşit să existe timp de 2000 de ani în istorie este un fapt care ne spune că trebuie să fim unii care să ne dăm seama că pronia lui Dumnezeu i-a ocrotit pe români. Este adevărat că pronia lui Dumnezeu de mai multe ori a ajuns să îi apare pe români. Pronia lui Dumnezeu sau mai bine spus rânduiala lui Dumnezeu cu lumea întotdeauna ajunge să lucreze numai binele numai că oamenii sunt unii care nu văd acest lucru. Nu văd acest lucru fiindcă ei nu vor să devină conştienți de rânduiala lui Dumnezeu cu lumea.[97]

CAPITOLUL 5

BELŞUGUL CA EXPRESIE A BINELUI LA ROMÂNI

Nimeni nu vrea să fie sărac. Acest lucru fiindcă sărăcia înseamnă:
- lipsă,
- durere,
- nefericire,
- tristețe,
- neajuns
- şi uneori chiar foame şi sete.

Românii sunt un popor care a căutat ca toate popoarele bogăția. Raportat la alta popoare este bine să şti că România nu este la fel de mult bogată în resurse materiale şi minerale. Totuşi sunt şi resurse în România. Problema românilor apare în special din două motive în ceea ce priveşte bogăția pământului:
- lene
- şi o proastă administrare.

Deşi această carte este despre virtuțile româneşti trebuie să ştim că sunt şi români leneşi care nu vor să muncească. Statisticile din anii trecuți arată că aproape de 10 milioane de hectare de pământ arabil rămân nelucrați în România. Nu este acest lucru efectul lenei? Fără doar şi poate că da. Iată de ce este bine să ştim că trebuie să fim unii care să ne dăm seama de care sunt efectele negative ale lenei şi lipsei de voințe de a muncii. Totuşi, este bine să ştim că bogăția la români a primit un înțeles propriu: este vorba de conceptul de belşug. Cu ce se deosebeşte belşugul de bogăție? Pentru a răspunde la această întrebare trebuie mai întâi să definim noțiunea de belşug. Belşugul este:
1. Cantitate îndestulătoare de bunuri (necesare traiului),
2. Din plin,
3. Prisosință,
4. Abundență,
5. Îndestulare,
6. Prisos,
7. Mănoşie,
8. Bunăstare.[98]

Ceea ce trebuie să ştim că în ceea ce priveşte belşugul la români întotdeauna a existat pericolul ca belşugul să fie mai mult decât necesar. Ei bine când belşugul ajunge să fie mai mult decât necesar evident că se ajunge la risipă. Este bine să ştim că românii au avut o etapă în istoria lor în care belşugul nu a existat. Este vorba de perioada comunistă. Comunismul a mers atât de departe în absurditatea sa că a ajuns să raționalizeze până şi consumul de alimente. Belşugul la români trebuie să ştim că în mare a fost unul rațional. Acest lucru fiindcă trebuie să ştim că atunci când se vorbeşte de belşug sunt mai multe popoare care uneori sunt iraționale. Popoarele din vest sunt unele care au ajuns să producă mai mult decât pot cunsuma. Pentru a nu risipii produsele care le prisoseau au ajuns să falimenteze economiile țărilor din est sau din orient pentru a le face piață

[97] Adrian Gabor, *Biserica română şi regimul comunist 19450-1964* (Bucureşti 2007) curs universitar master.
[98] După Dicționarul explicativ.

de deschidere pentru propriile lor economii. Ei bine un astfel de caz nu a existat niciodată în ceea ce îi privește pe români. Aceasta fiindcă:

1. românii nu au ajuns niciodată la superproducție
2. și doi fiindcă nu este în firea românilor pentru a face rău altora pentru ca lor să le meargă bine.

Belșugul la români este întotdeauna o problemă comunitară: cum să îmi meargă numai mie bine când la semenul meu nu îi merge bine? Acest lucru trebuie să știm că este un fapt care este profund românesc și pe care îl putem găsii în mentalitatea românească foarte bine înrădăcinat. Este adevărat că timpul istoric este unul care variază dar toate popoarele au aspirația spre belșug. Nu voim să mâncăm și să consumăm produse de proastă calitate fiindcă acest lucru poate să ne pericliteze sănătatea. Iată de ce belșugul este:

- necesar,
- util,
- eficient,
- efectiv
- și de dorit.[99]

La fel ca și dorul belșugul este un concept românesc. După cum știm mai toate popoarele vor să trăiască în bunăstare. Pentru a trăii în bunăstare însă trebuie să ajungi să fi:

- harnic,
- muncitor,
- chibzuit,
- un bun iconom
- și un om săritor.

Prin urmare cu ce se deosebește belșugul românesc de bunăstarea la mai multe popoare care există azi în lume? Belșugul românesc se deosebește prin faptul că românii nu au căutat niciodată să se îmbogățească pe spinarea altora. Ei bine trebuie să știm că au fost mai multe popoare care ne-au cotropit care nu au voit să muncească pe cont propriu pentru a se îmbogății. Până și strămoșii noștri romani au fost un astfel de popor. Nu trebuie să credem că romanii au fost unii care au voit să muncească pentru a se întreține. Ei au făcut mai multe cuceriri și în acest sens au ajuns să se îmbogățească. Dintre popoarele care s-au îmbogățit de pe urma românilor amintim:

- romani,
- goți,
- huni,
- turci otomani,
- habsburgi,
- germani
- și ruși.

Iată de ce este bine să știm că trebuie să fim unii care să ne dăm seama că trebuie să înțelegem că nu este identic cu a duce o viață de belșug pe seama altora și a duce o viață de belșug pe cont propriu. Aceasta fiindcă în primul rând nu este creștinește și ortodox să ajungi să te îmbogățești pe seama altora. Acest lucru este însă la mare răspândire în istoria lumii. Mai toate marile imperii ale lumii și-au bazat belșugul și prosperitatea lor pe munca altora.[100]

Prin urmare este bine să știm că belșugul este un lucru care percepție românească a bunăstării. Aceasta fiindcă trebuie să știm că bunăstarea la români este un lucru care are anumite trăsături proprii. Belșugul la români este:

- rațional,

---

[99]Sorin Cace, *Statutul bunăstării: evoluții și tendințe* (Editura Expert, 2004).

[100]La fel de bine trebuie să știm că de la belșug la lăcomie este numai un mic pas. Sunt mulți români care la drept vorbind nu sunt conștienți de care este diferența dintre lăcomie și belșug. Aceasta fiindcă ei sunt unii care cred că a fi lacom înseamnă să fi un om care să dorești belșugul. Ei bine nimic mai fals decât acest lucru. Este bine să știm că:
- una este belșugul
- și alta este lăcomia.

Aceasta fiindcă trăim într-o lume care crede că lăcomia este și la fel de rațională ca belșugul. Ei bine realitatea este cu totul alta. Lăcomia este un lucru care unu este bazat pe rațiune și se bazează pe instinctele primare ale omului. Iată de ce trebuie să știm care este specificitatea belșugului la români: LA ROMÂNI BELȘUGUL ESTE ÎNTOTDEAUNA UN LUCRU RAȚIONAL.

- echilibrat,
- bine gândit,
- o dovadă de cumpătare,
- un act de mulțumire a lui Dumnezeu.

Românii știu că belșugul material nu vine fără voia lui Dumnezeu Tatăl. Iată de în cultul creștin ortodox al românilor sunt mai multe rugăciuni pentru mulțumire pentru binefacerile primite de la Dumnezeu Tatăl. Este evident că românii au avut și perioade de lipsă aceasta mai ales când:

- au fost stăpâniți de alte popoare
- și când au avut la conducerea țării dictatori.

Belșugul la fel de dorul este un concept pur românesc. Gânditorul Tudor Mușatescu spunea foarte bine că: "dorul este român; dorințele - internaționale." Dorul este acea tânjire a iubirii pe care românul o simte față de o persoană care nu este aproape de el. S-a spus că dorul nu poate să fie tradus în orice altă limbă a lumii fiindcă este un lucru profund românesc. La fel de bine belșugul este o noțiune românească. Aceasta fiindcă belșugul trebuie să știm că este o noțiune care l-a români a ajuns să fie încreștinată.[101]

Un proverb românesc spune așa: românul cu meșteșug trăiește din belșug. Prin aceasta se vrea să se spună că la belșug ajunge omul care muncește. Am spus că lenea este o problemă nu numai a românilor ci la fel de bine la mai multă lume. Aceasta fiindcă lenea:

- ne duce înapoi,
- ne dezumanizează,
- ne face de râs în fața semenilor,
- ne blochează viața profesională,
- și ne facă să trăim în lipsuri.

Românul știe că dacă muncește serios în țara lui va ajunge la belșug. Trebuie să știm că poate perioada cea mai de lipsuri din istoria României au fost anii comunismului 1947-1989. Aceasta fiindcă economia centralizată comunistă nu a fost una care a urmărit belșugul ci mai mult avea a avut o ideologie stranie în care omul muncii deși muncea de îi săreau capacele, nu ajungea să se bucure de roadele muncii lui. Salariile din timpul comunismului erau de mizerie (nu că acum ar fi mai bune) dar în numele ideologiei de partid mai nimeni nu se bucura de munca lui. Se vorbea în comunism mult de faptul că poporul trebuia să se bucure de munca muncitorilor și agricultorilor dar acest lucru nu avea loc. De ce?

1. Din proasta gestionare a muncii,
2. Din lăcomia marilor lideri politici care luat mai tot ceea ce se producea,
3. Din proasta administrație a bunurilor,
4. Din lipsa de îmbunătățire a condițiilor muncii,
5. Și mai ales din economia centralizată care nu încuraja performanța în muncă.

Ei bine lucrurile s-au mai schimbat în ultimii 30 de ani în România și se poate spune că populația a ajuns să trăiască într-o oarecare stare de belșug. Aceasta fiindcă spre deosebire de anii '80 în România nu mai sunt cozi la alimente.[102]

Gânditorul Ionel Teodoreanu spunea foarte frumos că: "eu n-am cerut să fiu român. Am avut noroc." Ei bine dacă mai mulți am gândii astfel despre:

- țara,
- naționalitatea
- și etnia

---

[101]Radu Teodorescu, *Sărăcia: ce ne facem cu ea?* (Cugir, 2020).

[102]Este bine să știm că belșugul nu este un lucru care se trăiește numai:
- privat
ci el trebuie să devină:
- național.
Prin urmare cu toții noi trebuie să muncim pentru a ajunge să trăim în belșug. Sunt mulți români care cred că numai dacă vor venii investitori străini se va ajunge la belșug. Ei bine nu trebuie să credem acest "mit al investitorilor străini." Avem o țară mănoasă cu câmpii bogate care dacă sunt lucrate ne vor da roade din belșug. Iată de ce trebuie să ajungem să punem mai mult accent pe:
- munca în folosul obștesc,
- o bună organizare a țării.
Dacă vom face acest lucru vom avea o țară a belșugului.

noastră credem că România ar arăta cu totul altfel. Sunt mai mulți români care în urma propagandei occidentale de la televizor și din mas media au ajuns să creadă în “mitul belșugului din Occident.”[103] Cei mai mulți români cred că Occidentul este un pământ feeric al bunăstării și al prosperității. Să fie lucrurile chiar așa? Sunt mulți români care visează să meargă în Occident și care acum că granițele țării sunt deschise ajung să părăsească țara pentru a merge să trăiască în Occident. Ei bine mai mulți dintre ei sunt dezamăgiți. Aceasta fiindcă află că lucrurile nu sunt cu mult diferite de condițiile de la noi din țară. Mulți se întorc din nou în țară dezamăgiți. Este bine să învățăm din lecțiile lor de viață fără să mai ajungem să fim și noi unii care cădem pradă acestui miraj Occidental.[104]

Se spune că pe vremea lui Vlad Țepeș turcii au ales un nou sultan: Mohamed Cuceritorul.

- Acest Vlad românilor nu îmi place, l-a spus Mohamed sfetnicilor lui.
- De ce?
- Fiindcă lucrează împotriva mea.
- Dar este valsul nostru.
- Cum să fie?
- Țara Românească este vasală nouă.
- Și atunci cum și-a permis să îl tragă în țeapă pe cel mai bun general al meu?
- Asta așa este.
- Vedeți?
- Dar există o explicație pentru asta.
- Care?
- Vlad l-a tras în țeapă pe generalul nostru fiindcă a ceruit biruri și impozite (haraci) mai mari.
- Nu mă interesează asta.
- Dar luminăția ta...
- Pregătiți armata. Vom ataca Țara Românească.

Așa se face că în frunte unei armate cu mii și mii de soldați sultanul Mohamed a intrat în țara românească. El l-a spus soldaților săi:

- Prădați tot ce vedeți, luați toată pâinea pe care o vedeți, robiți pe toți tinerii și mai ales femeile și jefuiți tot ce întâlnim în cale.

Ei bine soldații turci au fost adevărați diavoli pentru satele pe care le-au întâlnit în jurul lor. Au fost jefuite, arse și uciși mulți oameni nevinovați.

- Vreau capul lui Vlad! striga sultanul Mohamed.

Turcii au intrat mult în Țara Românească. Au obosit.

- Gata ne oprim, a spus sultanul.
- Dar nu l-am găsit pe Vlad.
- Fiindcă se ascunde ca un laș ce este.
- Asta așa este.
- De ce nu vine să se lupte cu noi față către față?
- Îi este frică mărite sultan.
- Acum găsiți un loc unde să ne punem tabăra de corturi.

A fost găsit un loc de câmpie unde a fost pus în mijloc cortul sultanului și în jur corturile soldaților. Locul unde stăteau armatele turcești se întindea pe mai mulți kilometrii. Au fost puse cele mai bune gărzi pe timp de noapte.

La reședința lui Vlad Țepeș era multă neliniște.

- Măria ta Mohamed sultanul a intrat în țara noastră.
- Am auzit.
- Ce ne vom face?
- Vom trece și peste asta.
- Cum?
- Sunt mai multe metode.
- Dar măria ta Mohamed jefuiește și ucide tot ce întâlnește în cale.

---

[103]Florentin Smaransache, *America, paradisul diavolului: jurnal de emigrant* (Editura Aius, 1992).
[104]Christos Yannaras, *Ortodoxie și occident* (București, 1995).

- Asta nu este spre lauda lui.
- De ce?
- Fiindcă se comportă ca un păgân.
- Asta așa este.
- Eu i-am tras generalul în țeapă dar se pare că el nu a înțeles mesajul meu.
- Măria ta se pare că mai mult numai la întărâtat.
- Unde sunt acum armatele turcești?
- Sunt în corturi pe o câmpie.
- Sigur că au obosit.
- Da. După atâta crimă și jefuire cred că este firesc.

Vlad a stat puțin pe gânduri după care a spus.

- Ar fi o metodă prin care putem să îi băgăm mințile în cap sultanului Mohamed.
- Care măria ta?
- Atacăm tabăra turcească noaptea.
- Noaptea?
- Când dorm?
- Da.
- Dar nu ne vor recunoaște?
- Nu.
- Cum?
- Vom lua și noi straie turcești.
- Bună idee măria ta.
- Sigur că este bună. Este singura noastră șansă.
- Credeți că va funcționa.
- Sunt sigur de asta.
- Bine majestate.
- Acest sultan Mohamed Cuceritorul este mult prea orgolios și falnic.
- Da. Cineva trebuie să îi de o lecție.

Ei bine soldații lui Vlad au luat haine de turci și iatagane turcești. Erau peste 100.

- Luați aceste făclii cu păcură, a spus Vlad.

Soldații ai luat făcliile cu păcură. Totuși turcii dormeau. Imediat au ucis gărzile ne noapte.

- Cu făcliile incendiați cât mai multe corturi, a strigat Vlad.

Turcii au intrat în confuzie. Au început să se omoare între ei.

- Voi merge spre cortul sultanului, a sus Vlad.

Mohamed a simțit că este în primejdie și a luat-o la fugă. Când au văzut acest lucru turcii au știu că cauza lor este pierdută. Toată acea noapte turcii s-au ucis între ei. A doua zi turcii s-au retras din Țara Românească.

- Măria ta, turcii au plecat.
- V-am spus eu că sunt metoda prin care îi putem învinge.
- Așa este.
- Trebuie doar să acționăm cu multă înțelepciune.

Se spune că de atunci faima sultanului Mohamed Cuceritorul a scăzut mult.[105]

Avem aici o întâmplare de pe vremea lui Vlad Țepeș care ne spune cu cât de mult curaj și vitejie românii au ajuns să își apare țara lor în cele mai crude și mai pline de vicisitudini vremuri. Este această țară pe care o avem în prezent noi românii. Este de datoria noastră să fim unii care să muncim pentru belșugul țării noastre. Aceasta fiindcă acesta este firescul lucrurilor.[106]

---

[105]Dumitru Almaș, *Povestiri istorice* (București, 1982).

[106]Nici un om nu vrea să trăiască în lipsă. La fel de bine atât
- lipsa
- cât și belșugul

sunt două noțiuni care trebuie să știm că sunt naționale. Este o mare problemă dacă numai câțiva oameni sunt unii care trăiesc în belșugul și restul trăiesc în sărăcie. Ca neam trebuie să știm că trebuie să ne folosim mintea pentru belșugul întregii țări. Am ajuns în zilele noastre ca în anumite regiuni ale României numai câțiva să trăiască în belșug în timp ce restul sunt la limita sărăciei. Cum este posibil un asemenea lucru? Este posibil fiindcă este bine să știm că marii:
- oligarhi

Ca să ajungi să vrei belşugul României trebuie să iubeşti această ţară. Ei bine sunt din ce în ce mai mulți care nu îşi iubesc ţara şi ajung să o părăsească fără de nici o remuşcare. Este mare păcat că se întâmplă aceste lucruri dar trebuie să ştim că este o realitate. Iată ce spunea Mircea Eliade în acest sens: "Tinerii români susţin că sunt slavi, evrei, armeni, nemţi, orice; dar nu pot fi români, românii nu pot crea, nu pot judeca; românii sunt deştepţi, sunt şmecheri, dar nu sunt nici gânditori, nici creatori. Dacă le pronunţi vreun nume despre care se ştie sigur că e românesc, au alte argumente. Este din Oltenia? Sânge sârbesc. Este din Moldova? Moldova întreagă este slavizată. Din Transilvania? Sânge unguresc. Cunosc câţiva moldoveni care spun cu mândrie: am sânge grecesc, sau: "strămoşu-meu a fost rus". Singura lor şansă de a fi oameni adevărati este de a-şi dovedi că originea lor nu este curat românească."

După cum am spus nu trebuie să ne fie rușine de originea noastră românească ci trebuie să ajungem:

- să o acceptăm,
- să o perfeționăm,
- să o facem mai bună
- și să o ducem la împlinire.[107]

Belşugul este de multe ori un criteriu prin care se ajunge să se observe cât de succes este o anumită țară. De ce? Fiindcă belşugul este un lucru care implică cu sine pluralitate. Nu este suficient ca într-o țară de succes numai câțiva să aibă parte de belşug ci la fel de bine trebuie ca el să fie întâlnit la câți mai mulți oameni. Prin urmare cu cât există mai mult belşug într-o anumită țară acest lucru înseamnă că în acea țară oamenii sunt:

- uniți,
- solidari,
- care își iubesc țara,
- care lucră pentru bunăstarea țării lor
- și care sunt implicați în problemele țării lor.

Este evident că belşugul este sau mai bine zis poate să fie un criteriu după care ne dăm seama cât de reușit este un anumit popor.[108]

În acest sens trebuie să știm că există un specific românesc la belşugului. Acest lucru fiindcă trebuie să știm că românii au fost creativi în ceea ce îl privește. Așa se face că sunt mai multe mâncături care sunt pur românești și care nu se mai găsesc în alte parte fiindcă ele au fost inventate de români. Românii sunt cei care au inventat mămăliga. Umoristul Tudor Mușatescu spunea cât se poate de inspirat: "mămăligă: istoria românilor la ceaun."[109] Prin urmare sunt mai multe mâncăruri pur românești care se poate spune că sunt o reflecție a belşugului la români. Dintre cele mai cunoscute mâncăruri românești amintim:

- ardei umpluți,
- brânză telemea,
- iahnie de fasole,
- salate de icre,
- tochitura,
- sau salata de vinete.

Toate acestea și multe altele sunt la un anumit nivel produsul belșugului la români. Românii în mare îi iubesc pământul și au o legătură naturală cu el. Mai ales agricultorul român este unul care știe că trebuie să trăiască într-o armonie cu pământul său care îl hrănește. Au fost și scriitori români care au simțit această legătură a românului cu pământul. Iată ce spunea în acest sens Liviu Rebreanu: "problema pământului mi-a apărut atunci ca însăşi problema vieţii româneşti, a existenţei poporului românesc, o problemă menită să fie veşnic de actualitate, indiferent de eventualele soluții ce i s-ar da în anume conjuncturi." În acest sens trebuie să știm că în

---

- și moguli români

nu prea îți iubesc țara. Ei se iubesc pe sine însuși dar nu și țara lor. Aceasta este cauza pentru care se poate vedea că belșugul este din ce în ce mai slab la români. Trebuie să muncim și să găsim metode pentru ca toți românii să ajungă să trăiască în belșug.

107(autor colectiv), *Cum poți să fii fericit în România* (București, 2017).

108Totuși trebuie să știm că există și extrema cealaltă care ne spune că tot ceea ce contează la un popor este gradul de dezvoltare materială la care a ajuns el. Ei bine trebuie să știm că lucrurile sunt mult mai complexe decât atât. Un popor de succes nu este numai un popor care are belșug ci la fel de bine este și un popor care are:

- o spiritualitate,
- și credință în Dumnezeu.

109Tudor Mușatescu,*Dicționarul umoristic al limbii române* (Editura Eminescu, 1970).

nici un fel nu putem să separăm iubirea de pământ cu starea de belşug. Dacă oamenii şi mai ales agricultorii îşi iubesc pământul ei bine este clar că va exista în ţară:

- belşug,
- bunăstare,
- abundenţă,
- prosperitate
- şi plinătate.

După cum am spus dorința de belşug nu este numai una românească. Toate popoarele lumii vor să trăiască în belşug. Totuşi sunt puţine popoare care îl au. De ce? Fiindcă sunt puţine popoare care îşi dau seama că belşugul este o problemă naţională. Cum este belşugul o problemă naţională? Este o problemă naţională fiindcă el este unul care implică pe toţi membrii poporului sau a naţiunii respective. Într-un popor suntem într-un anume fel într-o stare de interconectivitate. De ce? Fiindcă:

1. Avem nevoie unii de alţii,
2. Trebuie să lucrăm unii pe alţii
3. şi trebuie să ne ajutăm unii pe alţii.

Starea de belşug este o stare care are nevoie de iubire de:

- neam,
- de patrie,
- de poporul

din care ai originea. Iată de ce am spus că belşugul nu este numai o stare individuală ci el trebuie să devină o stare naţională. Filosoful rus Berdiaev spunea că atunci când pâinea îmi lipseşte mie este o problemă socială. Când pâinea îi lipseşte aproapelui meu, este o problemă spirituală. Înţelegem că este destul de greu ca tu om privat să ai parte de belşug şi restul poporului tău să trăiască în lipsă.[110]

Domnitorul Ştefan cel mare spunea foarte bine: “mai presus de tihna noastră stă datoria sfântă de a apăra fiinţa şi neatârnarea ţării noastre.” Din cele spune mai sus putem să ne dăm seama că fiindcă este o ţară mai mică România de mai multe ori a avut de:

- suferit,
- de îndurat
- şi de pierdut

de pe urma stăpânilor străine. Aceasta fiindcă după cum am spus au fost în istorie mai multe imperii care au voit să stăpânească România. Iată de ce trebuie să fim conştienţi că atunci când România a devenit dependentă de mai multe alte imperii ei bine belşugul a dispărut. Ca idee generală este bine să ştim că românii sunt solidari unii cu alţii. Au fost mai mulţi martiri naţionali care au ales să moară pentru ţară. Horea este unul dintre ei. Iată ce a spus Horea mai înainte de a fi tras sub roată: “eu mor pentru naţiune.” În istorie au fost mult mai mulţi cei care au ales să moară pentru poporul lor românesc. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că românii sunt unii care identifică cu soarta poporului lor. Este adevărat că sunt şi români care:

- nu sunt interesaţi,
- nu le pasă,
- nu vor să ştie
- şi nici nu au o preocupare

cu ţara lor.[111]

Este bine să ştim că generaţie de generaţie şcoala românească a ajuns să aprindă făclia românismului care este cea care luminează calea naţiunii. Iată ce spunea în acest sens Avram Iancu: “unicul dor al vieţii mele e să-mi văd naţiunea mea fericită, pentru care după puteri am şi lucrat până acuma.” Ei bine dacă generaţiile de azi - şi de fapt din toate timpurile - vor ajunge să gândească la fel ca Avram Iancu ei bine România va ajunge să fie o ţară:

- realizată,

---

[110]Sunt mai mulţi care susţin că de fapt belşugul este greu de trăit într-o ţară ca România care este mult mai săracă în resurse comparativ cu alte ţări mai mari. Ei bine trebuie să ştim că dacă ne concentrăm mai bine pe resursele pe care le avem vom vedea că de fapt este ne sunt sucicente pentru a ajunge la belşug. Aceasta fiindcă belşugul nu este un lucru dincolo de puterile românilor. Ceea ce are loc în cazul românilor şi ceea ce trebuie remediat este o proastă administrare şi chivernisire a resurselor naturale. La aceasta s-a adăugat în ultimii ani corupţia. Sunt mai mulţi români care sunt corupţi şi care îl loc să lase ca produsele ţării să ajungă la populaţie ajung să fure din ele. Iată de ce belşugul poate să dispară din cadrul populaţiei române.

[111]Mihai Stelian Rusu, *Memoria naţională românească. Facerea şi prefacerile discursive ale trecutului naţional* (Editura Institutul European, 2015).

- împlinită,
- deplină,
- şi fericită.

Trebuie să ştim că este în firea lucrurilor ca toți să ajungem să căutăm fericirea. Totuşi este cumva egoist să ajungem să căutăm numai fericirea proprie fără să căutăm fericirea poporului din care facem parte. Prin urmare trebuie să ştim că belşugul este unul care poate aduce fericirea populară sau mai bine spus fericirea neamului românesc. Este greu de crezut că poporul român ca putea să fie fericit dacă nu are ce pune pe masă. Totuşi ceea ce trebuie să ştim este că belşugul poporului român trebuie să fie un lucru care să ne preocupe pe toți şi nu numai pe unii.

Este bine să ştim că belşugul nu este un lucru care este împotriva asceticii creştin ortodoxe. Aceasta fiindcă belşugul este unul care este rațional sau mai bine spus care ține cont de necesitățile vitale ale omului. Omul are nevoie de anumite lucruri pentru a putea trăii:

- hrană,
- îmbrăcăminte,
- apă,
- o casă etc.

Ei bine belşugul se poate spune că apare când nu mai există grija zilei de mâine.[112]

De mai multe ori anumiți tirani ai istoriei au ajuns să îi separe pe români şi fiindcă acest sentiment al solidarității româneşti a dispărut ei bine românii au ajuns să aibă tot felul de lipsuri. Sunt mai multe lipsuri grele pe care un popor le poate avea:

- lipse materiale,
- lipse legate de locuri de muncă,
- lipse legate de condițiile de muncă
- sau lipse de organizare

dar nimic nu este mai greu de purtat şi de dus decât lipsa unității naturale. Gânditorul Constantin Romanu spunea cât se poate de inspirat: "să ştie dar tiranii că nu vor mai putea pune graniţa între români şi români." Este bine să ştim că pentru români dacă nu există *unitate națională și de neam* ei bine nu poate exista nici belşug în adevăratul sens al cuvântului. Trebuie să ştim că belşugul este mai întâi de toate o preocupare de natură sprituală. Omul trebuie să simtă:

- iubire,
- atracție,
- interes
- şi implicare

față de poporul din care face parte pentru ca să poate să câştige pentru el belşugul. Belşugul este un lucru care este bine să ştim că ajunge să fie trăit acolo unde există multă unitate națională.[113]

Despre domnitorul Ştefan cel Mare se spune că avea obiceiul să iese şi să se plimbe prin țară pentru a vedea cum o duc supuşii săi.

- Ştiți ce? A spus Ştefan curtenilor săi.
- Ce măria ta?
- Cred că a venit vremea să fac o plimbare prin popor.
- Cum vreți măria ta. Dar de ce?
- Vreau să văd cum o duce omul simplu din Moldova.
- Asta v-o putem spune şi noi măria ta.
- Aşa este. Însă nu este destul.

---

[112]Grija zilei de mâine este un lucru care este des întâlnit în zilele noastre. Sunt şi popoare care sunt mari şi îmbelşugate şi totuşi trebuie să ştim că ele au grija de mine. Au grija zilei de mâine fiindcă aceste popoare sunt:
- materialiste,
- înclinate spre hedonism
- unele care nu au nici o noțiune de asceză,
- şi care nu vor să ştie de lumea spirituală.

Ei bine este clar că grija zilei de mâine poate să devină o obsesie care poate ajunge să te stăpânească. Este bine să ştim că după cum ne spune rugăciunea heruvimică: toată grija de la noi să o lepădăm, ei bine trebuie să ne învățăm să lăsăm grija traiului nostru în mâinile lui Dumnezeu Tatăl.

[113]Lucian L. Leuştean, *Orthodoxy and the Cold war. Religion and political power in Romania 1947-1963* (Palgrave Macmillan, 2009).

- De ce?
- Una este să auzi despre cineva și alta este să îl vezi cu ochi tăi.
- Se vede că vă iubiți poporul măria ta.
- Așa este însă sper ca și poporul să mă iubească pe mine.

Înconjurat de străjeri se spune că domnitorul Ștefan a ieșit să se plimbe printre oamenii de rând. A putut să vadă undeva pe un deal înalt un om care ara.

- Îl vedeți pe acel om care ară? A întrebat Ștefan pe străjeri.
- Da.
- Haideți la el.
- De ce?
- Să vorbim cu el.
- Despre ce?
- Despre cum o duce.
- Bine măria ta.

Ștefan a ajuns lângă omul care ara cu plugul.

- Să trăiești măria ta, a spus plugarul.
- Bună să îți fie inima.
- Mă bucur să vă văd.
- Și eu.
- Bine.
- Dar de ce ați venit să mă vedeți tocmai pe mine?
- Am venit să văd cum o duci?
- Cum o duc?
- Da.
- Măria ta să vă spun cum mă cheamă.
- Cum te cheamă?
- Sunt Șoiman al lui Burcel.
- Frumos.
- Da măria ta.
- Uite cum este Șoimane, eu nu te înțeleg.
- De ce măria ta?
- Azi este duminică.
- Așa este.
- Cum să face că în zi de sărbătoare toată lumea stă numai tu muncești.
- Fiindcă nu am de ales măria ta.
- Cum așa?
- Sunt om sărac măria ta și invalid.
- Invalid?
- Da. Nu am mâna dreaptă.

Șoiman s-a întors pentru ca Ștefan să vadă că nu are mâna dreaptă.

- Dar unde ai pierdut-o?
- În bătălia de la Vaslui.
- La Vaslui?
- Da măria ta.
- Păi cum s-a întâmplat?
- Apăi în focul luptei măria ta mi-a căzut ghioaga din mână de o sabie păgână. Nu a căzut numai mâna mea ci a căzut și turcul alăturea. Iată că fiind ciung nu pot să muncesc la toată lumea.
- Asta așa este.
- Iată că deși am luptat la Vaslui sunt sărac.
- Cum așa?
- Nu am nici boi și nici plug.
- Și aceștia cu care ari acum ai lui cine sunt?
- Boul este prins și furat dintr-o cireadă de la tătari.

- Și plugul?
- L-am împrumutat de la un om bun la inimă.
- Și de acea lucri tu în zi de sărbătoare?
- Da. Fiindcă pe timpul săptămânii omul are nevoie de plug.

Ștefan a stat puțin pe gânduri după care a spus:

- Șoimane am ceva pentru tine.
- Ce măria ta?
- I-a punga asta de la mine.

Șoiman a luat punga și s-a uitat în ea.

- Este plină cu aur.
- Așa este.
- Vai măria ta, nici nu știi cât îți mulțumesc.
- Și mai este ceva Șoimane.
- Ce?
- Dealul acesta pe care stăm noi îl vezi?
- Cum să nu măria ta.
- Ei bine este al tău.
- Al meu?
- Da.
- Cum așa?
- Eu ca domnul Moldovei ți-l dăruiesc ție.
- Vai, mulțumesc măria ta.
- Pentru nimic.
- Măria ta sunteți bun și darnic.
- Ei lasă, le meriți.
- Mie măria ta îmi pare rău că nu mai sunt bun de război că nu mai pot mânui sabia și ghioaga.
- Dar mai poți să ne fi de folos Șoimane.
- Cum?
- Dealul acesta este înalt. De pe el poți să veghezi dacă dușmanul ne va invada țara.
- Așa o să fac măria ta.

Șoiman a fost de mare folos țării fiindcă pe vremea acea marile pericole se dădeau de veste prin focuri mari aprinse pe dealuri și munți.[114]

Întâmplarea de mai sus din viața domnitorului român Ștefan cel Mare și Sfânt ne spune că cu adevărat marii domnitori ai țării au fost oameni darnici și oameni care au iubit poporul. În acest sens în contextul de față se cuvine să spunem că dărnicia lui Ștefan este una care se înscrie pe linia belșugului românesc. Ștefan a dat din belșug pământ și aur lui Șoiman. Aceasta fiindcă trebuie să știm că domnitorii români buni cu toții au fost oameni ai belșugului. Iată de ce trebuie să știm că trebuie să vedem această legătură dintre:

- poporul român
- și belșug.

În acest sens este bine să știm că zgârcenia nu este în nici un fel o trăsătură a poporului român. Prin firea lor românii sunt darnici și iubitori. Așa se face că sunt și voci din cadrul poporului român care susțin că de fapt această dărnicie românească nu este bună fiindcă ea duce la:

- sărăcie
- și sapă de lemn.

Ei bine trebuie să știm că o astfel de opinie este falsă. Aceasta fiindcă zgârcenia duce la avariție și cu toții știm că avariția este un păcat după morala creștin ortodoxă.[115]

CAPITOLUL 6

VITEJIA CA EXPRESIE A BINELUI LA ROMÂNI

---

[114]Dumitru Almaș, *Povestiri istorice* (București, 1982).
[115]Vasilios Bacoianis, *Creștinul ortodox în fața crizei economice* (București, 2008).

Când vorbim de vitejie cu toții mergem cu mintea la domnitorul român Mihai Viteazu. Aceasta fiindcă el este și cel care primit apelativul de viteaz în istoria română. Trebuie să ştim că sunt mai mulți domnitori viteji care nu au acest apelativ. Mai toți domnitorii care s-au luptat cu turcii au fost viteji. Cei mai mulți dintre noi am tinde să credem că vitejia este tot una cu curajul. Ei bine trebuie să ştim că de fapt vitejia este mai mult decât curaj. Vitejia este un fel de curaj care este:

- trăit
- și experimentat

de români.

Totuşi vitejia este mult mai mult decât curaj fiindcă ea mai implică:

- îndrăzneală,
- dârjenie,
- eroism,
- lipsa fricii,
- semeție,
- bravură,
- voinicie.

Putem să vedem că pe lângă curaj mai sunt alte aproximativ alte 7 trăsături ale vitejiei. Ei bine în acest capitol vom lua timpul şi spațiul necesar pentru a analiza mai bine vitejia la români. După cum am spus în istorie cel mai mult vitejia a ajuns să fie una care a fost manifestată în războaiele cu turcii. Timp de 400 de ani pacea şi războiul a alterat între români şi turcii otomani. Totuşi este de amintit aici că după 400 de ani de conflicte cu turcii românii au reuşit să rămână un popor:

- unitar,
- deplin,
- şi suveran.

Iată de ce este bine să ştim că trebuie să vedem vitejia care o expresie a binelui la români. Aceasta fiindcă românii sunt un popor care este învățat cu greul. Confruntat cu mai multe dificultăți se poate spune că poporul român a ajuns să își dezvolte un instinct al supraviețuirii.[116]

Gânditorul român Gheorghe Ghimpu spunea foarte frumos că: "ne vom salva doar revenind la românism şi realizând reîntregirea neamului românesc." Din afirmația de mai sus înțelegem că popoarele au o anumită trăsătură proprie care le este specifică. Trebuie să ştim că şi românii sunt unii care au dat naştere la românism care este:

- o filosofie,
- un mod de viață,
- o atitudine
- şi un curent existențial

care ne este propriu nouă. Diversitatea de popoare este un lucru care a ajuns să fie lăsată de Dumnezeu în lume. Ştim că până la Tronul Babel toate popoarele din lume vorbeau aceiaşi limbă. Ei bine după Babel limbile se vor separa şi odată cu ele va apare şi un fel de identitate proprie a popoarelor mult mai specifică.[117]

După cum am spus au fost mai multe mari greutăți care s-au abătut peste români:

- imperii străine,
- foamete,
- sărăcie,
- armatele naziste,

---

[116]Sunt mai mulți istorici care nici în zilele noastre nu îşi pot explica cum poporul român a reuşit să supraviețuiască timp de 2000 de ani. Unii se îndoiesc de idea românească. Să fie idealul românesc atât de puternic că el a supraviețuit timp de 2000 de ani? Ei bine trebuie să ştie că se poate vorbii de un fel de metamorfoză a românismului. Deşi acelaşi de la începuturile sale românismul a ajunge să se metamorfozeze şi să se adapteze condițiilor istorice în care:

- a trăit,
- a viețuit
- şi şi-a dus existența

românul obişnuit. În sens istoric trebuie să ştim că românismul este o noțiune flexibilă care a ajuns să înmagazineze mai multe elemente pozitive. De exemplu de la bulgari am ajuns să preluăm cuvântul boier care a fost asimilat cu clasa superioară a populației.

[117]Lucian Boia, *De la Dacia antică la Marea Unire, de la Marea Unire la România de azi* (Bucureşti, 2018).

- ruptura Basarabiei făcută de sovietici,
- rasism
- sau robie,

ei bine cu toate au fost vicisitudini care s-au abătut asupra românilor. Totuși românii au ajuns ca prin vitejie să se ridice dincolo de aceste greutăți.

Nu voim:
- să ne plângem de milă
- și nici să ne văităm

dar ceea ce trebuie să știm este că românii au fost unii care au știu să depășească momente grele din istorie. Este vorba de momente pe care alte popoare nu au știu și nici nu au reușit să le depășească. Este evident că toate aceste lucruri sunt unele care ne spun că se poate vorbii de o călire a poporului român în decursul istoriei. Este de amintit adică că în timp ce:
- vicisitudinile
- și greutățile

istoriei au ajuns să înrăiască pe anumite popoare, ei bine pe români:
- i-a fortificat
- și i-a întărit.

Pentru ca să se diferențieze de fierul obișnuit știm că oțelul trebuie să fie topit în topitoare. Numai așa el ajunge să prindă proprietățile necesare. Ei bine la fel a fost și procesul istoric prin care au trecut românii. Drumul istoric al românilor a fost unul care trebuie să știm că a trecut prin mai multe:
- dificultăți,
- primejdii,
- încercări,
- probleme
- și obstacole.

Mai totdeauna români au știut cum să depășească toate aceste obstacole. Iată de ce este bine să știm că poporul român pe bună dreptate este un popor viteaz.[118]

Deși nu toți o simțim, este bine să știm că în istorie au fost români care au fost depuși să moară pentru țara lor. Pe ei în cunoaștem cu numele de eroi. Nu sunt eroii români cei mai buni exponenți ai vitejiei românești? Fără doar și poate că da. Totuși după cum am spus vitejia este și un lucru care este mai mult decât eroism. Aceasta fiindcă trebuie să știm că eroismul este un lucru care ajunge să ne definească și să ne facă să fim unii care să trăim integral românismul. Iată ce spunea în acest sens revoluționarul Gheorghe Magheru: "eu, fraților, sunt român și, ca român, mă simt ferice de a muri pentru țara mea." Aceasta a fost atitudinea la mai toți vitejii români care au simțit că trebuie să facă sacrificiul suprem pentru țara lor. De fapt această manifestare supremă a vitejiei românești este un lucru profund creștin ortodox. Sfântul Ioan Teologul a consemnat că Iisus a spus: "mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca sufletul lui să și-l pună pentru prietenii săi" (Ioan 15, 13). Iată de ce fiind un popor creștin ortodox românii au ajuns:
- să sufere,
- să îndure,
- să rabde
- și să facă sacrificiul suprem

pentru țara și poporul lor. Este evident că trebuie să știm că vitejia cea mai mare este ca un român să își dea viața pentru țara lui.[119]

---

[118]După cum am spus nu toate popoarele au avut aceiași reacție la încercările istoriei. Au fost și popoare care din pricina greutăților istorice au ajuns să se înrăiască. Vom da aici numai două exemple: rușii și germanii. Știm despre germani că deși sunt un popor numeros au trecut la începutul secolului al XX-lea prin mai multe greutăți. Ei bine aceste greutăți i-au înrăit pe germani și ei au ajuns să izbucnească prin ideologia nazistă care știm că a fost cea care a declanșat cel de-al doilea război mondial. La fel de bine rușii sunt un popor nordic care în Siberia trăiește cu temperaturi de -50 grade Celsius. Ei bine se pare că rușii s-au înrăit în aceste condiții de climă. Cel mai bine s-a putut vedea acest lucru prin izbucnirea ideologiei atee bolșevice. Prin urmare au fost popoare care în confruntarea cu dificultățile istoriei s-au înrăit. Ei bine nu acesta a fost și cazul românilor.

[119]Oliver Jens Schmitt, *România 100 de ani. Bilanțul unui veac de istorie* (București, 2018).

Vitejia este am putea spune drumul împărătesc pe care românii au ajuns să îl facă în istorie. Nu înseamnă că românii nu au avut trădători și defecte. Totuși este bine să știm că în timp aceste defecte și metehne au reușit să fie depășite și trecute. Așa se face că în zilele noastre avem un popor:

- matur,
- cu experiență istorică,
- solidar,
- călit
- și responsabil.

Toate aceste lucruri fiindcă după cum am spus românii sunt un popor care au reușit să treacă cu bine peste marile:

- greutăți
- și provocări

ale istoriei.

Este adevărat că de mai multe ori românii simplii au avut de suferit de pe urma marilor prădători ai istoriei. Iată ce spunea în acest sens poetul Grigore Vieru: "dacă visul unora a fost ori este să ajungă in Cosmos, eu viața întreagă am visat să trec Prutul!" Este evident că au existat mai multe momente în istorie când lumea se aștepta ca România să dispară. Un astfel de moment a fost al doilea război mondial. Știm că naziștii au luat României Ardealul și sovieticii Basarabia. Lumea se întreba dacă România va continua să mai existe. Ei bine lucrurile au luat o asemenea întorsătură în istorie că români au ajuns din nouă să apară în istorie. Nu a fost aceasta:

- voia,
- purtarea de grijă,
- și pronia

lui Dumnezeu? Poate că Dumnezeu iubește România și de acea a lăsat-o să existe în istorie. Aceasta fiindcă după cum știm românii sunt un popor creștin ortodox și cu credință în Dumnezeu.[120]

Deși nu pare că știm deplin totuși se pare că planul lui Dumnezeu cu lumea implică și existența României. Aceasta fiindcă niciodată nu vom ajunge să știm planurile și intențiile lui Dumnezeu cu lumea și cu țările din ea. La fel de bine nu știm cât va dăinuii România în viitor. Ceea ce știm însă este că atâta vreme cât va exista România aceasta va fi o țară care:

- se va identifica,
- și se va contopii

cu idealul suprem al binelui.[121]

Poetul național Mihai Eminescu spunea cât se poate de frumos că: "patriotismul nu este numai iubirea pământului în care te-ai născut ci, mai ales, iubirea trecutului, fără de care nu există iubire de țară." Putem să ajungem la vitejie numai dacă ajungem să ne cunoaștem trecutul. Ce este România fără domnitorii și evenimentele trecutului? Fără doar și poate că nu mult. Iată de ce ajungem să fim inspirați și încurajați de trecutul nostru eroic și așa vom ajunge să fim unii care să devenim viteji. Nu putem să spunem că toți românii sunt viteji dar se poate spune pe bună dreptate că una dintre trăsăturile României în ansamblu este vitejia. De la Mihai Viteazu până în zilele noaste au trecut mai bine de 400 de ani. Ei bine trebuie să știm că în tot acest timp vitejia nu a ajuns să un lucru inexistent.[122]

Doi români discutau despre vitejia poporului român.

- Să știi că noi românii suntem un popor viteaz.
- Ce te face să spui asta?
- Mai mult lucruri.
- Mai multe?

---

[120]Gail Clingman, Katherine Verdery, *Țăranii sub asediu: colectivizarea agriculturii în România* (Iași, 2015).

[121]În împrejurări vitrege este bine să știm că românii au ajuns să se identifice cu binele și să slujească binele. Acest lucru de multe ori a fost un act de vitejie. Trebuie să fi cu adevărat viteaz să ajungi să slujești binele cât toți cei din jurul tău au ajuns să se îndrepte spre rău. Aceasta fiindcă după cum am spus trebuie să știm că binele este un lucru cât se poate de imprevizibil. Sunt perioade ale istoriei când oamenii slujesc binele și perioade când ei se îndreaptă cu toată puterea spre rău. Ei bine acestea din urmă sunt momentele când se poate vedea vitejia unui popor. Aceasta fiindcă atunci când toți:
- abandonează
- și dezertează
de la bine, ei bine este o vitejie ca tu să te afli de partea binelui.

[122]George Coșbuc, *Cântece de vitejie* (Editura Litera, București).

- Da.
- Cum așa?
- Tu nu ai citit istoria românilor?
- Da, cum să nu.
- Nu se vede.
- Nu știu la ce te referi.
- Tu ai auzit de Ioan Vodă cel Viteaz?
- Nu mai țin minte de el.
- Ei uite că eu țin.
- De ce?
- Fiindcă el a fost unul dintre cei mai viteji români din toate timpurile.
- Cum așa?
- Vrei să știi?
- Da.
- Se spune că Ioan Vodă cel Viteaz avea atâta putere în mână că dacă prindea o potcoavă în mână și o strângea potcoava se îndoia.
- Așa de puternic era?
- Da.
- Continuă te ascult.
- Unii au fost cei care au susținut că nu i se potrivește numele de Ioan Vodă cel Viteaz.
- Dar cum?
- Ioan Vodă cel Cumplit.
- De ce?
- Fiindcă a pedepsit cu moartea pe câțiva boieri trădători.
- Păi dacă au trădat...
- Da. Trebuia ca cineva să îi pedepsească.
- Evident.
- Deci se spune că într-o zi sultanul a chemat pe generalii lui:
- Știți de ce v-am adunat aici?
- Nu.
- Fiindcă vreau să îl scot de la domnie pe Ioan Vodă.
- De ce?
- Nu am încredere în el.
- Dar ce a făcut?
- Nu îmi este loial.
- Și ce trebuie să facem noi?
- Să luați armata și să mergeți să îl scoateți din tron.
- Credeți că vom reușii?
- Dacă nu îl scoateți din tron vă voi ucide pe toți.
- Bine așa vom face.

Ei bine armata turcească a intrat în teritoriul României.
- Și ce a făcut Ioan Vodă cel Viteaz?
- S-a pregătit de luptă. Se spune că în timp ce se pregătea de luptă un soldat i-a spus:
- Măria ta, ne batem cu dușmanii fără cârtire dar am vrea să știm cât sunt de mulți?
- Îi vom număra în bătălie, răspuns Ioan Vodă.

Prietenul român a stat puțin pe gânduri după care a spus:
- Era viteaz acest vodă.
- Sigur. Asta încerc să îți spun.
- Continuă. Te ascut.
- Ei bine se spune că în timpul bătăliei Ioan Vodă cel Viteaz avea 5 tunuri.
- Cred că pe acea vreme tunurile erau o raritate.
- Da.
- Așa și?
- Ei bine unul dintre tunuri era gata să cadă în mâinile turcilor.

- Mare pagubă ar fi fost.

- Da. Se spune că tunul așa era de greu că nici 10 soldați nu au reușit să îl tragă după ei.

- Și ce s-a întâmplat?

- Ei bine Ioan Vodă nu a stat pe gânduri și s-a dus și a apucat de tun. A tras tunul cât era de greu pe un vârf de deal de unde tunul a făcut multă pagubă în tabăra turcească.

- Interesant.

- Sigur că este interesant.

- Și ce a urmat?

- Ei bine armata turcească a reușit să înconjoare armata română.

- Și i-a luat prizonieri?

- Nu încă.,

- Dar ce au făcut?

- Au asediat armata mai multe zile. Fiindcă era vară se spune că soldaților români atât de mult li s-a făcut sete că cu hainele absorbeau roua dimineața și o beau fiindcă nu mai aveau apă.

- Și ce a făcut Ioan Vodă?

- I-a adunat pe mai marii armatei și le-a spus:

- Gata, a venit vremea să ne predăm.

- De ce?

- Nu mai avem nici apă și nici mâncare.

- Dar mai bine murim aici.

- Nu. Ne vom preda.

- Și s-au predat românii?

- Da.

- Păcat.

- Stai să vezi ce a urmat.

- Ce?

- Ioan Vodă a cerut să vorbească cu sultanul.

- Ce vrei? A întrebat sultanul.

- Pe mine mă vrei așa să lasă armata mea să plece acasă.

- Asta așa este.

- Deci sultanul i-a lăsat pe români să plece. Singurul care a rămas a fost Ioan Vodă cel Viteaz.

- Și ce a făcut sultanul?

- I-au legat brațele și picioarele de 4 cămile care au fost puse să alerge. Așa că Ioan Vodă cel Viteaz a fost rupt în patru bucăți.

- Vai ce groaznic.

- Da. Vezi ce viteaz a fost?[123]

Avem aici o întâmplare din trecutul istoric românesc care ne spune cât de devotați au fost unii domnitori pentru țara lor. Au fost așa de devotați că atunci când împrejurările au cerut-o ei bine ei au preferat să moară. La fel de bine se poate vedea aici vitejia lui Ioan Vodă cel Viteaz care este al doilea domnitor român care a primit apelativul de viteaz. Vitejia nu înseamnă un fel de lipsă de chibzuință a romånilor ci mai mult o raționalitate și o bună cunoaștere a împrejurărilor concrete ale vieții. Istoria ne spune că au fost mai mulți români care fără:

- libertate

- și credința lor creștin ortodoxă

au preferat mai bine să moară decât să trăiască. Iată de ce este bine să știm că avem toate motivele să credem că vitejia nu este numai o poveste ficțională la români ci mai mult o realitate concretă care a dat rezultate pe termen lung în istoria românilor. La fel de bine se poate spune că vtejia românească este proprie prin faptul că ea nu a ajuns:

- să cucerească pe alții,

- să domine pe alții

- și să subjuge pe alții.

[123]Dumitru Almaș, *Povestiri istorice* (București, 1982).

Este evident că trebuie să ştim că vitejia românească este un act existențial care a fost de mai multe ori dovedit în împrejurări istorice vitrege.[124]

A afirma că toți românii sunt viteji este un lucru exagerat dar ceea ce trebuie să ştim este că în sânul poporului român întotdeauna a existat un fel de:

- tendință
- și aspirație

la vitejie.

Acest lucru se vede prin faptul că românii s-au confruntat cu mai multe situații adverse pe care au trebuit să le înfrunte. Fie că vorbim de:

- istorie,
- destin,
- situații dificile,
- duşmani
- sau încercări ale vremurilor

ceea ce se poate vedea este că în mare românii au reuşit să le depăşească şi să își continue drumul prin istorie. Fiind un popor mic românii au trebuit să își dezvolte la maxim instinctele de supraviețuire. Acest lucru fiindcă numai aşa au putut să ajung să depăşească cu brio atacurile duşmanilor. Că românii sunt un temperament extrovertit în ansamblu ne-a spune Ioan Luca Caragiale: „noi, românii, suntem o lume în care, dacă nu se face ori nu se gândeşte prea mult, ne putem mândri că cel puțin se discută foarte mult." Este adevărat că prin dialog de mai multe ori românii au avut posibilitatea să se autodepăşească şi să treacă mai uşor peste marile provocări ale vieții. Una dintre ultimele mari provocări peste care au trecut românii a fost comunismul. Este comunismul cel care:

- voit să eradicheze creștinismul ortodox,
- a voit să creeze o societate utopică,
- a divinizat omul muncii,
- a avut un limbaj de lemn
- și a condus despotic.

Ei bine și din încercarea comunismului românii au reuşit să iese la liman.[125]

Vitejia la români este fără doar și poate o expresie a binelui. Este cu adevărat un lucru demn de admirat a ştii să te opui duşmanilor şi împrejurărilor vitrege ale istoriei. Aceasta fiindcă după cum am spus de mai multe ori

- binele
- și adevărul

sunt mai greu de realizat și obținut. Totuşi, trebuie să ştim că vitejia românească nu este bravură. Sunt mai mulți care vor să iese în față ca fiind mari eroi. Ei bine mai ales în mediul politic românesc sunt mai mulți care pentru a obține credibilitatea marilor mase ajung să pozeze în mari viteji. Este bine să ştim că vitejia românească este discretă. Știm de exemplu că Ștefan cel Mare a dus peste 50 de războaie cu turcii. Ei bine se pare că în toate aceste războaie Ștefan nu a murit. Este un lucru destul de remarcabil să participi la 50 de bătălii și să nu pățești nimic. Prin urmare este bine să ştim că vitejia este în ADN-ul românesc. Aceasta fiindcă românii au ajuns să fie unii care să aibă curaj în cele mai grele situații și împrejurări. A fi român în sine implică a fi viteaz. De mai multe ori trebuie doar să ne readucem aminte să ne dăm seama că suntem viteji. Iată ce spunea istoricul Neagu Djuvara: „sunt conştient că sunt român de când bunicul meu s-a supărat că vorbeam prea mult în franţuzeşte. Aşa că am luat măsuri. Am cumpărat o carte cu poeziile lui Eminescu şi am cărat-o cu mine peste tot, inclusiv în cei 22 de

---

[124]James O. Noyes, *România, țară de horar între creştini și turci. Cu aventuri din călătoria prin Europa răsăriteană și Asia apuseană* (Bucureşti, 2016).

[125]Sunt mai mulți care consideră că în fața marilor provocări ale istoriei ei bine românii nu au avut de făcut decât să se resemneze. Ceea ce trebuie să ştim este că românii au conştiința faptului că există o voie a lui Dumnezeu prin care se fac toate lucrurile din lume. Acest lucru ne spune că românii fiindcă sunt creştin ortodocşi au o înțelegere profundă a lucrurilor și a evenimentelor din istorie. Istoria nu este un set de evenimente:

- haotice,
- arbitrare,
- fără sens
- și fără logică.

Istoria este și ea în pronia lui Dumnezeu. Românii au ştiu acest lucru din cele mai vechi vremuri. Aşa se face că ei au acceptat marile evenimente ale istoriei ca venind de la Dumnezeu şi nu de la sine.

ani de şedere în Africa! Peste granițe, i-am avut alături pe Eminescu şi Biblia, şlefuită de Gala Galaction." Iată de ce este bine să știm că a fi român implică cu sine și vitejia.[126]

Prin urmare nu trebuie să credem că dacă ești român ei bine este ca și cum ai moștenii generic vitejia. Vitejia este un lucru care ajunge să fie câștigată și la fel de bine deprinsă. Totuși este bine să știm că:

- timpul
- istoria,
- evenimentele
- împrejurările

vieții au ajuns să îi facă pe români să devină viteji. Un astfel de caz a fost cel al haiducului Pintea Viteazul care în vremuri de exploatare a ales să își ajute conaționalii. Pintea Viteazul oricum nu s-a temut de moarte și trebuie să știm că a murit destul de tânăr la vârsta de 33 de ani într-o ambuscadă fiind trădat. Totuși trebuie să știm că au existat mulți ați haiduci români care au făcut adevărate acte de vitejie:

- Iancu Jianu,
- Toma Alimanu,
- Anghel Panait,
- Amza Scorțan,
- Mihai Călimanu,
- Gheorghe Coroi,
- Iorgu Iorgovan
- sau Ene Hățu.

Cu toții aceștia trebuie să știm că au fost oameni de excepție care au ajuns să îi apere pe cei sărmani și neajutorați de a mai fi exploatați de cei bogați.[127]

Este prin urmare evident că vitejia este o expresie a binelui. Aceasta fiindcă sunt mai mulți care trebuie să știm că au fost unii care au ajuns să se sacrifice pentru țara lor și să își facă datoria până la capăt. Regizorul român Cristi Puiu spunea foarte frumos: „România e un stat tânăr şi e animat de un soi de energie care ne face, pe cei mai mulți dintre noi, să ne comportăm ca nişte adolescenți. Cel mai frumos lucru la România rămâne România." Din aceasta trebuie să înțelegem că România trebuie să fie o țară are să scoată din nou:

- ceea ce este bine,
- ceea ce este frumos,
- ceea ce este adevărat
- și ceea ce este integru.

Suntem români și de mai multe ori voim să primim mai mult decât oferim de la țara noastră. Este bine să știm că trebuie să fim unii care să ajungem să ne dăm seama că vom ajunge să avem o țară frumoasă numai dacă ne implicam direct în propășirea ei. Vitejia este un lucru de care cu toții avem nevoie. La fel de bine trebuie să știm că vitejia românească nu este una ostentativă. Aceasta fiindcă este bine să știm că mai ales în popoarele din vest se poate observa că este sunt unele care tot ceea ce fac bine în interior este făcut pentru ca restul să vadă și să devină:

- invidioși
- și geloși.

Ei bine vitejia românească nu este una ostentativă. România a avut și a dat lumii:

- mari pictori,
- mari artiști,
- mari savanți,
- mari oameni de cultură

---

[126]Nicolae Bălcescu, *Românii supt Mihai Viteazu* (Editura Litera, 1998).

[127]Este bine să știm că fenomenul haiducilor a avut loc în special la finele Evului Mediu. Haiducii se poate spune că au fost adevărați patrioți și la fel de bine mari viteji. Ei au fost unii care au luptat împotriva lăcomiei de care sufereau mai mulți mari boieri ai timpului. Prin urmare haiducii nu erau unii care furau de la cei săraci ci furau de la cei care aveau mai mult decât aveau nevoie. Că haiducii de mai multe ori au ajuns să fie uciși ne-o spune cazul lui Pintea Viteazul. Iată că au fost și români care nu și-au iubit conaționalii. De fapt în mai toate timpurile României au fost mai mulți care au dezertat de la noțiune de iubire de:

- neam
- patrie
- și țară.

Epoca haiducilor a fost o epocă a vitejiei româneşti. Acest lucru nu poate în nici un fel să fie contestat.

- sau mari inventatori
fără să facă mare caz de acest lucru.[128]

Este cât se poate de adevărat că vitejia românească a fost întotdeauna una motivată. Acest lucru fiindcă trebuie să ştim că românii sunt un popor care trebuie să ştie foarte bine:

- de ce,
- pentru cine
- şi cum

ajunge să fie viteaz. Din istoria românească se poate vedea că întotdeauna au fost mai multe motivații care au ajuns să fie dominante în vitejia românească. Fie că vorbim de:

- romani,
- popoare migratoare,
- turci,
- austrieci,
- germani
- sau ruşi

ceea ce se poate observa este că vitejia românească a fost întotdeauna dominată de o motivaţie externă puternică. Iată ce spunea marile om de ştiinţă Spiru Haret: "patria nu este numai pământul din care scoatem rente. Patria o face şi limba şi istoria, şi religia şi tradiţiile. A da cu piciorul în toate acestea, este a se lepăda cineva de patria sa. Precum un părinte nu are dreptul a-şi lăsa copilul fără instrucţie, cu mai mare cuvânt el nu are dreptul de a-i da o educaţie antinaţională, care face dintr-însul un element înstrăinat de ţară."

În acest sens este bine să ştim că românii nu au fost dublaţi în istorie prea mult de idealuri:

- materiale,
- băneşti,
- de putere politică

ci mai mult de idealuri spirituale. Este evident că trebuie să ştim că românii au fost unii care nu au numai o adeziune formală faţă de creştinismul ortodox. Pentru mulţi români creştinismul ortodox este un mod de viaţă integral.[129]

Destinul trebuie să ştim că a oscilat în ceea ce îi priveşte pe români. Aceasta fiindcă în istorie epocile de pace au alterat cu cele de război.[130] Iată de ce este bine să ştim că în faţa provocărilor războiului românii nu s-au dat înapoi de la cele mai grele circumstanţe. Totuşi este bine să ştim că la un anumit nivel poporul român a fost totuşi afectat de aceste împrejurări şi în acest sens a ajuns să se vindece numai prin spiritualitatea creştin ortodoxă. Numai prin ajutorul lui Hristos românii au reuşit să treacă peste greutăţile istoriei şi a sorţii. De multe ori aceste încercări au fost foarte mari la fel cum este în zilele noastre faptul că Basarabia este încă desprinsă de trupul patriei mame. Bogdan Petriceicu Haşdeu avea dreptate când spunea: „Moldova, Transilvania şi Muntenia nu există pe faţa pământului. Există o singură Românie: există un singur corp şi un singur suflet, în care toţi nervii şi toate suspinele vibrează unul către altul." Este evident că trebuie să fim unii care să ne dăm seama de tot ceea ce implică cu sine faptul de a fi român. Un lucru este evident: unde sunt români, acolo va fi şi vitejie.[131]

Se spune că doi prieteni discutau despre România.

- Auzi tu ai auzit vreodată de Paul Cneazul?
- Nu. Trebuia?
- Sigur că da.
- De ce?

---

[128]Vasile Diamandi Aminceanu, *Românii din peninsula balcanică* (Bucureşti, 1938).

[129]Sunt mai multe popoare pentru care religia este mai mult o modă şi un lucru de suprafaţă. Aceasta fiindcă aceste popoare ştiu că nu este bine să fie atee dar nu sunt interesate de religie la modul serios. Iată de ce trebuie să ştim că trebuie să fim unii care să ne dăm seama că spiritualitatea creştin ortodoxă este una:
- activă,
- genuină,
- profundă
- şi luată în serios
de români. Este evident că trebuie să fim unii care să ne dăm seama de tot ceea ce implică cu sine această spiritualitate şi de care sunt toate binefacerile ei.

[130]Vintilă Mihăilescu, *De ce este România astfel? Avatarurile excepţionalismului românesc* (Iaşi, 2017).

[131]Daniel David, *Psihologia poporului român. Profilul psihologic al românilor într-o monografie cognitiv- experimentală* (Iaşi, 2015).

- Fiindcă el a fost unul dintre cei mai viteji români.
- Când a trăit el?
- Pe vremea lui Ștefan cel Mare.
- O demult.
- Da. Așa este.
- Și cine a fost acest Pavel Cneazul?
- A fost unul care s-a născut și a copilărit în Banat. Doar că Banatul nu era cum îl știm noi acum.
- De ce?
- Era sub stăpânire ungurească.
- Și ce familie a avut Pavel Cneazul?
- Tatăl lui era cneaz.
- Ce este acela un cneaz?
- Era un fel de judecător.
- Înțeleg.
- Ei bine, tatăl lui Paul de mai multe ori a fost în război cu turcii.
- Da. Pe vremea acea turcii erau un pericol.
- Așa este. Fiindcă a luptat împotriva lor turcii i-au ars casa și toate averile.
- Tipic turcesc.
- Ei bine din acest motiv Paul a avut o copilărie grea.
- Cum?
- A fost obligat să muncească de mic.
- Și muncă și-a ales?
- A ales să se facă morar.
- Frumoasă meserie.
- Da. Se pare că natura a fost generoasă cu Paul.
- De ce?
- Fiindcă se spune de el că avea tăria a 10 bărbați.
- Așa de bine era făcut?
- Da. Lumea era mulțumită de el.
- De ce?
- Fiindcă făcea făină bună la moară și era și corect.
- Dar de ce i se spune Paul Cneazul?
- Acest nume ia rămas de la tatăl său.
- A da, înțeleg.
- Așa și ce mai știi de Paul?
- Se spune că faima lui s-a dus și în satele din jur.
- De ce?
- Fiindcă avea atâta putere că putea să ridice și o piatră de moară.
- Așa de puternic era?
- Da.
- Interesant.
- Este, cum să nu fie.
- Și cum a ajuns Paul să se lupte cu turcii?
- Se spune că la un moment dat pe la moara lui au venit doi căpitani din armata lui Matei Corvin, regele Ungariei. Ei bine se pare că lor le-a plăcut foarte mult moara lui Paul.
- De ce?
- Era curată și îngrijită și făina era una de calitate. Când l-au văzut pe Paul căpitanii au spus:
- Morarule nouă ni cam foame.
- Imediat vă fac ceva să mâncați.
- Foarte bine.
- Paul s-a dus și a avenit cu mâncarea.
- Niște apă rece ai?
- Cum să nu.

- Paul a venit cu apă rece.
- Cum te cheamă? A l-a întrebat un căpitan.
- Paul.
- Paule am să îți cer ceva.
- Ce?
- Vreau să te lași să morărie și să vi cu noi în armată.
- De ce?
- Fiindcă armata are nevoie de viteji ca tine.
- Și ce a făcut Paul?
- Imediat a lăsat moara și s-a înrolat în armată.
- Așa de repede?
- Da. Fiindcă Paul știa că au fost turcii cei care i-au ars casa când a fost copil mic.
- Și ce a urmat?
- Paul s-a dus la luptă cu turcii. A fost viteaz și de vitejia lui a auzit și regele Matei Corvin.
- Și ce a urmat?
- Regele Matei Corvin l-a făcut căpitan.
- Frumos.
- Totuși numele lui Pavel Cneazul se leagă de bătălia de la Câmpul Pâinii.
- Ce s-a întâmplat acolo?
- Turcii au venit cu o armată mare și Pavel a intrat în război cu ei. Se spune că turcii erau de zece ori mai mulți ca românii dar prin vitejia lui Paul Cneazul românii au reușit să învingă.
- I-au pus pe turci pe fugă?
- Da. S-au speriat rău de tot turcii.
- Cred și eu.
- Ei bine a urmat o mare petrecere.
- Era și Paul acolo?
- Da. Se spune că acolo Paul ar fi jucat bătuta împovărat cu trei turci.
- Cum așa?
- Pe un turc în ținea sub subțioara stângă și pe altul sub subțioara dreaptă.
- Și pe al treilea?
- Îl ținea în dinți.
- Puternic acest Paul Cneazu.
- De acea ți-a spus despre el. Să știi că a fost un mare viteaz român.
- Îți mulțumesc.
- Pentru nimic.[132]

Avem aici o altă poveste din trecutul istoric al României care ne spune despre vitejia lui Paul Cneazul care a fost un far de lumină într-o epocă în românii erau să fie islamizați cu forța. Istoricul Nicolae Iorga spunea cât se poate de frumos: „numai întoarcerea noastră către trecut ne dă forța faptelor de azi.” Este evident că pentru a ajunge să ne dăm seama de vitejia poporului român trebuie să ne întoarcem spre trecutul lui. Este acest trecut care vorbește despre sine și care ne îndrumă spre vitejie. Vitejia este o expresie a binelui la români fiindcă deși este o țară așa de mică totuși trebuie să știm că România a fost o țară care a fost de mai multe ori râvnită de marile puteri ale lumii. Chiar și Gingis Han, împăratul mongolilor a râvnit la bogăția României. Iată cum spațiul de la nord de Dunăre și până la Carpați a ajuns să fie spațiul românesc. Este bine să știm că românii au ajuns să se lege de această parte a lumii și să ajungă:
- să o apere,
- să o protejeze,
- să o dezvolte
- și să o susțină

în încercările istoriei. România prin urmare este o țară care are multe fapte de vitejie. În această carte noi am expus numai câteva dar ele sunt mult mai multe. Vitejia este o trăsătură a poporului român care după cum am

[132]Dumitru Almaș, *Povestiri istorice* (București, 1982).

spus deşi este un popor mai mic raportat la altele nu trebuie să fie în nici un fel subestimat. De ce? Fiindcă faptul că românii au ajuns să supravieţuiască ne spune că românii sunt capabil de multă vitejie.[133]

CONCLUZII

Cartea noastră se vrea o meditaţie despre cum este perceput binele la români sau mai bine spus despre care sunt principalele virtuţi româneşti. Trebuie să ştim că în zilele noastre există:

- un curent,
- o tendinţă,
- o pornire
- şi o încercare

de a defăima neamul românesc. Din câte se pare România are mai mulţi defăimători decât aclamatori atât în plan intern cât şi în plan extern. Aceasta fiindcă sunt mai mulţi care sunt porniţi spre:

- negaţie,
- distrugere,
- calomniere
- şi batjocură

cu privire la neamul românesc. De mai multe ori auzit mai multe acuze la adresa românilor:

- că românii sunt leneşi,
- că românii sunt hoţi,
- că românii sunt dezorganizaţi,
- că românii sunt dezbinaţi,
- că românii nu sunt ca cei din vest etc.

Toate aceste lucruri sunt de cele mai multe ori critici care sunt distructive. Sunt mai multe critici distructive la adresa românilor. Trebuie să ştim că pentru a îşi atinge scopul o critică trebuie să fie constructivă. Aceasta fiindcă numai aşa se poate ajunge la o înţelegere deplină şi profundă a fenomenului românesc.[134]

Ultimii 30 de ani din istoria românilor au fost ani care au adus cu sine o reevaluare a românismului şi a României în sine. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că în această perioadă de timp România a revenit la economia de timp capitalist după ce mai bine de 40 de ani a avut o economia de tip comunist. Comunismul s-a dovedit o experienţă nefericită pentru români fiindcă el a fost impus şi s-a impus prin dictatură. Totuşi, trebuie să fim conştienţi că nu românii au fost autorii morali ai comunismului. Comunismul a ajuns în România ca urmare a trădării Occidentului. Ştim că imediat după cel al doilea război mondial armatele din vest au lăsat ca teritoriul României să intre sub sfera de influenţă a Uniunii Sovietice. Sub pretenţia că ne fac un bine sovieticii ne-au luat Basarabia şi au introdus comunismul în ţară. Imediat după al doilea război mondial este bine să ştim că România:

- a fost trădată,
- înşelată,
- vândută
- şi uitată

de cei care a avut cea mai mare nevoie.[135]

Deşi România a fost trădată de mai multe ori prin mila lui Dumnezeu trebuie să ştim că ea a găsit puterea şi forţa interioară de a continua pe drumul vieţii. În lumea de azi trădarea din 1945 a forţelor aliate este uitată de mult. Ea totuşi rămâne ca o rană deschisă în istoria României.

---

[133]Grigore Botezatu, Andrei Hincu, *Dicţionar de proverbe şi zicători româneşti* (Editura Litera Internaţional, 2001).

[134]Acesta este şi motivul pentru care în acest climat anti-românesc am ales să scriem o carte despre binele la români. Binele nu este o noţiune străină de români. Iată de ce când vorbim de români trebuie să ştim că critica trebuie să fie una:
- constructivă,
- pozitivă,
- edificatoare
- şi cu multă precauţie.

Nu are rost să ajungi să critici un popor dacă nu iubeşti acel popor. Aceasta fiindcă critica se poate naşte atât din:
- ură
- cât şi din iubire.

Ceea ce contează în cele din urmă este critica constructivă care vine din iubire.

[135]Bogdan Barbu, *Vin americanii* (Bucureşti, 2006).

Știm că la ora actuală România este una dintre cele mai religioase țări din Europa. Sunt mai multe școli de teologie creștin ortodoxă în România. Se poate vedea în timpurile mai de acum o sete:

- genuină
- și autentică

față de Hristos și Biserica Sa. Acest lucru este bune numai că nu trebuie să ne facem iluzii. Sunt și mulți români care nu prea sunt interesați de spiritualitatea creștin ortodoxă.[136]

Totuși ca o concluzie la cartea noastră este bine să știm că sunt mai mulți sfinți pe care neamul românesc i-a dat lumii. Ei sunt persoane care au ajuns să fie:

- cea mai profundă,
- cea mai autentică,
- cea mai serioasă,[137]
- și cea mai deplină

manifestare a binelui la români și nu numai.

Așa se face că cei mai mari sfinți români sunt:

1. Sfântul Ioan Casian,
2. Sfântul Nicodim de la Tismana,
3. Sfântul Mucenic Ioan Valahul,
4. Sfântul Mare Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava,
5. Sfântul Ghelasie de la Râmeț,
6. Sfânta Teodora de la Sihla,
7. Sfântul Constantin Brâncoveanu cu cei 4 fii ai săi și sfetnicul Ianache,
8. Sfântul Dionisie Exiguul,
9. Sfântul Cuvios Ioan de la Prislop,
10. sau Sfântul Daniil Sihastru.

Am enumerat aici numai 10 din cei mai cunoscuți sfinți români care sunt fără doar și poate persoane execuționale care sunt cea mai bună dovadă a binelui la români. Sfinții români sunt unii care au luat în serios chemarea la bine a lui Dumnezeu Tatăl pe care el ne-a adresează generație după generație. Trebuie să ascultă această chemarea și după puterile noastre să căutăm să ajungem la sfințenie.[138]

Sfinții români sunt cei care au ajuns să trăiască la nivel:

- ființial,
- profund,
- ontologic
- și deplin

binele. Din cele mai vechi timpuri ale creștinismului trebuie să știm că binele a ajuns să fie un fel de un fel de carte de vizită. Aceasta fiindcă trebuie să știm că binele este un fapt care ajunge să ne facă să voim să ne autodepășim. Privind la sfinții români suntem:

- inspirați,
- motivați,
- impulsionați,
- și determinați

de a ajunge și noi la experimentarea binelui. Binele prin urmare nu este numai o teorie frumoasă și sofisticată ci la fel de bine el este o realitate care se trăiește. Iisus a fost cât se poate de clar când a spus că binele este un lucru care întotdeauna se pune în practică: "căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit;Gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine" (Matei 25, 35-36). Este clar că există o mare diferență dintre modul de a înțelege binele la români și modul în care binele este înțeles în religiile popoarelor orientului extrem. Aceste popoare sunt unele care consideră că pentru a ajunge la desăvârșire (care apropo sunt un fel de unire cu Nimicul) ei bine omul

[136]Serafim Joantă, *Sfinții printre noi: de la Paisie Olaru la Rafail Noica. Duhovnici pe care i-am cunoscut* (Iași, 2015).
[137]Radu Teodorescu, *Seriozitatea în sens laic, moral și ecclesial* (Cugir, 2018).
[138]Nichifor Crainic, *Sfințenia împlinirea umanului* (Iași, 1993).

nu trebuie să fie interesați de semeni lui ci mai mult numai să ajungă să mediteze și să vadă de propria lui personalitate.[139]

Ceea ce am căutat să arătăm în aceste pagini este că de mai multe ori românii au trecut prin:

- greutăți,
- încercări,
- ispite,
- probleme,
- necazuri
- și mari războaie.

Ei bine toate aceste lucruri nu au fost unele care au ajuns să îi determine pe români de a ajunge să voiască și să facă binele. Poate românii nu au ajuns la înălțarea chemării Mântuitorului Hristos de a întoarce și celălalt obraz atunci când ești lovit dar fără doar și poate că ei au ajuns să nu se răzbune. Român nu s-au răzbunat:

- pe romani care i-au romanizat,
- pe turci care i-au asuprit,
- pe austrieci care i-au stăpânit,
- pe germanii lui Hitler care i-au ocupat
- sau pe ruși care au rupt Basarabia pe patria mamă.

Toate aceste lucruri sunt unele care ne spun că binele nu este numai o teorie frumoasă și plăcută la auz dar imposibil de pus în palicare la români. Iată ce spunea filosoful român Constantin Noica: "ce curios rol are "valul" în istoria românească; valul lui Traian şi alte valuri. Infond valul e simbolul mişcării; la noi însă s-a staticizat şi a devenit zid de apărare. Începuturile româneşti constau în încremenirea valurilor."[140]

Prin urmare am spus că românii au reușit să ia mai multe lucruri din creştinismul ortodox și să ajungă să îl imprime în:

- etosul,
- plămada,
- conștiința
- și ființa

românească. Suntem români și prin urmare datoria noastră de români este să lucrăm binele. Trebuie să lucrăm binele nu oricum ci mai mult după învățăturile Domnului Iisus Hristos care este și Cel care este binele personal. Aceasta fiindcă este bine să știm că binele la români nu este un fel de nirvana budistă adică o contopire cu nimicul ci mai mult o unire mistică că Iisus Hristos. La fel de bine, binele este o conștientizare a creştinismului ortodox. Este acest creştinism ortodox care după cum am spus a ajuns să facă mai mulți sfinți.[141]

Gânditorul Petre Sebeşeanu Aurelian spunea destul de inspirat: "a fi român şi a nu cunoaşte geografia şi istoria României, forţele sale productive, starea sa economică, avuţiile naturale cu care este înzestrată, este a dovedi o indiferenţă pentru cea mai sfântă dintre datoriile unui adevărat cetăţean." Este evident că trebuie să fim persoane care să ajungem să ne dăm seama că binele are mai multe forme de manifestare și el nu este unilateral ci este o mare de forme de manifestare. Avem mai multe motive să credem că modul cum este manifestat binele la români prin spiritualitatea creştin ortodoxă este unul care se exprimă foarte bine prin iubirea de Hristos. Sunt mai multe manifestări eronate ale binelui dintre care cele mai multe sunt de origine panteistă, dualistă sau sincretică. Ei bine spiritualitatea creştin ortodoxă nu face parte din aceste forme de manifestare ale unui așa numit bine. Aceasta fiindcă este bine să știm că în mentalitatea lor și popoarele păgâne au ajuns să se numească pe sine ca fiind unele care exprimă și trăiască binele. Ei bine trebuie să știm că acest lucru este numai o autoamăgire fiindcă binele deplin și total poate să fie trăit numai în Hristos sau mai bine spus în duhul lui Hristos.[142]

---

[139]Serafim Joantă, *Isihasmul: tradiție și cultură românească* (Bucureşti, 1994).

[140]Constantin Noica, *Jurnal filosofic* (Bucureşti 2012).

[141]Mai ales noua generație are datoria să ajungă să își împropprieze tradiția creştin ortodoxă fiindcă făcând așa va ajunge la o mai bună cunoaștere a românismului. De ce? Fiindcă românismul a ajuns:
- să se identifice,
- să se susțină,
- să se manifeste
- și să se exprime
prin spiritualitatea creştin ortodoxă.

[142]Gheorghe Băbuț, *Sfinți români cu moaște* (Editura Pelerinul român, 1991).

Se spune că doi bucureşteni discutau la un moment dat.
- Şti ce?
- Ce?
- Deşi eu stau în Bucureşti nu ştiu cum a apărut acest oraş.
- Adică?
- Nu ştiu care este povestea fondării lui.
- Înțeleg.
- Tu știi ceva?
- Da.
- Poţi să îmi spui şi mie?
- Da. De ce nu?
- Îți mulțumesc.
- Pentru nimic.
- Te ascult.
- Se spune că pe vremea tătarilor ei bine aceştia au invadat de mai multe ori părţile Dâmboviței. Tot pe acolo se spune că umbla un păstor de oi pe nume Bucur.
- București nu vine de la Bucur?
- Ba da.
- Știam eu.
- Ai răbdare să auzi povestea.
- Te ascult.
- Bucur avea oi multe: şi albe şi negre şi brumării. Avea de asemenea câini voinici, care nu se temeau nici de lupi, nici de urşi, nici de vulturii cei mari care, mai ales primăvara, se repezeau din văzduh ca săgeata, şi înhăţau în gheare mieii cei tineri şi jucăuși, şi le sfâşiau blănița moale cu clonţul lor ascuţit şi tare ca oţelul.
- Un păstor în toată regula acest Bucur.
- Da.
- Se spune că era un om al binelui fiindcă era foarte generos.
- Cum așa?
- Mai mulți tineri veneau să învețe de la el arta păstoritului și el îi ajuta pe toți.
- A da. Înțeleg.
- Numai că turma păstorului Bucur a devenit de interes pentru tătari.
- De ce?
- Fiindcă tătari trăiau din jefuit și din hoție.
- Și ce făceau ei?
- De mai multe ori au jefuit turmele lui Bucur.
- Vai că este josnic.
- Chiar așa. Numai că tătarii nu s-au oprit numai la asta.
- Nu?
- Nu.
- Ce au făcut?
- Au aflat că Bucur are o fiică frumoasă și într-o zi când Bucur nu era acasă au venit și au răpit-o.
- Niște sălbatici.
- Chiar așa.
- Și ce a făcut Bucur?
- A fost așa de afectat că a mai luat pe alți câțiva colegi de ai lui și călare au plecat să își ia înapoi fata.
- Și a găsit-o?
- Așteaptă ajungem și acolo.
- Bine te ascult.
- Ei bine Bucur a tot mers și a tot mers că la un moment dat speranța că îi va mai ajunge din urmă pe tătari a ajuns foarte mică.
- Cred și eu.
- Totuși la râul cu numele Nistru Bucur a ajuns să îi ajungă pe tătari.
- Și ce a făcut?

- Tătarii au simțit că sunt urmăriți.
- Cred și eu.
- Ce și-au spus ei?
- Ce?
- Este iarnă. Vom trece Nistrul pe gheață.
- Și au reușit să scape?
- Gheața fiind subțire s-a spart și mai mulți tătari care nu știau să înoate s-au înecat.
- Dar au fost și care au scăpat?
- Da.
- Și ce s-a întâmplat cu fata lui Bucur?
- Cu Anca?
- Anca o chema?
- Da.
- Da. Cu ea?
- Anca știa să înoate și așa că a fost scoasă din apă de Bucur și de prietenii lui.
- Bravo. Frumos.
- Și ce au făcut?
- Bucur cu Anca fiica lui s-au întors înapoi la Dâmbovița.
- Și?
- Acolo au făcut o casă mare împrejmuită de un adevărat zid de cetate.
- Frumos.
- Ei bine Anca a avut mai mulți copii. Ea a fost și cea care a construit o biserică pe acel loc care se numește Biserica lui Bucur.
- De la numele lor nu?
- Da. Lângă familia Bucur a venit mai multă lume și așa s-a născut Bucureștiul.
- Frumoasă poveste. Îți mulțumesc că mi-ai spus-o.[143]

Avem mai sus legenda formării Bucureștiului cel mai mare oraș și capitala Românei. Se poate vedea și în această legendă o luptă dintre bine și rău, adică dintre păstorul Bucur și tătari. Totuși binele a ajuns să învingă și așa se face că în zilele noastre avem Bucureștiul. Bucureștiul este un oraș frumos care deși încă mai are o amprentă comunistă încearcă să își fac loc între marile metropole ale Europei și ale lumii.

După cum putem să ne dăm seama simplul fapt de a fi român nu te face un om bun. Totuși a lua în serios romanitatea ta în cele din urmă te duce la bine. Te duce la bine fiindcă binele este un lucru profund înrădăcinat în ființa românească. Filosoful Petre Țuțea spunea cât se poate de frumos: “definiția mea este: Petre Ţuțea, românul. Am apărat interesele României în mod eroic, nu diplomatic. Prin iubire și suferință. Și convingerea mea este ca suferința rămâne totuși cea mai mare dovadă a dragostei lui Dumnezeu.”[144]

Este bine să știm că în toate timpurile vor exista:
- detractori,
- calomniatori,
- urâtori,
- și dușmani
ai poporului român.

Acest lucru nu trebuie să ne facă să fim unii care să ne lăsăm duși de răutățile și aberațiile lor. Trebuie să știm că poporul român este perfectibil. Pe tot parcursul istoriei lui zbuciumate se poate spune că poporul român a ajuns să se perfecționeze în bine. A te perfecționa în bine este una dintre cele mai nobile trăsturi ale unui popor. Mai ales tinerii trebuie să fie unii care să fie profund ancorați în ființe românească. Mircea Eliade spunea foarte inspirat: “a apărut, acum de curând, o nouă modă printre tinerii intelectuali și scriitori; a nu mai fi români, a regreta că sunt români, a pune la îndoială existența unui specific național și chiar posibilitatea inteligenței creatoare a elementului românesc. Să ne înțelegem bine: tinerii aceștia nu depășesc naționalul pentru a simți și gândi valorile universale, ei nu spun: "nu mai sunt român pentru că sunt înainte de toate om, și cuget numai prin acest criteriu umiversal și etern.”

[143]Dumitru Almaș, *Povestiri istorice* (București, 1982).
[144]Petre Țuțea, *322 de vorbe memorabile ale lui Petre Țuțea* (București, 2008).

Fie că sunt vremuri bune sau vremuri rele noi românii avem obligația morală să mergem pe calea binelui. Fie că acest bine se manifestă ca:

- feudalism,
- democrație,
- monarhie
- sau capitalism

este bine să ştim că nu trebuie să ne uităm vocația noastră de români ca slujitori ai binelui. Aceasta ar trebui să ne fie cartea noastră de vizită în lume şi identitatea națională. Încheiem cu memorabilele cuvinte ale lui gânditorului Cristian Mandea care sunt un îndemn pentru toții românii: "îmi port cu demnitate crucea de a fi român."[145]

[145]Cristian Mandeal în Jurnalul, *articol* (30 martie 2011).